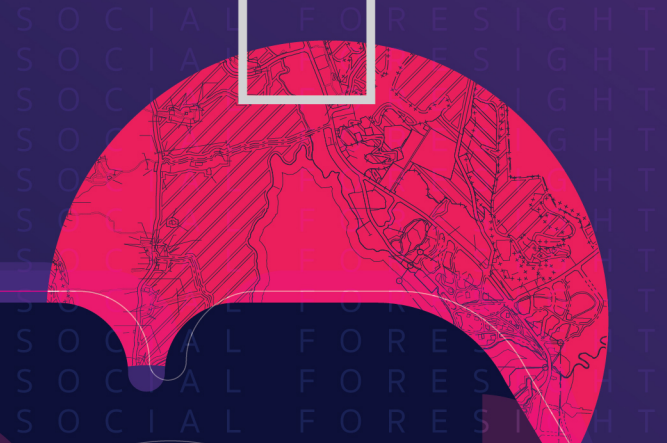

ภาพอนาคต การพัฒนานวัตกรรม เชิงพื้นที่

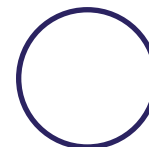
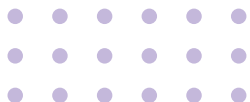
SOCIAL
FORESIGHT
FOR THE FUTURES

ภาพอนาคต การพัฒนานวัตกรรม เชิงพื้นที่

SOCIAL
FORESIGHT
FOR THE FUTURES

ภาพอนาคตการพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่ Social Foresight for the Future

จัดทำโดย

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ร่วมกับ มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

หนังสือเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาธุรกิจนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน ภายใต้โปรแกรมที่ 13
นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม สนับสนุนผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย
และนวัตกรรม จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทสว.)

สงวนลิขสิทธิ์พ.ศ. 2562 ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์พ.ศ. 2537

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ไม่อนุญาตให้คัดลอกทำซ้ำและดัดแปลงส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือฉบับนี้
นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ / National Library of Thailand Cataloging in Publication data
ภาพอนาคตการพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่.- กรุงเทพฯ : สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2564.
100 หน้า.

1. การพัฒนาชุมชน. 2. นวัตกรรมทางเทคโนโลยี -- แง่สังคม. I. ชื่อเรื่อง

346.045

ISBN 978-616-584-023-1

สำนักพิมพ์ บริษัท จี.พี.ไซเบอร์พริ้นท์ จำกัด

244 ซอยลาดพร้าว107 แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

โทรศัพท์: 02-731-1155-60 โทรสาร: 02-731-0936 E-mail: sales@gpcyberprint.com

พิมพ์ครั้งที่ 1

พฤศจิกายน 2564

คำนำ >>>>

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างก้าวกระโดด ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ ทั้งในระดับชุมชนและเมืองอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนทั้งทางตรงและทางอ้อม บางครั้งก่อตัวขึ้นเป็นปัญหาและโจทย์เร่งด่วนที่รอการแก้ไข แนวคิดการมองอนาคต (Foresight) จึงเหมาะสำหรับนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการพัฒนาในระดับพื้นที่ เพื่อบ่งชี้สัญญาณความเปลี่ยนแปลง ประเมินประเด็นความไม่แน่นอน (Uncertainties) เพื่อรับรู้และคาดการณ์ภาพความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำหนดทิศทาง (Direction Setting) ในการวางแผนตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (Strategic Decision Making) และกำหนดทางเลือกอนาคต (Alternative Futures) ที่สอดคล้องกับเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงในอนาคตหลากหลายสถานการณ์

ในปี 2563 สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (สนช.) ร่วมกับมหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้ดำเนินโครงการศึกษาภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาอนาคตเชิงสังคม (Social Foresight) ในพื้นที่จังหวัดพะเยา จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสตูล ภายใต้โครงการพัฒนารัฐกิจนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชนโปรแกรมที่ 13 นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม

สนับสนุนผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) เพื่อนำเอาแนวคิดการมองอนาคตมาเป็นแนวทางการขับเคลื่อนนวัตกรรมเพื่อสังคมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม (Participatory Process) ร่วมกับภาคี เพื่อมองภาพอนาคตของพื้นที่ร่วมกัน ทั้งทางด้านสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ผ่านออกแบบภาพอนาคตเชิงพื้นที่ใน 10 ปีข้างหน้า และประเมินความต้องการที่นำไปสู่การสร้างสรรค่นวัตกรรม เพื่อแก้ปัญหาสังคมเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นที่ในการวางแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ และกำหนดนโยบายแผนการดำเนินงานการพัฒนาอนาคตในพื้นที่อย่างสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

สนช. ขอขอบพระคุณทีมนักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญ เครือข่ายจากภาคส่วนต่างๆ ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการดังกล่าว และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการดำเนินโครงการศึกษานี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางกับหน่วยงานผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปปรับใช้ประโยชน์ในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์วางนโยบายในพื้นที่ และผู้สนใจทั่วด้านอนาคตศาสตร์

สารบัญ

คำนำ (Forward) 03

01 บทนำ (Introduction) 06

- I. ทำไม “การมองอนาคต” ถึงสำคัญ 06
- II. การมองอนาคตเชิงพื้นที่ (Social Foresight) 09
- III. ประโยชน์ของการมองอนาคตเชิงพื้นที่ (Social Foresight) 10

02 กระบวนการสร้างภาพอนาคต 11

- I. ทำไมต้องมีกระบวนการออกแบบอนาคตแบบมีส่วนร่วม 11
- II. วิธีการ/เครื่องมือการมองอนาคต (Foresight Methods) 12
- III. กระบวนการการมองอนาคตเชิงพื้นที่ (Implementing Social Foresight) 16

03 กรณีการพัฒนาภาพอนาคตนวัตกรรมเชิงพื้นที่ 25

I. ภาพอนาคตนวัตกรรมเชิงพื้นที่จังหวัดพะเยา 26

- i. บริบท สถานการณ์จังหวัดพะเยา 27
- ii. แนวโน้ม ความท้าทาย (Trend & Challenge) และปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ 32
- iii. อนาคตทางเลือก สู่ ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ 40
- iv. กลยุทธ์การผลักดันภาพอนาคต (Strategy and Action) 48

II. ภาพอนาคตนวัตกรรมเชิงพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ 53

- i. บริบท สถานการณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ 54
- ii. แนวโน้ม ความท้าทาย (Trend & Challenge) และปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ 60
- iii. อนาคตทางเลือก สู่ ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ 63
- iv. ภาพสินธุ์เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy of Kalasin City) 70

III. ภาพอนาคตนวัตกรรมเชิงพื้นที่จังหวัดพัทลุง 74

- i. บริบท สถานการณ์จังหวัดพัทลุง 75
- ii. แนวโน้ม ความท้าทาย (Trend & Challenge) และปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ 79
- iii. อนาคตทางเลือก สู่ ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ 81
- iv. กลยุทธ์การผลักดันภาพอนาคต (Strategy and Action) 85

IV. ภาพอนาคตนวัตกรรมเชิงพื้นที่จังหวัดสตูล 87

- i. บริบท สถานการณ์จังหวัดสตูล 88
- ii. แนวโน้ม ความท้าทาย (Trend & Challenge) และปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ 91
- iii. อนาคตทางเลือก สู่ ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ 99
- iv. กลยุทธ์การผลักดันภาพอนาคต (Strategy and Action) 101

04 บทส่งท้าย 103

ภาคผนวกและอ้างอิง 104

01 บทนำ

INTRODUCTION

I. ทำไม “การมองอนาคต” ถึงสำคัญ

อนาคต (Future) เป็นคำที่ทุกคนคุ้นชินและเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังปัจจุบันไม่ตายตัว ไม่คงที่ ไม่แน่นอน มีทางเลือกหลายหลากและไม่จำกัด มักเป็นสิ่งที่อยากรู้เท่าทันสิ่งที่เป็นไปได้ให้มากที่สุดภายในสภาพหน้า ขณะเดียวกันหลายคนก็พยายามจะออกแบบเตรียมความพร้อม เพื่อกำหนดเส้นทางอนาคต และรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที (Future Readiness) เรียกได้ว่า การมองอนาคต (Foresight) เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตคนเราตั้งแต่แรกเกิดทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ ซึ่งทุกคนล้วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการมองความเปลี่ยนแปลงระยะไกล (Futures Thinking) อยู่แล้ว โดยไม่รู้ตัว ด้วยซ้ำ เห็นได้ชัดเจนนจากในวัยเด็กพ่อแม่แม่ก็จะตั้งคำถามว่าในอนาคตลูกอยากจะเป็นอะไร อยากเรียนคณะอะไร ซึ่งล้วนเป็นการมองอนาคตพื้นฐานอย่างหนึ่ง

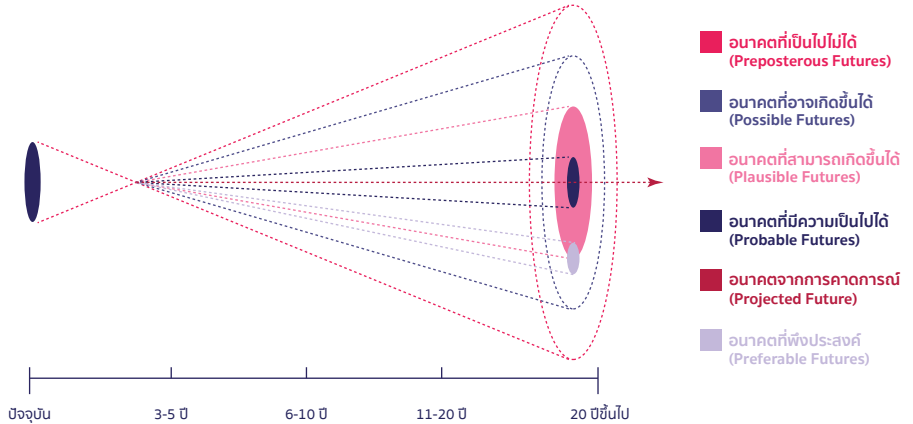
การมองอนาคต (Foresight) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมองความเปลี่ยนแปลงอนาคตระยะไกลด้วยการวิเคราะห์ คาดการณ์ และอธิบายการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างเป็นระบบและมีความน่าเชื่อถือ โดยไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำนายอนาคตให้ถูกต้องและสมบูรณ์ ผ่านกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ที่มีความหลากหลาย (Critical Thinking) ตั้งแต่การสร้างจินตนาการ (Imagination) และกระบวนการคิด (Ideation) ไปจนถึงวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นจริง (Calibration) เพื่อสะท้อนให้เห็นแนวโน้มอนาคตทางเลือกที่เป็นไปได้มากที่สุด (Possible Alternative Trends)

“
การมองอนาคต (Foresight)
เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับ
กระบวนการมองความเปลี่ยนแปลง
ระยะไกลด้วยการวิเคราะห์ คาดการณ์
และอธิบายการเปลี่ยนแปลงในอนาคต
อย่างเป็นระบบและมีความน่าเชื่อถือ

”

แตกต่างจากการพยากรณ์ (Forecast) ที่เน้นความแน่นอน โดยมักพิจารณาความเปลี่ยนแปลงในอดีตและปัจจุบันที่เกิดขึ้นแล้วมาคาดการณ์เส้นแนวโน้มสู่อนาคตออกมาเพียงอนาคตทางเดียวระยะสั้นเพียงปีสองปีเท่านั้น ด้วยภายใต้บริบทสภาพแวดล้อมของปัจจัยที่เกี่ยวข้องและปัจจัยที่อยู่เหนือการคาดหมาย มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผันผวน มีความไม่แน่นอน ซับซ้อนและคลุมเครือ จึงทำให้การพยากรณ์อนาคตด้วยข้อมูลจากอดีตเริ่มได้ผลไม่แม่นยำอย่างสมบูรณ์เหมือนอดีตที่ผ่านมา

รูปแบบอนาคตมีได้หลากหลายรูปแบบ มีความเป็นพหุพจน์ (Plurality) (Amara, 1991; Bell, 1997; Voros, 2003) หรือวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ในอนาคตนั้น สามารถพิจารณาได้ตามกรอบระยะเวลาของอนาคต (Time Frame) ซึ่งไม่ใช่การมองหาข้อมูลในอดีต โดยความแตกต่างระหว่างอนาคตในระดับความเป็นไปได้ในระดับต่างๆ ตามกรอบช่วงระยะเวลา แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ตอนนี (Now) อนาคตระยะใกล้ (Near) อนาคตระยะไกล (Far) ตามลักษณะของรูปกรวยอนาคต (Futures Cone) ดังนี้

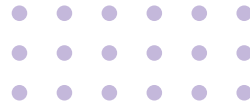

อนาคตที่เป็นไปไม่ได้ Preposterous Futures

อนาคตที่ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง และไม่มีโอกาสเกิดขึ้นมีเส้นแบ่งกับอนาคตที่อาจเกิดขึ้นได้ แต่ด้วยการมองอนาคตเปิดกว้างต่อการจินตนาการถึงเหตุการณ์ปรากฏการณ์ที่ดูเหมือนเป็นไม่ได้และเพื่อฝัน เพื่อแสดงขอบเขตความเป็นไปได้ของภาพอนาคตที่จะนำไปสู่การวางแผนต่อไปได้ อาทิ เทคโนโลยีทำให้มนุษย์ล่องหนได้ อากาศในกรุงเทพฯ หนาวเย็นจนหิมะตก เป็นต้น

อนาคตที่อาจเกิดขึ้นได้ Possible Futures

อนาคตที่องค์ประกอบทฤษฎี องค์ความรู้ หรือเทคโนโลยีใหม่ที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับ หรือไม่เชื่อมโยงกับองค์ความรู้ในปัจจุบัน แต่มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นหรือค้นพบได้ในอนาคต อาทิ การเดินทางข้ามกาลเวลา การสูญพันธุ์ของมนุษย์จากการเกิดโรคระบาด เป็นต้น

อนาคตที่สามารถเกิดขึ้นได้ Plausible Futures

อนาคตที่อาจเกิดขึ้นได้จากการใช้ทฤษฎี องค์ความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบันมาต่อยอดตามแนวโน้มต่างๆ ที่ชี้ว่าทิศทางอนาคตอยู่แล้ว ซึ่งอนาคตลักษณะนี้ครอบคลุมถึงเหตุการณ์แบบเหตุไม่คาดฝัน (Wildcards) ที่มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยมาก แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว ก่อให้เกิดผลกระทบสูงเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19)

อนาคตที่มีความเป็นไปได้ Probable Futures

อนาคตที่มีความเป็นไปได้สูงที่จะเกิดขึ้นตามแนวโน้มที่มีอยู่ในปัจจุบัน จากการคำนวณวิเคราะห์เชิงปริมาณหรือเชิงสถิติ ทำให้ออนาคตที่มีความเป็นไปได้อยู่ในรูปของพหุพจน์ โดยแสดงโอกาสของการเกิดขึ้นตามช่วงค่าความเชื่อมั่น (Confidence Interval) แต่ระดับความเป็นไปได้ไม่สูงเท่ากับอนาคตจากการคาดการณ์

อนาคตจากการคาดการณ์ Projected Future

อนาคตที่มีสภาพเหมือนกับสถานการณ์ปัจจุบัน (Business as usual) ตามช่วงเวลาที่กำหนด คาดการณ์ได้จากข้อมูลในอดีตและปัจจุบันภายใต้บริบทสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขของปัจจัยที่เกี่ยวข้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงภาพอนาคต จึงมักมีลักษณะเป็นอนาคตเดี่ยวแบบเอกพจน์ (Singularity) อาทิ การประมาณการรายรับ-รายจ่ายของบริษัทในแต่ละไตรมาสหรือ อนาคตจากการคาดการณ์เชิงปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรืออาจจะเปลี่ยนแปลงได้ในระยะเวลาที่ยาว อาทิ พระอาทิตย์ยังคงขึ้นตอนเช้าทางทิศตะวันออกไปอีกหนึ่งพันล้านปีข้างหน้า (อภิวัดน์ รัตน์วรหะ, 2563)

อนาคตที่พึงประสงค์ Preferable Futures

อนาคตที่ควรเกิดขึ้นตามความคาดหวังจากกระบวนการคิด (Cognitive Process) วิเคราะห์ภาพอนาคตต่างๆ ออกแบบ (Design) ผสมรวมเข้าด้วยกันตามความต้องการที่สะท้อนถึงคุณค่าและค่านิยม อาทิ สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่พึงพาเทคโนโลยีและองค์ความรู้ที่ประหยัดพลังงานและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นต้น

“
อนาคตที่ดีที่สุด คือ
การสร้างโอกาส สร้างสรรค์
จินตนาการไปถึงอนาคต
ที่พึงประสงค์เอง
กำหนดเส้นทางไปข้างหน้า
อย่างไม่ยึดติดกับข้อมูล
ในอดีตและปัจจุบัน

”

II. การมองอนาคตเชิงพื้นที่ Social Foresight

ความเปลี่ยนแปลงพลิกโฉม (Disruption) ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี การเมืองการปกครอง จากปัจจัยเร่งเร้าที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมไปสู่สิ่งใหม่อย่างเชิง (Transformation) ส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ทั้งด้านบวกและด้านลบ การพัฒนาเชิงพื้นที่และเมืองให้เกิดการพัฒนาอย่างมั่นคง รวมถึงการแก้ปัญหาในพื้นที่อย่างยั่งยืน ทำให้นวัตกรรมเชิงสังคม (Social Innovation) กลายเป็นเครื่องมือที่ช่วยแก้ปัญหา ยกย่องคุณภาพชีวิต สร้างโอกาส และความเสมอภาคในสังคม

ความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างก้าวกระโดด ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่รูปแบบใหม่ๆ ทั้งในระดับชุมชนและเมือง รวมถึงเกิดขึ้นรวดเร็วอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยบางครั้งก่อตัวขึ้นเป็นปัญหาและโจทย์เร่งด่วนที่รอการแก้ไข การเตรียมความพร้อมในการวางแผนการพัฒนาในพื้นที่ รวมถึงการออกแบบแนวทางแก้ปัญหาโดยอาศัยนวัตกรรมเชิงสังคม จึงผสมผสานแนวคิดการมองอนาคต (Foresight) มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการพัฒนาในระดับพื้นที่จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถบ่งชี้สัญญาณความเปลี่ยนแปลง รวมถึงประเมินประเด็นความไม่แน่นอน (Uncertainties) เพื่อรับรู้และคาดการณ์ภาพความเปลี่ยนแปลงในอนาคตและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นที่ส่งผลต่อการกำหนดทิศทาง (Direction Setting) การวางแผนยุทธศาสตร์ กำหนดทางเลือก (Alternative) และการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (Strategic Decision Making) ให้สอดคล้องกับเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

การมองอนาคตเชิงสังคม (Social Foresight) เน้นนำเอาแนวคิดการมองอนาคตมาเป็นแนวทางขับเคลื่อนนวัตกรรมเพื่อสังคม โดยมีNYSEเชิงกระบวนการการมีส่วนร่วม (Participatory Process) โดยดึงภาคีเข้าร่วมในกระบวนการที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อมองภาพอนาคตของพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งร่วมกัน ทั้งทางด้านสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ และประเมินความต้องการที่นำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อแก้ปัญหาสังคม ซึ่งการคาดการณ์อนาคตในลักษณะนี้จะเป็นกระบวนการระยะยาวที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการชักชวนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลายภาคส่วนร่วมกันคิดเชิงกลยุทธ์ร่วมกัน โดยใช้กระบวนการเครื่องมือด้านมองอนาคตในการออกแบบภาพอนาคตเชิงพื้นที่ในกรอบระยะเวลา 10 ปีข้างหน้า เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นที่ในการวางแผนพัฒนาเชิงพื้นที่และกำหนดนโยบาย แผนการดำเนินงานการพัฒนานวัตกรรมในพื้นที่อย่างสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลง

“

**องค์ประกอบสำคัญในการมองภาพอนาคต
เชิงสังคม คือ การผสมผสานข้อมูล (Data) เข้ากับ
ความรู้ (Knowledge) และมุมมอง (Perspective)
ผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมที่ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์
ร่วมกันคิดจินตนาการอย่างสร้างสรรค์**

”

III. ประโยชน์ของการมองอนาคตเชิงพื้นที่

The Benefits of Social Foresight

<p>รับรู้สัญญาณการเปลี่ยนแปลง Receptiveness to signals of change</p>	<p>รับรู้สัญญาณการเปลี่ยนแปลง (Signals of Change) ที่จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่และการเตรียมความพร้อมรับมืออนาคตไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น</p>
<p>เสริมภูมิต้านทานรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต Future readiness and enhancing resilience</p>	<p>ป้องกันความเสี่ยง (Risk) ตั้งแต่เนิ่นๆ และสร้างขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตในการปรับตัวอย่างแข็งแกร่ง และยืดหยุ่นสอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น (Robust and Resilience)</p>
<p>ทราบจุดแข็งพื้นที่และเข้าใจบริบทความซับซ้อนในพื้นที่ Exposing local strengths and understanding the context in all its complexity</p>	<p>การสำรวจข้อมูลในระยะยาวทำให้ทราบจุดแข็งและเอกลักษณ์ของพื้นที่ในอนาคตและเข้าใจบริบทความซับซ้อนของพื้นที่ในมิติต่างๆ ผ่านกรอบความคิดร่วมกัน เพื่อมองเห็นแนวโน้มที่ชัดเจนและคาดการณ์ความเปลี่ยนแปลง (Anticipating Change) และหลีกเลี่ยงการประสบบกับสิ่งที่เกินความคาดหมาย (Avoiding Surprise)</p>
<p>ระบุโอกาสและสร้างทางเลือกที่หลากหลาย Identifying a wider range of opportunities and options</p>	<p>ระบุโอกาส รับมือความท้าทาย และสร้างอนาคตทางเลือกที่หลากหลายเชิงสร้างสรรค์จากข้อมูลและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน</p>
<p>จัดลำดับประเด็นความสำคัญ Determining priorities</p>	<p>จัดลำดับประเด็นความสำคัญและระดับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ (Robust Decision Making) ภายใต้ความไม่แน่นอนที่ต้องเผชิญของผู้มีอำนาจตัดสินใจและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับรู้ถึงความสัมพันธ์และการพึ่งพาซึ่งกันและกันของทางเลือกเชิงกลยุทธ์ต่างๆ</p>
<p>เป็นแนวทางการปรับกลยุทธ์ Strategy refinement</p>	<p>เพิ่มความชัดเจนการวางแผนกลยุทธ์จากปัจจุบันไปสู่อนาคต (Planning) กำหนดทิศทาง (Direction Setting) อย่างสอดคล้องภายใต้สภาพแวดล้อมความเปลี่ยนแปลง</p>
<p>เปิดรับความคิดที่หลากหลาย Thinking more diverse</p>	<p>เปิดกว้างรับรู้ความรู้ ความคิดที่หลากหลายอย่างสมดุล และไม่ลำเอียง (Balanced and Non-Biased) ผ่านการมีส่วนร่วมในการสร้างอนาคตร่วมกัน (Shaping the Future)</p>
<p>การมีส่วนร่วมและสร้างการเรียนรู้ของคนในพื้นที่ Civic engagement and building a learning Stakeholder</p>	<p>เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ และกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สร้างการเรียนรู้ การคิดเชิงอนาคต เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่</p>

02

กระบวนการ >>>> สร้างภาพอนาคต

I. ทำไมต้องมีกระบวนการออกแบบอนาคตแบบมีส่วนร่วม Participatory Future

ประโยชน์ของการพัฒนาภาพอนาคตแบบมีส่วนร่วม Benefits of Participatory Futures

ภาพอนาคตแบบมีส่วนร่วมจะเป็นตัวช่วยในการปรับทิศทางและจัดระบบในช่วงเวลาที่เกิดเปลี่ยนแปลงที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน หรือเมื่อมีความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนภายใต้สภาพแวดล้อมให้ชัดเจน

ความหลากหลายของมุมมองช่วยปิดจุดบอดหรือป้องกันความเสี่ยงตามความสามารถที่คาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงสร้างโอกาสที่ไม่คาดฝันหรือโอกาสที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตจากสมมุติฐานหรือจินตนาการจากการมองอนาคตร่วมกัน

กระตุ้นให้เกิดการกระจายตัวของนวัตกรรมในวงกว้าง กิจกรรมออกแบบอนาคตแบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาคประชาชนและชุมชนมีความกระตือรือร้นในการกำหนดอนาคตจนนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันในวงแนวทางปฏิบัติใหม่

การมองอนาคตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Foresight) เป็นแนวทางการสำรวจหรือกำหนดอนาคตที่อาจเกิดขึ้นร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการค้นหาประสบการณ์และคุณค่า เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายอนาคตร่วมกันที่เกิดจากการยอมรับอย่างฉันทามติ (Democratise) และส่งเสริมการมองอนาคตในระยะยาว จากการเชื่อมโยงอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นระหว่างกันและกัน โดยคำนึงถึงการพัฒนาในอนาคตและสนับสนุนการกำหนดอนาคตแบบมีส่วนร่วมที่ทุกคนพึงประสงค์ร่วมกัน เพื่อตัดสินใจสร้างอนาคตที่ดีกว่า สำหรับคนรุ่นหลัง สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับมือกับความท้าทายในอนาคตตลอดจนวางแผนแนวทางการจัดการกับความไม่แน่นอน (Uncertainty) และสร้างความยืดหยุ่น (Resilience) ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตให้ครอบคลุมสิ่งที่จะเกิดขึ้น

II. วิธีการ/เครื่องมือการมองอนาคต Foresight Methods

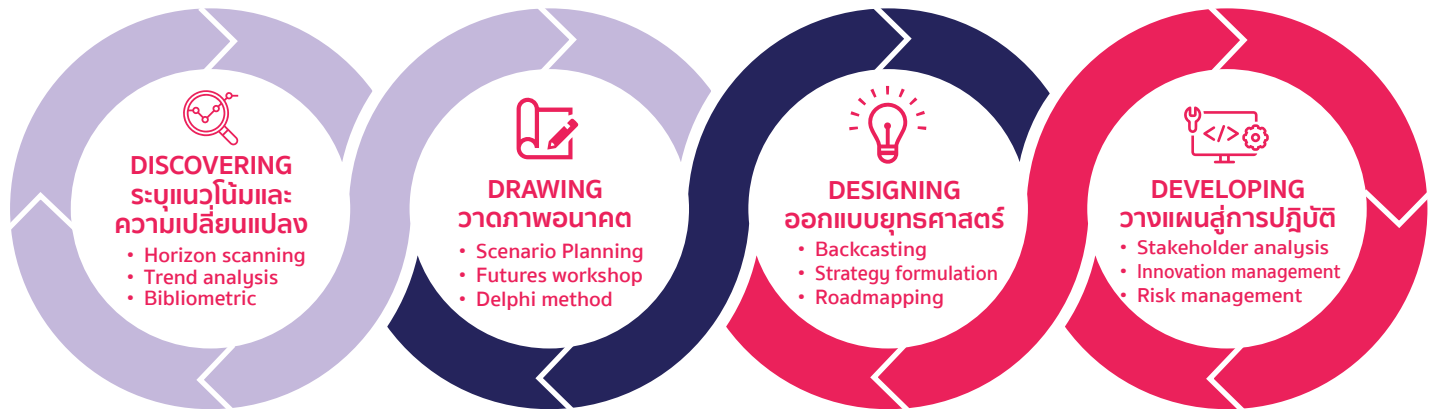
กระบวนการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการมองอนาคต เพื่อให้ได้มุมมองและข้อมูลเชิงลึก (Intelligence) ที่หลากหลาย โดยใช้เครื่องมือการมองอนาคตที่หลากหลายผสมผสานเข้าด้วยกัน ทั้งเครื่องมือที่เน้นวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) หรือเชิงกึ่งปริมาณ (Semi-Quantitative) ตามความเหมาะสมกับลักษณะประเด็นหรือสมมุติฐานอย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ

เครื่องมือเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการหรือดำเนินกิจกรรมการมองอนาคตต่างๆ ในบริษัทและเงื่อนไขที่ แตกต่างกันไป ทั้งนี้ ในกระบวนการออกแบบภาพอนาคตเชิงกลยุทธ์มักใช้วิธีการหรือเครื่องมือต่างๆ รวมเข้าด้วยกัน ตัวอย่างดังนี้

“

เครื่องมือการวางกลยุทธ์ส่วนใหญ่
มักให้ความสนใจกับศักยภาพ
และสภาพแวดล้อมในปัจจุบันมากกว่า
การมองความเปลี่ยนแปลง
และโอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

”

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

Tools for Gathering Intelligence

เครื่องมือ (Tool)	ใช้เพื่อ (Use it to)
<p>การกวาดสัญญาณแนวราบ (Horizon Scanning)</p> <p>กระบวนการค้นหาสัญญาณความเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่เกิดขึ้นมา ประเด็นใหม่ๆ อย่างเป็นระบบ รวมถึงเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ส่งแรงกระเพื่อม เพื่อระบุโอกาส ความท้าทายที่อาจเกิดขึ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> • กวาดสัญญาณ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน แนวโน้ม การเปลี่ยนแปลง (Trends) ความท้าทาย เหตุการณ์ ปรากฏการณ์หรือแนวคิดที่อาจกลายเป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญต่อการสร้างภาพอนาคตในมิติที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในบริบทการเปลี่ยนแปลงตามรูปแบบ STEEP มิติสังคม (Social) มิติเทคโนโลยี (Technology) มิติเศรษฐกิจ (Economy) มิติสิ่งแวดล้อม (Environment) และมิติการเมือง (Politics) หรืออาจมองไปถึงมิติคุณค่า (Value)
<p>การวิเคราะห์แนวโน้มและแนวโน้มระดับโลก (Trend and Mega Trend Analysis)</p> <p>การวิเคราะห์ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ โอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว และขนาดผลกระทบที่เป็นไปได้ โดยแนวโน้มบางอย่างสามารถคาดการณ์ได้ อาทิ การเติบโตของประชากรสูงอายุทั่วโลก</p>	<ul style="list-style-type: none"> • วิเคราะห์แนวโน้มทิศทางของเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่ต่อเนื่องพอที่จะทำให้ทราบทิศทางและแรงผลักดันขับเคลื่อน (Drivers) ซึ่งเป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญที่มีผลต่ออนาคต อาจส่งผลกระทบได้ทั้งเชิงบวกหรือเชิงลบ โดยปฏิสัมพันธ์ของแนวโน้มและปัจจัยขับเคลื่อนจะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างภาพอนาคต
<p>การวิเคราะห์เชิงบรรณมิติ (Bibliometrics)</p> <p>การใช้เทคนิคเชิงสถิติวิเคราะห์และจัดกลุ่มข้อมูลและข้อความจำนวนมากจากเอกสารงานวิจัยซึ่งการประมวลผลข้อมูลทั้งหมดนี้จะช่วยให้สามารถค้นหาแนวโน้มและทิศทางที่ซ่อนเร้นในชุดข้อมูลนั้น ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • กำหนดคำค้นหา (Query Term) หรือคำสำคัญร่วม (Keyword Co-Occurrence Analysis) รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ตรวจทานและเปรียบเทียบช่องว่างและแนวโน้ม
<p>วิธีการเดลฟาย (Delphi Method)</p> <p>กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง เพื่อให้ทราบแนวคิดกระแสหลักเกี่ยวกับประเด็นที่สนใจเกี่ยวกับอนาคต สิ่งที่ควรเป็นหรือสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ในอนาคต (What could/should be) ซึ่งจะสำรวจข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญหลายรอบเพื่อทวนซ้ำแนวคิดของตนเองจนเกิดเป็นแนวคิดใหม่ และจัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่มีความสำคัญเชิงกลยุทธ์</p>	<ul style="list-style-type: none"> • รวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ • ส่งเคราะห์ประเด็นเชิงแนวคิดใหม่เพื่ออนาคต • แสดงการแลกเปลี่ยนที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเสียอย่าง (Tradeoffs) และทางเลือกเชิงนโยบายที่ต้องมีเพิ่มเติม

เครื่องมือสำรวจความเปลี่ยนแปลง

Tools for Exploring the Dynamics of Change

เครื่องมือ (Tool)	ใช้เพื่อ (Use it to)
<p>การจัดกลุ่มปัจจัยขับเคลื่อน (Drivers mapping)</p> <p>ระบุปัจจัยขับเคลื่อนทางสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจสิ่งแวดล้อม และการเมือง (STEEP หรือ PESTLE) โดยจัดกลุ่มประเด็นหรือแนวโน้มที่มีลักษณะร่วมกัน และกำลังขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงไปสู่การกำหนดสภาพแวดล้อม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ระบุปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Force) ที่กำหนดอนาคต ระบุปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ (Key Drivers) สำหรับการออกแบบอนาคตเชิงกลยุทธ์ จำแนกความแน่นอน (Certain) และความไม่แน่นอน (Uncertain) ของปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ
<p>แกนของความไม่แน่นอน (Axes of uncertainty)</p> <p>กำหนดแกนความไม่แน่นอนขอบเขตของปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ เพื่อกำหนดกรอบสถานการณ์ภาพอนาคต สำหรับการออกแบบภาพอนาคตทางเลือกที่หลากหลาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> กำหนดลักษณะของความไม่แน่นอนที่สำคัญที่ต้องเผชิญในอนาคต ตกลงเลือกความไม่แน่นอนที่สำคัญ 2 ความไม่แน่นอนวางไว้บนแกนตรงกันข้ามกัน สร้างเมทริกซ์ภาพอนาคตขนาด 2 x 2 matrix

เครื่องมือวาดภาพอนาคตและอธิบายลักษณะอนาคต

Tools for Drawing and Describing What the Future Might be Like

เครื่องมือ (Tool)	ใช้เพื่อ (Use it to)
<p>การสร้างจากทัศน์อนาคต (Scenario Building)</p> <p>ฉากทัศน์อนาคตอธิบายเรื่องราวอนาคตทางเลือกที่สภาพแวดล้อมภายนอกสามารถพัฒนาได้ในอนาคต ซึ่งจะช่วยสำรวจการเปลี่ยนแปลง หากมีแนวโน้มความไม่แน่นอนต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตามเงื่อนไขของแต่ละสถานการณ์ที่จะเปลี่ยนไปสู่การกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ต่อไป</p>	<ul style="list-style-type: none"> กำหนดขอบเขตที่ต้องการสร้างฉากทัศน์ สำรวจปัจจัยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงแนวทางต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาพื้นที่ในอนาคต พิจารณาผู้มีบทบาทหลัก (Key actors) ภาครัฐ ภาคเอกชนภาคประชาชน ท้องถิ่น รวมถึงคู่แข่ง ภายใต้เงื่อนไขความเกี่ยวข้องที่แตกต่างกันในการสร้างฉากทัศน์ ระบุข้อกำหนดสำคัญของนโยบายภายใต้เงื่อนไขสภาพบริบทภายนอกที่แตกต่างกัน เพื่อแปลงฉากทัศน์ไปสู่กลยุทธ์ศาสตร์
<p>การกำหนดวิสัยทัศน์ (Visioning)</p> <p>การวางวิสัยทัศน์เป็นแนวทางในการมุ่งสู่ออนาคตในระยะยาวใช้ตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่สะท้อนให้เห็นถึงอนาคตที่พึงประสงค์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ดึงการมีส่วนร่วมกำหนดผลลัพธ์ของอนาคตในระยะยาวรวมถึงการตกลงยอมรับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันคืออะไร และกำหนดสิ่งที่ต้องดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย กำหนดและจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์

เครื่องมือสำหรับการพัฒนาและทดสอบนโยบายเชิงกลยุทธ์

Tools for Developing and Testing Policy Strategy

เครื่องมือ (Tool)	ใช้เพื่อ (Use it to)
<p>การพยากรณ์อนาคตแบบมองย้อนหลัง (Backcasting)</p> <p>เครื่องมือกำหนดเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญที่น่าจะเกิดขึ้น ณ จุดเวลาต่างๆ โดยกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการในอนาคตให้ชัดเจนขึ้นมาก่อน แล้วจึงค่อยย้อนกลับมาดูว่าแนวทางและความเป็นได้ที่จะไปถึงอนาคตที่พึงประสงค์นั้นเป็นอย่างไร โดยเน้นพิจารณาและถาม เพื่อให้ได้คำตอบว่า “ถ้าเป้าหมายในอนาคตเป็นเช่นนี้ เมื่อเราอยู่ ณ จุดนี้เราจะเป็นอย่างไร และต้องทำอะไรบ้างจึงจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้” เพื่อให้สามารถพิจารณากลยุทธ์ และสิ่งที่จะทำในปัจจุบันเชื่อมต่อกับอนาคต</p>	<ul style="list-style-type: none">• ระบุประเด็นสิ่งที่จะต้องเปลี่ยนแปลงระหว่างปัจจุบันและอนาคตที่พึงประสงค์• ระบุกรอบระยะเวลา (Timeline) การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ• กำหนดปัจจัยสำคัญภายในและภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อระยะเวลาหรือขนาดของการเปลี่ยนแปลง
<p>แผนที่นำทาง (Roadmapping)</p> <p>เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่ช่วยแสดงให้เห็นว่าปัจจัยข้อมูลแนวโน้ม (Trend) การวิจัย การแทรกแซงนโยบาย (Policy Interventions) ต่างๆ เมื่อนำมารวมเชื่อมโยงกันกับองค์ประกอบความสามารถ (Competency) ที่มีอยู่สามารถกำหนดทิศทางนโยบาย กลยุทธ์การพัฒนาไปสู่เป้าหมายของอนาคตที่ตั้งไว้ส่วนใหญ่นิยมมาใช้วางแผนด้านเทคโนโลยี</p>	<ul style="list-style-type: none">• พิจารณาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกและประเมินผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต• กำหนดวิสัยทัศน์ของสิ่งที่ต้องการในอนาคต• แยกย่อยองค์ประกอบต่างๆ และทำความเข้าใจความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ เพื่อตอบสนองต่ออนาคตที่ตั้งไว้
<p>วิธีการทดสอบอุโมงค์ลม (Windtunneling)</p> <p>เป็นเครื่องมือทดสอบการเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ที่ตอบสนองต่อภาพอนาคตก่อนนำไปปฏิบัติจริง เพื่อพิจารณาการตอบสนองต่อเป้าหมายจะสามารถทำได้หรือไม่หรือไปสู่เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ได้อย่างไร</p>	<ul style="list-style-type: none">• ระบุยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่มีอยู่• ตรวจสอบการตอบสนองของยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ต่อเป้าหมายของภาพอนาคตที่ตั้งไว้ว่าจะสามารถทำได้หรือไม่• สร้างยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ หรือข้อเสนอแนะที่นำไปสู่เป้าหมายเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับภาพอนาคต

III. กระบวนการการมองอนาคตการพัฒนาเชิงพื้นที่ Implementing Social Foresight

การไปสู่อนาคตมีจุดประสงค์ ความต้องการที่แตกต่างกัน ข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับอนาคตจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสามารถตอบสนองต่ออนาคตได้ดีที่สุด กระบวนการ วิธีการวิเคราะห์ และการฉายภาพอนาคตที่เป็นไปได้มากที่สุด (Possible Scenario) และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในอนาคต จึงจำเป็นต่อเส้นทาง การไปถึงอนาคต

การเปลี่ยนแปลงในอนาคตมีฐานคติ (Assumption) ว่าอนาคตมีรูปแบบมากกว่าหนึ่งรูปแบบ โดยไม่มีรูปแบบที่ตายตัวแน่นอนชัดเจน และไม่สามารถคาดการณ์ได้ทั้งหมด แต่เราสามารถเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงและกำหนดอนาคตได้ด้วยการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ผ่านการวิเคราะห์หรือระเบียบวิธีที่ถูกต้อง (Bergeret al.,2008) และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วม (Participatory Process) ทั้งผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำ นโยบายไปปฏิบัติ และผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย เพื่อให้ได้ข้อมูลและมุมมองครบถ้วนทุกมิติ ซึ่งจะทำให้สามารถกำหนดแผนบริหารจัดการความเสี่ยง แผนบริหารทรัพยากรบุคคล และการคิดค้นนวัตกรรมในรูปแบบต่างๆ (Tsoukas and Shepherd, 2004; Ahuja et al.,2005; Rohrbeck, 2012; Rohrbeck, Schwarz, 2013 and Iden et al, 2017)

ขั้นตอนกระบวนการพัฒนาภาพอนาคตแนวโน้มนการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ เพื่อการพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคม (Social Foresight) ในพื้นที่นั้น ไม่ได้มีการกำหนดแนวทางการวางโครงสร้างที่ตายตัว แต่สามารถแยกวงจรกิจกรรมกระบวนการคิดเชิงพื้นที่ฐานในการพัฒนาภาพอนาคตเชิงพื้นที่ ดังรูปภาพ

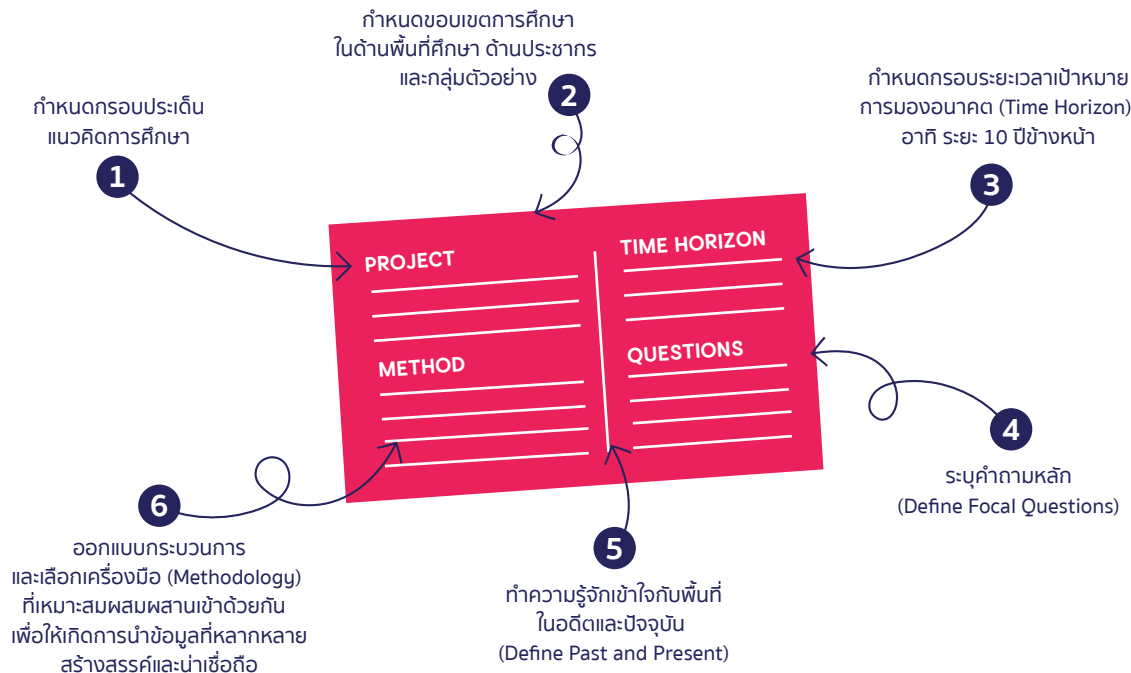
โดยสามารถนำแต่ละขั้นตอนมาบูรณาการประยุกต์เข้ากับวิธีการ/เครื่องมือการมองอนาคตในแต่ละกลุ่มเครื่องมือผสมผสานเข้าด้วยกันตามขอบเขตของการออกแบบภาพอนาคตการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่กำหนดไว้

กระบวนการตัวอย่างเทคนิคการใช้เครื่องมือ การมองอนาคตพัฒนาภาพอนาคตเชิงพื้นที่ Practising Social Foresight Process : Sample Tools Methods

ขั้นตอน I : ทบทวนข้อมูล และกำหนดกรอบแนวคิด Review and Framework

เมื่อเรารับรู้ความต้องการสำหรับการพัฒนาภาพอนาคตที่จะสร้าง
การเปลี่ยนแปลงในอนาคตทั้งจากการตระหนักถึงความเสี่ยงใหม่
ในอนาคต (Risk Conscious) การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทาง
ความคิด (Paradigm Shift) หรือการสร้างแนวทางนโยบายใหม่
เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตช่วงแรกของการออกแบบภาพ
อนาคต เรียกว่าเป็นช่วง Pre-Foresight Stage ก่อนที่จะเริ่มออกแบบ
ภาพอนาคตจะต้องดำเนินการ

ขั้นตอน II: วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ

Key Issue

- 1 สำรวจ ทบทวน ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ข้อมูลองค์ความรู้และวรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับบริบทการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่ในช่วงระยะเวลาที่กำหนดในกรณีนี้ คือ 10 ปี
- 2 ระดมความคิดเห็นระบุประเด็นโจทย์/หัวข้อ (Theme/ Issue) แนวโน้มสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ในอนาคต

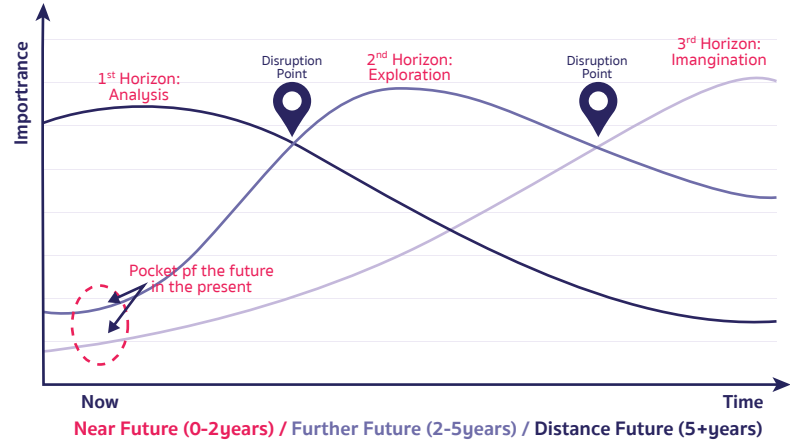
ขั้นตอน III: สำรวจ ค้นหา สังเคราะห์ คัดเลือก

ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ

STEEP Horizon Scanning

ขั้นตอนนี้เป็นการกวาดสัญญาณอ่อนๆ ประเด็นสำคัญๆ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่สามารถส่งแรงกระเพื่อมให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยการกวาดสัญญาณแนวราบ (Horizon Scanning) เน้นมองไปยังอนาคตข้างมากกว่าปัจจุบัน เพื่อระบุปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ (driving forces) สามารถสำรวจสภาพแวดล้อม ตามเส้นช่วงเวลาอนาคตที่จะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างปัจจุบัน อนาคตที่กำลังเกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่าน (Transform) ระหว่างภาพปัจจุบันและภาพอนาคต โดยอาจมองได้เป็น 3 ระยะ ทั้งนี้การสำรวจสภาพแวดล้อมควรมุ่งไปที่เส้นช่วงเวลา 2 และเส้นช่วงเวลา 3 ดังรูป

THREE HORIZONS FRAMEWORK FOR LAYERING CHANGE LIFE-CYCLES

Horizon 1 (H1)

เส้นช่วงเวลา ณ ปัจจุบัน เน้นเหตุการณ์ปรากฏการณ์สิ่งที่กำลังเกิดในปัจจุบันหรือปัจจัยที่พบเห็นรับรู้อยู่ในปัจจุบัน โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญเป็นเพียงการรักษาเสถียรภาพให้คงอยู่จะทำให้อนาคตน้อยลงหรือล่าสมัยในอนาคต

Horizon 3 (H3)

เส้นช่วงเวลาห่างไกล อาทิ ระยะ 20 ปี เน้นเหตุการณ์หรือปัจจัยที่พบเห็นได้ชัดเจนในปัจจุบัน มีสัญญาณการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ในกลุ่มบางกลุ่มยังไม่เป็นกระแสหลัก แต่ในอนาคตมีแนวโน้มโอกาสในการพัฒนาสร้างการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่แตกต่างจากเดิมได้

Horizon 2 (H2)

เส้นช่วงเวลาระยะกลางที่เป็นไปได้ อาทิ ระยะ 10 ปี เน้นมองถึงเหตุการณ์กิจกรรม สิ่งใหม่ๆ นวัตกรรมที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน แต่ในอนาคตมีแนวโน้มได้รับความนิยมสูงขึ้นเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านไปหาเส้นช่วงเวลา 3 (H3)

การกวาดสัญญาณแนวราบ Horizon Scanning

ขั้นตอนการระบุปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

- 1 กวาดหาปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ สถานการณ์ปัจจุบัน แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง (Trends) ความท้าทาย เหตุการณ์ ปรัชญาการณหรือแนวคิดที่อาจกลายเป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญต่อการสร้างภาพอนาคตในมิติที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในบริบทการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบ STEEP มิติสังคม (Social) มิติเทคโนโลยี (Technology) มิติเศรษฐกิจ (Economy) มิติสิ่งแวดล้อม (Environment) และมิติการเมือง (Politics) หรืออาจมองไปถึงมิติคุณค่า (Value) ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก
- 2 สังเคราะห์ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญที่มีสัญญาณส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญต่อประเด็นที่มองอนาคต

สิ่งสำคัญที่มองหาในการมองอนาคต คือ
“ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง”
“แนวโน้มแรงขับเคลื่อน”
“ความไม่แน่นอน”

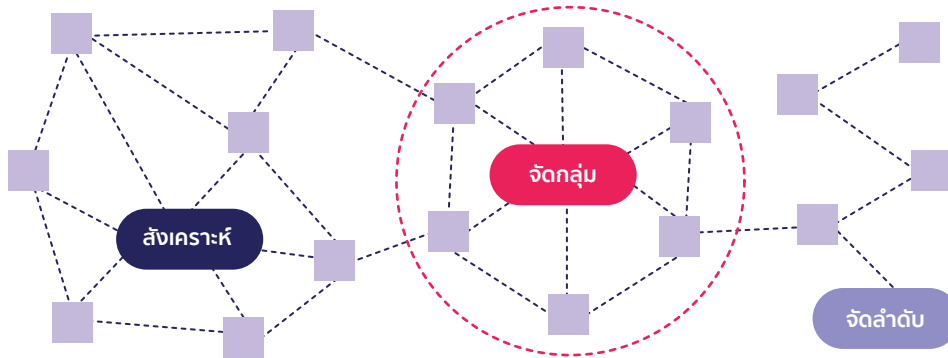

ขั้นตอน IV: ร่วมมองอนาคต (Envisioning) ผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วม (Participatory Process) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

ขั้นตอนระบุประเด็นความท้าทาย ผลกระทบและจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ

1 ออกแบบแนวทางการรวบรวมข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับประเด็นโจทย์/หัวข้อ (Theme/Issue) และปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ โดยอาจใช้วิธีการสำรวจเดลฟาย (Delphi Survey) เก็บรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ทราบแนวคิดกระแสหลักเกี่ยวกับประเด็นที่สนใจ หรือสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญในลักษณะ Expert Panel ทั้งจากภาครัฐ ภาคการศึกษา ภาคเอกชน และภาคประชาชน

2 สังเคราะห์ข้อมูลจาก STEEP และข้อมูลปัจจัยขับเคลื่อนจากผู้เชี่ยวชาญเข้าด้วยกัน

3 จัดกลุ่มปัจจัยขับเคลื่อน ประเด็น (Issue) ทั้งหมด “รวบรวม” และ “จัดกลุ่ม” เข้าด้วยกัน ตามความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน จากนั้น “ตั้งชื่อ” กลุ่มปัจจัยขับเคลื่อน เพื่อค้นหาปัจจัยขับเคลื่อนหลัก (Key Drivers)

4 จัดลำดับความสำคัญปัจจัยขับเคลื่อน ความเปลี่ยนแปลง โดยพิจารณา “ผลกระทบ (Degree of Impact)” และ “ความไม่แน่นอน” (Degree of Uncertainty) แบ่งระดับความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นของแต่ละปัจจัย 3 ระดับ คือ ต่ำ (Low) กลาง (Medium) และสูง (High) เพื่อพิจารณาคัดเลือกปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญมาสร้างฉากทัศน์ (Scenario) ตามภาพอนาคตที่ต้องการ

ขั้นตอน V: การออกแบบภาพอนาคต Scenario Building

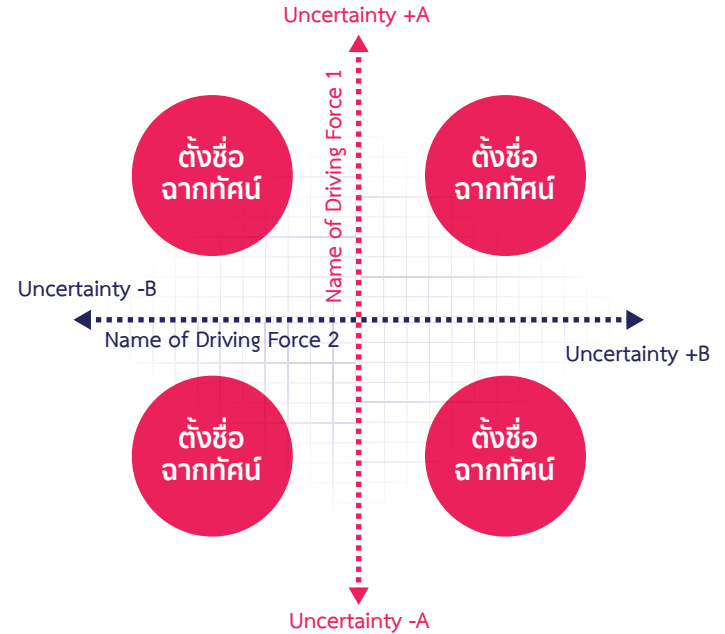
การพัฒนาภาพอนาคต (Scenario Building) จะแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นในอนาคตในแต่ละฉากทัศน์ว่าหากมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ความไม่แน่นอนต่างๆ ที่เกิดขึ้น จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร อนาคตทางเลือก (Alternative Futures) เป็นอย่างไร โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม (Participatory Process) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วนร่วมกันระดมความคิดเห็นพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกัน เพื่อหามุมมองที่แตกต่างและมุมมองใหม่ๆ

ประโยชน์ของการพัฒนาภาพอนาคตไม่ได้อยู่ที่ภาพใดภาพหนึ่ง แต่อยู่ที่เรื่องราวของแต่ละภาพอนาคตสื่อถึงความเข้าใจถึงความเสี่ยง โอกาส ความท้าทาย และความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งความเข้าใจภาพอนาคตจะนำไปสู่การพัฒนานโยบาย ยุทธศาสตร์ที่แข็งแกร่ง (Robust) และรองรับกับสถานการณ์ต่างๆ ที่จะนำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่า (Changes for the Better)

การสร้างฉากทัศน์อนาคต Scenario Building

ขั้นตอนการออกแบบภาพอนาคตแบบไขว้แกน 2x2 แกน (Two Axes Method)

- 1 นำความไม่แน่นอนของปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญที่มีผลกระทบและความไม่แน่นอนสูง มาสร้างฉากทัศน์วางบนแกนตรงกันข้ามของภาพอนาคต เพื่อสร้างเค้าโครงตรรกะภาพอนาคต (Scenario logic)
- 2 ร่วมกันอธิบายรายละเอียดลักษณะเรื่องราวเหตุการณ์ในแต่ละฉากทัศน์ของภาพอนาคต

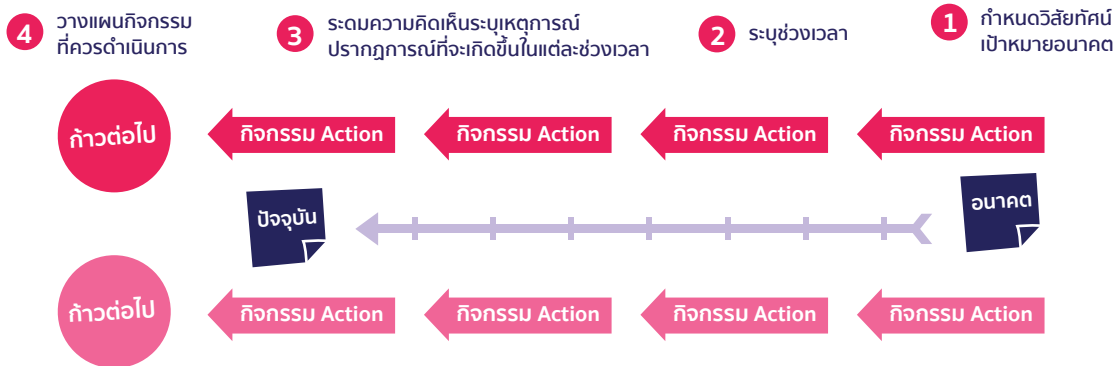

- 3 คุณลักษณะฉากทัศน์เน้นเล่าเรื่องที่เป็นไปได้สูงและจินตนาการที่ต้องการให้เกิดขึ้น แสดงให้เห็นถึงพลังของปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ ความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้น ผู้มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อน (Key Actor) และองค์ประกอบสำคัญอื่นๆ ของแต่ละฉากทัศน์
- 4 ตั้งชื่อแต่ละฉากทัศน์ในภาพอนาคต (Headline for Each Quadrant) ที่สื่อถึงเรื่องราวในฉากทัศน์ง่ายต่อการจดจำและสร้างสรรค์
- 5 วาดภาพเปรียบเทียบอนาคตในแต่ละฉากทัศน์

ขั้นตอน VI: เชื่อมโยงภาพอนาคตสู่ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ Formulate Vision from Scenario to Strategic

เมื่อได้ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ (Preferable Futures) หรือภาพอนาคตที่สามารถเกิดขึ้นได้ (Plausible Futures) แล้ว การมองหาโอกาสเชิงกลยุทธ์ (Strategic Opportunities) ความท้าทายเชิงกลยุทธ์ (Strategic Challenges) ประเด็นการปรับเปลี่ยน (Transformation) ที่จะเกิดขึ้นที่นำไปสู่การสร้างกลยุทธ์ทางเลือก (Strategic Option) และกำหนดเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Goal) และแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ โดยเชื่อมโยงภาพอนาคตกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ให้บรรลุเป้าหมายไปสู่อนาคต ควรมีเส้นทางเดินไปยังอนาคตที่พึงประสงค์ที่สามารถมองกลับมายังสถานการณ์ปัจจุบันให้เห็นจุดเริ่มต้น เส้นทางและสิ่งที่ต้องทำ เพื่อไปสู่อนาคตที่ชัดเจน

การพยากรณ์อนาคตแบบมองย้อนหลัง Backcasting

- กำหนดวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของภาพอนาคตที่พึงประสงค์ให้ชัดเจน
- ระบุกรอบระยะเวลา (Timeline)
- คัดเลือกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญเข้าร่วมระดมสมองวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสถานการณ์ในปัจจุบันกับสถานการณ์ในภาพอนาคตที่พึงประสงค์
- ระบุเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ และสิ่งที่คิดว่าจะเกิดขึ้นหรือสิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา ที่จะนำไปสู่เป้าหมายลงในเส้นแผนภูมิกรอบเวลา (Timeline) โดยมองย้อนกลับมาจากอนาคตแต่ละช่วงเวลาจนถึงเวลาปัจจุบัน เน้นวิเคราะห์ความแตกต่างที่ต้องเกิดก่อนหน้านั้นคืออะไร ไม่ว่าจะเป็เหตุการณ์ นโยบาย กิจกรรม ปัจจัยภายในและภายนอก
- ทบทวนย้อนกลับจากปัจจุบันไปหาอนาคตซ้ำอีกครั้ง เพื่อพิจารณาความสมเหตุสมผลทั้งในเชิงสาเหตุ ผลลัพธ์ และเชิงเวลา
- ระบุนโยบาย กิจกรรม มาตรการที่ควรดำเนินการเพิ่มเติม เพื่อให้เป้าหมายที่กำหนดเกิดขึ้นจริง

ประเมินยุทธศาสตร์ด้วยวิธีการทดสอบอุโมงค์ลม Windtunneling

การบรรลุเป้าหมายของภาพอนาคตที่พึงประสงค์ ควรมีนโยบาย ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ที่มีความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน (Implementation) สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) การทดสอบประเมินความแข็งแกร่ง (Robust) และใช้การได้จริง (Viable) ในแต่ละนโยบาย ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์จะช่วยให้สามารถระบุได้ว่านโยบาย ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ใด สามารถปรับใช้กับสถานการณ์ ภาพอนาคตใด มีผลกระทบแตกต่างกันอย่างไร และควรส่งเสริม ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ใด เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับต่อสถานการณ์ ที่อาจเกิดขึ้นในฉากทัศน์ใด

- 1 เตรียมภาพอนาคตทางเลือก
- 2 ร่วมกันระบุตรวจสอบการตอบสนองของนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือกลยุทธ์ที่มีอยู่สามารถดำเนินการได้ในปัจจุบันหรือควรเตรียมความพร้อมใดต่อสถานการณ์ในอนาคต
- 3 พิจารณานโยบาย ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ ที่ควรปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภาพอนาคต

ฉากทัศน์ (Scenario) ยุทธศาสตร์ทางเลือก (Alternative Strategic)	ฉากทัศน์ A (Scenario A)	ฉากทัศน์ B (Scenario B)	ฉากทัศน์ C (Scenario C)	ฉากทัศน์ D (Scenario D)
ยุทธศาสตร์ 1	✓	●	✓	✗
ยุทธศาสตร์ 2	●	✗	●	✗
ยุทธศาสตร์ 3	✗	✓	✗	●
ยุทธศาสตร์ 4	●	✓	●	✓

✓ แข็งแกร่งตอบสนอง ✗ ไม่ตอบสนอง ● ควรปรับปรุง

03

กรณีการพัฒนาภาพอนาคต นวัตกรรมเชิงพื้นที่

การพัฒนาภาพอนาคตแนวโน้มนำการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ เพื่อการพัฒนาวัตกรรมการเชิงสังคม (Social Foresight) ในพื้นที่จังหวัดพะเยา จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสตูล ดำเนินการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนร่วมกัน เพื่อมองภาพอนาคตโดยใช้เครื่องมือและเทคนิคด้านการมองอนาคตมาปรับใช้ร่วมกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ร่วมกับผู้เกี่ยวข้องที่หลากหลายในพื้นที่ โดยมีเป้าหมายต่อไปนี้

- เพื่อระบุปัจจัยแนวโน้มนำการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ในระยะ 10 ปีข้างหน้าในมิติต่างๆ และพัฒนาภาพอนาคตการพัฒนาเชิงพื้นที่
- วางแผนและสร้างแนวทางนโยบายการพัฒนาวัตกรรมการที่สอดคล้องกับภาพอนาคตที่สร้างผลกระทบกับเศรษฐกิจ/สังคม ในระดับพื้นที่ในระยะยาว
- กระตุ้นการสร้างความตระหนักตื่นตัวกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เห็นถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมสำหรับการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

1

ภาพอนาคต
นวัตกรรมเชิงพื้นที่

พะเยา

i. บริบท สถานการณ์จังหวัดพะเยา อดีต-ปัจจุบัน สู่อนาคต

พะเยาเป็นเมืองเก่าแก่แห่งล้านนาแยกตัวจากจังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่ทางภาคเหนือพื้นที่ทางเหนือติดต่อกับจังหวัดเชียงราย ทางใต้ติดต่อกับจังหวัดลำปาง และจังหวัดแพร่ ทางตะวันออกติดต่อกับจังหวัดน่านและแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทางตะวันตกติดต่อกับจังหวัดลำปาง มีพื้นที่ประมาณ 3.95 ล้านไร่ ขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นลำดับที่ 15 ของภาคเหนือ มีเนื้อที่ป่า 1.98 ล้านไร่ เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร 1.50 ล้านไร่ เนื้อที่นอกการเกษตร 0.46 ล้านไร่

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปล้อมรอบด้วยเทือกเขาหรือแอ่ง ทั้งด้านตะวันออก ตะวันตก ใต้ และตอนกลางของจังหวัด ทอดตัวเป็นแนวยาวจากเหนือลงใต้ พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตลุ่มน้ำโขงและลุ่มน้ำเจ้าพระยา มีพื้นที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูกอยู่ระหว่างเทือกเขาและลำน้ำ มีแม่น้ำสายหลักสำคัญ 3 สาย แม่น้ำอิง แม่น้ำลาว และแม่น้ำยม มีพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ คือ กว๊านพะเยา เป็นแหล่งน้ำจืดขนาดใหญ่ที่สุดในภาคเหนือตอนบนอยู่ติดตัวเมืองพะเยา **พื้นที่ปลูกข้าวในจังหวัดพะเยาถูกเรียกขานเป็นดินแดนแห่งทุ่งรวงทอง** เป็นหนึ่งใน 3 จังหวัดในเขตภาคเหนือที่ผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดี

สภาพภูมิอากาศ :

ฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเมษายน อากาศร้อนจัดในเดือนเมษายน

ฤดูฝน อยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม มีฝนตกหนาแน่นในเดือนพฤษภาคม

ฤดูหนาว อยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์อากาศหนาวจัดในเดือนพฤศจิกายนและมกราคม และเป็นหนึ่งในจังหวัดภาคเหนือตอนบนที่ประสบปัญหาภาวะหมอกควันปกคลุมทุกปี มีปัญหาหกรุนแรงในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน

จังหวัดพะเยา
มีพื้นที่ประมาณ **3.95** ล้านไร่
ขนาดพื้นที่ใหญ่เป็น **ลำดับที่ 15**
ของภาคเหนือ

เนื้อที่ป่า
1.98 ล้านไร่

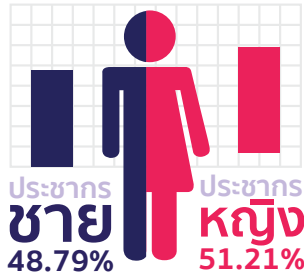
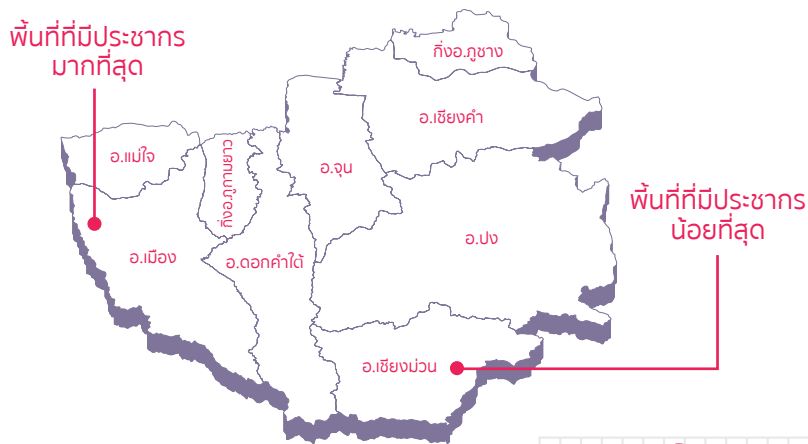

เนื้อที่ทางการเกษตร
1.50 ล้านไร่

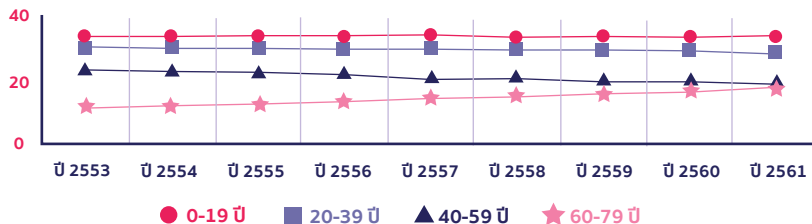

เนื้อที่นอกการเกษตร
0.46 ล้านไร่

ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 77คน/ตร.กม.

จำนวนประชากรจังหวัดพะเยา จำแนกตามอายุ ปี 2553-2561

ด้านสังคม

ประชากรวัยเด็กในพื้นที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนประชากรวัยผู้ใหญ่จนถึงวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ปี 2559 อัตราส่วนเพศชาย : เพศหญิงอยู่ที่ 1:1.05 อัตราเกิดน้อยกว่าอัตราตายมาตั้งแต่ปี 2541-2559 อัตราเพิ่มตามธรรมชาติ เท่ากับ -0.14 ส่งผลให้โครงสร้างประชากรของจังหวัดพะเยาเปลี่ยนไปเป็นจังหวัดที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ อัตราประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปอยู่ที่ 18% และ 65 ปีขึ้นไป 11.16% สูงกว่าระดับประเทศ 18.3% คาดการณ์ว่าตั้งแต่ปี 2565 จังหวัดพะเยาจะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 3.32% ต่อปี

ปี 2561 ประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำ มีจำนวน 223,979 คน ส่วนใหญ่ทำงานด้านการเกษตร และการประมง 95,906 คน ตั้งแต่ปี 2550-2560 จำนวนแรงงานที่ประกอบอาชีพเกษตรกรและประมงลดลง ขณะที่อาชีพอิสระและธุรกิจการค้า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ปรากฏการณ์นี้จะส่งผลให้จังหวัดพะเยาเปลี่ยนสภาพสังคมจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมประกอบอาชีพอิสระหรือประกอบอาชีพที่อยู่นอกระบบมากขึ้น

ขณะที่ภาพรวมสถานการณ์ความยากจน ความเหลื่อมล้ำ ในจังหวัดพะเยาปี 2562 อยู่ใต้เส้นความยากจน (Poverty line) จากการคำนวณต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตเฉลี่ยของบุคคลในระดับครัวเรือน ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายด้านอาหาร (Food) และสินค้าบริการจำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำที่ไม่ใช่อาหาร (Non-food) ที่ทำให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ มีประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจน 6,503 คน จากการสำรวจประชากร 307,698 คน

ด้านการศึกษา

จังหวัดพะเยามีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 368 แห่ง อาชีวศึกษา 9 แห่ง และมหาวิทยาลัย 2 แห่ง มีศักยภาพสูงในการรองรับนักศึกษาจากทุกพื้นที่ในจังหวัดพะเยา อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของเขตเมือง และการเพิ่มจำนวนของประชากร ทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาสังคม และสาธารณสุขตามมา อาทิ โรคเอดส์ พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน ปัญหาการฆ่าตัวตาย ปัญหาการหย่าร้าง การใช้ปุ๋ยเคมีในภาคการเกษตร การเผาตอซังข้าว การบุกรุกพื้นที่ป่า ทำให้เกิดภัยธรรมชาติ มลพิษต่างๆ มากมาย

ด้านเทคโนโลยี

38.4% ของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปในพื้นที่จังหวัดพะเยามีการใช้ Internet โดยประชากรที่มีโทรศัพท์มือถือมีประมาณ 83.8% และ 27.7% มีการใช้คอมพิวเตอร์ ขณะที่การนำเทคโนโลยีมาใช้สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าภาคเกษตรและบริการในพื้นที่ ส่วนใหญ่มีการใช้เทคโนโลยี เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในพื้นที่ รวมถึงเทคโนโลยีการแปรรูปขยะด้วยวิธีเชิงกลชีวภาพ โรงบำบัดน้ำเสียด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ฝายพับได้ โดรนบินพ่นน้ำหมักชีวภาพ เครื่องอบแห้งแบบถึงทรงกระบอกหมุนด้วยรังสีอินฟราเรดหรือการอบแห้งข้าวเปลือกด้วยเครื่องอบแห้ง เป็นต้น

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
368 แห่ง

อาชีวศึกษา
9 แห่ง

มหาวิทยาลัย
2 แห่ง

38.4 % ของประชากร
อายุ 6 ปีขึ้นไปมีการใช้
Internet

GPP (ปี 2561)

37,298 ล้านบาท

อันดับที่ **59** ของประเทศ

รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร

97,306 บาท

อันดับที่ **47** ของประเทศ

สาขาการผลิตที่มี
มูลค่าสูงสุด **4** สาขาแรก

ขายส่งการขายปลีก
การซ่อมรถยนต์และ
จักรยานยนต์

2,310
ล้านบาท

การศึกษา

2,189
ล้านบาท

ทางการเงินและ
การประกันภัย

2,032
ล้านบาท

อสังหาริมทรัพย์

1,683
ล้านบาท

ด้านเศรษฐกิจ

ปี 2561 ขนาดเศรษฐกิจจังหวัดพะเยา มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) 37,298 ล้านบาท อยู่อันดับที่ 59 ของประเทศและรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร 97,306 บาท เป็นอันดับที่ 47 ของประเทศ โดยมูลค่าทางเศรษฐกิจของจังหวัดพะเยามีรายได้มาจากภาคเกษตรกรรม 4,258 ล้านบาท และนอกภาคเกษตรกรรม 14,670 ล้านบาท

รายได้จากภาคการเกษตรมาจากผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยางพารา ลำไย ลิ้นจี่ กระเทียม หอมแดง และมันสำปะหลัง ขณะที่ตั้งแต่ปี 2559-2560 ภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มขยายตัวแบบชะลอตัวลดลง 0.37% ทั้งอุตสาหกรรมด้านเกษตร อาหาร หรืออุตสาหกรรมด้านอื่นๆ

ขณะที่ภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยาปี 2560 มีผู้เยี่ยมชมเยือนจำนวน 596,754 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทย และเป็นนักท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวที่ขยายตัวมากขึ้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขยายตัวของการท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยา ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากจังหวัดพะเยาเป็นเมืองที่มีเสน่ห์ สงบเงียบ ซึ่งมีกัวานพะเยาเป็นเสมือนสัญลักษณ์การท่องเที่ยวประจำจังหวัด

ศักยภาพเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยาเหมาะสมเป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุนจุดเชื่อมโยงในระบบขนส่ง (Logistic) และกระจายสินค้าสู่กลุ่มประเทศความร่วมมือระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion : GMS) และกลุ่ม ASEAN มีจุดผ่อนปรนชายแดนไทย-ลาว หรือการกระจายสินค้าสู่ภาคกลางของประเทศและภายในภาคเหนือ และสามารถเป็นจุดพักเพื่อการเดินทางไปที่ท่องเที่ยว และมีโอกาสเชื่อมต่อเส้นทาง One Belt One Road ของประเทศจีน ซึ่งอนาคตจะต้องมีการเคลื่อนประชากรจำนวนมากมาย้ำและผ่านจังหวัดพะเยา

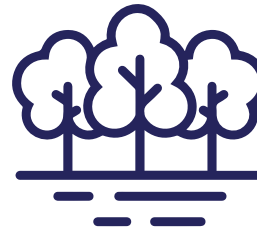
ด้านสิ่งแวดล้อม

จังหวัดพะเยามีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 1.98 ล้านไร่ ของพื้นที่ทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบ และป่าไม้เบญจพรรณกระจายอยู่ทั่วไป อำเภอที่มีป่าไม้หนาแน่น ได้แก่ อำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงม่วน อำเภอปง และอำเภอเมือง ไม้ที่สำคัญ คือ ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้มะค่า ไม้ชิงชัน ไม้ยาง ไม้เต็ง และไม้รัง เป็นต้น

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญสามารถนำมาผลิตเชิงพาณิชย์ ได้แก่ ถ่านหิน หินอุตสาหกรรม และแบไรต์ มีแหล่งถ่านหินที่ได้รับการพัฒนา 1 แห่ง ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่แอ่งเชียงม่วน มีปริมาณถ่านหินสำรอง 62.47 ล้านตัน เป็นถ่านหินประเภท Lignite/Subbituminous

ในปี 2560 จังหวัดพะเยามีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการใช้พลังงานโดยเฉลี่ย 282,860.01 ตัน คาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (tCO₂e) ต่อ GPP โดยเฉลี่ย 15.32 tCO₂e/ล้านบาท และสัดส่วนปริมาณการใช้พลังงานทดแทนต่อปริมาณการใช้พลังงานทั้งหมดคิดเป็น 59.43%

สำหรับคุณภาพอากาศจังหวัดพะเยา พบปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 10 ไมครอน (PM₁₀) และ 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอย่างรุนแรง สาเหตุมาจากการเผาป่าและพื้นที่โล่งมากกว่า 80% ของพื้นที่เผาหรือ hot spot เกิดขึ้นในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ

พื้นที่ป่าไม้ประมาณ
1.98 ล้านไร่
เป็นป่าดงดิบและ
ป่าไม้เบญจพรรณกระจาย
อยู่ทั่วไป

ต้นไม้ที่สำคัญ คือ ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้มะค่า
ไม้ชิงชัน ไม้ยาง ไม้เต็ง และไม้รัง เป็นต้น

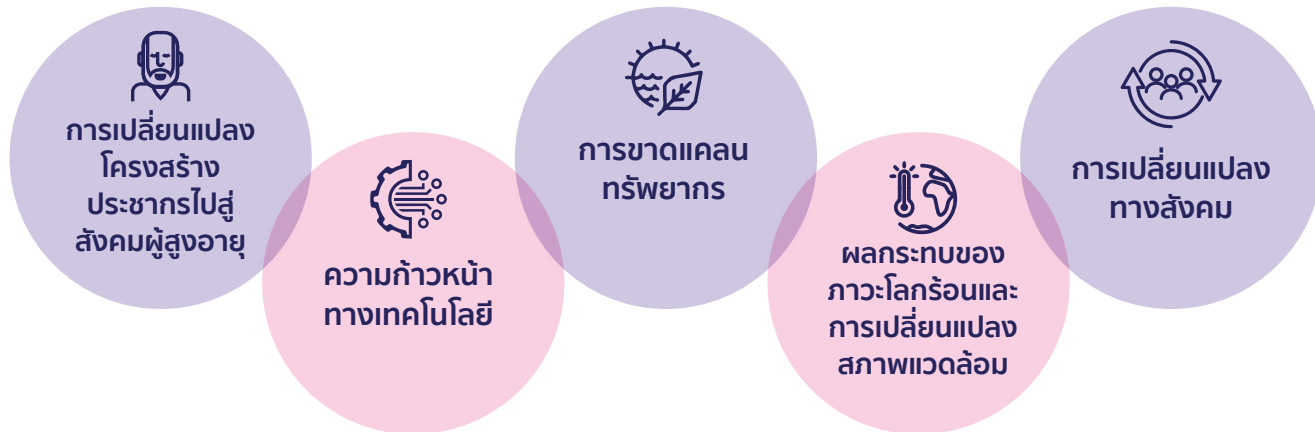
ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ
ถ่านหิน หิน อุตสาหกรรมและแบไรต์
ปริมาณถ่านหินสำรอง **62.47** ล้านตัน
เป็นถ่านหินประเภท **Lignite/Subbituminous**

ii. แนวโน้ม ความท้าทาย (Trend & Challenge) และปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ

จังหวัดพะเยาแม้เป็นเมืองรอง แต่มีความได้เปรียบด้านต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติที่ทำให้คนจังหวัดพะเยา ไม่ต้องแสวงหาอนาคตในเมืองใหญ่ ทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดพะเยามีความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้หลายรูปแบบ ประกอบกับมีต้นทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง สามารถบูรณาการเข้ากับเทคโนโลยีอัจฉริยะ (Smart Technology) และเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) ต่อยอดพัฒนาแพลตฟอร์มต่างๆ เชื่อมโยงกับต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ และต้นทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน สามารถนำไปสู่การพัฒนาเมืองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสำคัญระดับโลก (Megatrend) ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยา

กวาดสัญญาณแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ STEEP Horizon

มิติสังคม Social

ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในมิติสังคมที่มีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยา ในอีก 10 ปีข้างหน้า ที่ส่งแรงกระเพื่อมก่อให้เกิดผลกระทบสูงต่อการใช้ชีวิตในอนาคตของจังหวัดพะเยา

สื่อสังคมออนไลน์ Social Media

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ หรือ ดิจิต็อก มีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ เช่น การใช้ในการค้าขายหรือสื่อข่าวสารปลอม ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต การยอมรับ และเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์มีผลกระทบต่อการพัฒนาพื้นที่ เนื่องจากการเล่นสื่อสังคมออนไลน์มากเกินไปมีโอกาสจะทำให้ประชากรในพื้นที่เป็นโรคซึมเศร้าและโรคเกี่ยวกับกล้ามเนื้อ

สังคมสูงวัย Aging Society

สัดส่วนประชากรในพื้นที่มีแนวโน้มที่จะมีอายุมากขึ้น เนื่องจากอัตราการเกิดและอัตราการตายที่ต่ำลง การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนในสังคม ทั้งการเปลี่ยนรูปแบบความต้องการสินค้าและบริการ รูปแบบที่อยู่อาศัย การขนส่ง ความต้องการการบริการรูปแบบใหม่ ด้านสุขภาพ การดูแลผู้สูงอายุ การวางแผนด้านการเงิน ความบันเทิงรูปแบบใหม่ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงระบบแรงงาน การเปลี่ยนแปลงความคาดหวังในคุณสมบัติของลูกจ้าง ทักษะ ทักษะการรูปรูปแบบคิด และระบบการคลังของรัฐ ค่าใช้จ่ายทางด้านสุขภาพที่สูงขึ้น ค่าเช่า และการช่วยเหลือที่ลดลง เนื่องจากจำนวนแรงงานเยาวชนที่ลดลง

บทบาทของชนพื้นเมืองดิจิทัล Role of Digital Natives

กลุ่มคนที่เกิดมาพร้อมกับความสามารถด้านเทคโนโลยีกับกลุ่มคนที่ไม่ได้เกิดมาพร้อมเทคโนโลยี กลุ่มคนที่เกิดมาในยุคดิจิทัลจะมีกระบวนการคิด และการดำเนินชีวิตแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างมาก สิ่งหนึ่งที่เป็นความวิตกกังวลของสังคม คือ ความกลัวว่ากลุ่มคนที่เกิดมาพร้อมกับความสามารถด้านเทคโนโลยีจะติดเกมและโซเชี่ยลมีเดีย และดูเหมือนว่าทุกอย่างจะสนองความต้องการของกลุ่มคนรุ่นดิจิทัลอย่างรวดเร็วทันใจ กระบวนการคิดและการดำเนินชีวิต จึงแตกต่างจากกลุ่มคนรุ่นก่อนมาก เนื่องจากมี แนวโน้มว่ากลุ่มคนรุ่นนี้จะมีความอดทนที่น้อยลง มีสภาพอารมณ์ที่ต้องการความสะดวกรวดเร็ว และจะนำดิจิทัลเข้ามามีบทบาทกับทุกกิจกรรมของชีวิต

สุขภาพจิต Mental Wellbeing

ความรู้สึกมีความสุขกับทุกวินาทีในชีวิต สามารถจัดการความเครียดและความซึมเศร้า ความสามารถในการผูกสัมพันธ์กับผู้อื่นมีแนวโน้มว่าคนในจังหวัดพะเยาจะมีภาวะซึมเศร้าเพิ่มขึ้น การพัฒนาเมืองพะเยาต้องการทุนมนุษย์ที่เข้มแข็งทั้งกายและใจ รวมถึงต้องการคนที่มีทักษะล้ำแล้วลุกเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเมืองพะเยา ไม่ใช่คนที่ล้มแล้วจมอยู่กับความทุกข์ตลอดไป

มิตีเทคโนโลยี Technology

ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญมิตีเทคโนโลยีที่มีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้ามีปัจจัยขับเคลื่อนที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีพลังงานทดแทน (Renewable energy technology) และการใช้อินเทอร์เน็ต การเชื่อมต่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต (Internet of Things : IoT) เป็นแรงขับเคลื่อนที่คาดว่าจะมีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยามากที่สุด

เทคโนโลยีพลังงานทดแทน Renewable energy technology

เทคโนโลยีพลังงานทดแทน ได้แก่ พลังงานน้ำ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังลม เพื่อนำมาใช้แทนพลังงานจากแหล่งที่ใช้แล้วหมดไป เช่น ถ่านหิน แก๊สธรรมชาติ หินน้ำมัน และพลังงานทดแทนที่สามารถหมุนเวียนมาใช้ได้อีก แต่การนำพลังงานหมุนเวียนมาใช้ต้องใช้เงินลงทุนมาก ซึ่งมีการใช้เทคโนโลยีพลังงานทดแทนอย่างแพร่หลายในพื้นที่ จะส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องกับพลังงานรูปแบบเดิมมีผลกระทบสูง เนื่องจากจังหวัดพะเยามีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและการขนส่งซึ่งต้องพึ่งพิงเทคโนโลยีพลังงาน

การใช้อินเทอร์เน็ตในอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต Internet of Things

Internet of Things พัฒนามาจากเทคโนโลยีการระบุตัวตนด้วยคลื่นวิทยุ (Radio-frequency Identification : RFID) เชื่อมต่อระหว่างวัตถุ สิ่งของ หรือโครงสร้างทางกายภาพเข้ากับโครงสร้างด้านดิจิทัลหรือระบบอินเทอร์เน็ต ผ่านเซ็นเซอร์ เพื่อให้เกิดการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ใช้งาน และวัตถุในเครือข่ายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ สามารถเชื่อมโยงหรือส่งข้อมูลถึงกันได้ด้วยอินเทอร์เน็ต โดยไม่ต้องป้อนข้อมูล การเชื่อมโยงนี้ง่ายจนทำให้ผู้ใช้สามารถสั่งการควบคุมการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ไปจนถึงการเชื่อมโยงการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ากับการใช้งานอื่นๆ ทำให้เกิดเทคโนโลยีอัจฉริยะ เช่น Smart Device, Smart Grid, Smart Home, Smart Network, Smart Intelligent Transportation เป็นต้น เทคโนโลยีนี้จะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในจังหวัดพะเยา เนื่องจากเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้คนในพื้นที่ต้องปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

빅ดาต้า Big Data

เทคโนโลยีและสถาปัตยกรรมไอทีรุ่นใหม่ที่ได้รับการออกแบบให้สามารถรองรับการเก็บวิเคราะห์ และใช้งานข้อมูลหลากหลายประเภทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีปริมาณมหาศาลได้ โดยมีต้นทุนต่ำ เมื่อเทียบกับเทคโนโลยีและสถาปัตยกรรมไอทีแบบเดิม ประกอบด้วยฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่ควบรวม (Integrate) จัดระเบียบ (Organize) บริหารจัดการ (Manage) และนำเสนอข้อมูลขนาดใหญ่ มีผลต่อวิธีการทำงานและวิถีชีวิตของคนในจังหวัดพะเยา มีผลกระทบสูง เนื่องจากข้อมูลทุกด้านจะถูกจัดเก็บและนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของคนในจังหวัดพะเยา

มิติเศรษฐกิจ Economics

ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญมิติเศรษฐกิจที่มีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้า ปัจจัยขับเคลื่อนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร (Agriculture and Food Industry) มีแรงขับเคลื่อนที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่ออนาคตจังหวัดพะเยามากที่สุดและมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) การทำงานรูปแบบใหม่ที่ยืดหยุ่น (Flexible work) และอุตสาหกรรมสุขภาพและความเป็นอยู่ (Health and Wellness Industry)

อุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร Agriculture and Food Industry

จังหวัดพะเยาเป็นเมืองเกษตรกรรม ประชากร 70-80% ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นเมืองอาหารและเกษตร ผลผลิตเกษตรเศรษฐกิจหลักของพะเยา ได้แก่ ข้าว ลิ้นจี่ ลำไย แคนตาลูป กาแฟ ใคเนื้อ และปลานิล การทำอุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร รวมถึงการประมงและการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ ส่วนใหญ่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ การผลิตอาหารในอนาคตมีแนวโน้มจะขึ้นอยู่กับการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามากขึ้น ภาคการเกษตรในพื้นที่มีแนวโน้มได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของชุมชนเมือง ความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นจากภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ และสภาวะภัยแล้งสูง ประกอบกับลักษณะการทำกรเกษตรในจังหวัดพะเยามีการใช้ปัจจัยการผลิต อาทิ ปุ๋ย สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในปริมาณมาก คุณภาพน้ำเสียจากการเลี้ยงปลานิล รวมทั้งสภาพอากาศแปรปรวน สภาวะภัยแล้ง ส่งผลทำให้ผลผลิตได้น้อยและราคาตกต่ำ เมื่อเทียบกับค่าแรงงานที่เพิ่มสูงขึ้น หากมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยจะทำให้สามารถพัฒนาเกษตรในจังหวัดพะเยาให้ดีขึ้น และการบริหารจัดการแหล่งน้ำ และระบบน้ำที่ใช้สำหรับภาคเกษตร จะสามารถเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันด้านการผลิตในพื้นที่ได้

สังคมไร้เงินสด Cashless Society

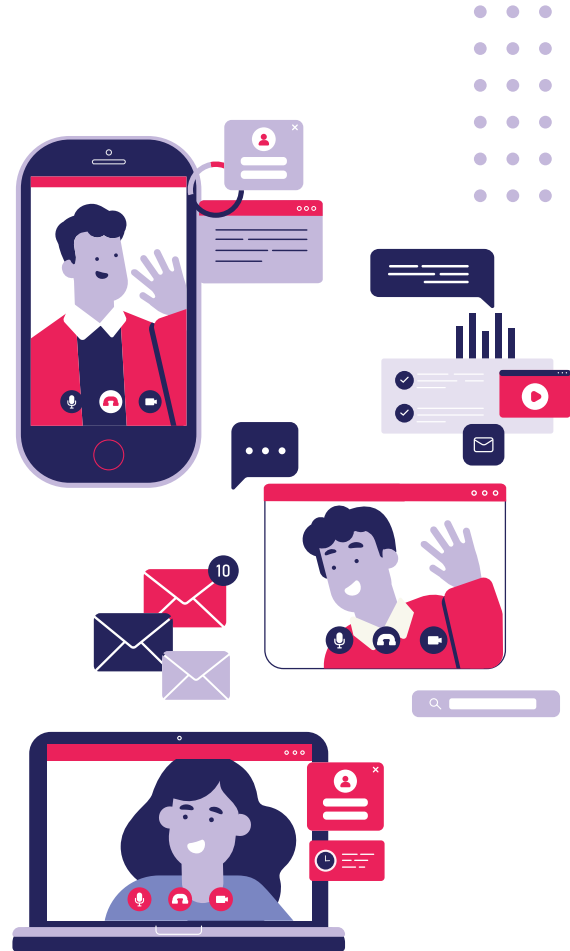
สังคมที่ผู้คนไม่ใช้เงินสดในการแลกเปลี่ยน ซื้อขาย และจ่ายเงินสดกันอีกต่อไป แต่เปลี่ยนมาใช้การจ่ายเงินด้วยระบบ Payment รูปแบบต่างๆ แทน เช่น การจ่ายเงินผ่าน QR Code การจ่ายเงินผ่าน e-Wallet การโอนเงินผ่านแอปพลิเคชันของธนาคาร การโอนเงินระบบพร้อมเพย์ (PromptPay) หรือการจองตั๋วเครื่องบิน ที่พัก ผ่านการตัดบัตรเครดิตหรือบัตรเครดิต ในจังหวัดพะเยามีการใช้จ่ายในรูปแบบสังคมไร้เงินสดมากขึ้น จังหวัดพะเยามีประชากรส่วนใหญ่อยู่ในภาคการเกษตร มีผู้สูงอายุมากขึ้นในกลุ่มผู้สูงอายุ และผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นห่างไกลที่เทคโนโลยียังไม่ครอบคลุมก็ยังคงต้องใช้เงินสดในการจับจ่ายเป็นหลัก รวมทั้งวิถีชีวิตคนในจังหวัดพะเยา การจับจ่ายในร้านค้าขนาดเล็ก การใช้บริการจากผู้ให้บริการรายย่อยนั้น อาจทำให้ยังคงมีความจำเป็นในการใช้เงินสดอยู่ เนื่องจากสังคมไร้เงินสดทำให้มีความสะดวก สบาย ประหยัดเวลา มีความคล่องตัว ตรวจสอบได้ง่าย และลดค่าใช้จ่าย ในอนาคตจังหวัดพะเยาจึงมีแนวโน้มการใช้เงินสดลดลง

การทำงานรูปแบบใหม่ที่ยืดหยุ่น Flexible Work

รูปแบบการทำงานที่มีความยืดหยุ่นไม่ยึดติดสถานที่ เวลา พนักงานสามารถเลือกเวลาและสถานที่ทำงานได้ ทำให้สามารถทำงานได้คล่องตัวมากขึ้น สามารถบริหารจัดการได้ว่าจะทำงานเวลาใดและสถานที่ไหน ภัยแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานภาคการเกษตรที่ทำงานตามฤดูกาล การระบาดของโรคโควิด-19 หรือโรคระบาดอื่นๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและเปลี่ยนแปลงเวลาและสถานที่ทำงาน โดยสามารถทำงานที่บ้านได้ ทั้งนี้การทำงานรูปแบบใหม่ที่ยืดหยุ่นอาจมีผลกระทบค่อนข้างน้อย เนื่องจากจังหวัดพะเยาเป็นสังคมเกษตรและสังคมผู้สูงอายุ

อุตสาหกรรมสุขภาพและความเป็นอยู่ Health and Wellness Industry

อุตสาหกรรมสุขภาพและความเป็นอยู่รวมถึงกิจกรรมทั้งหมดที่ส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจ มีการบริการดูแลสุขภาพทั้งภายนอกและภายใน ตั้งแต่โยคะจนถึงการให้คำปรึกษาด้านโภชนาการ เพื่อสุขภาพที่ดี การเพิ่มสมรรถภาพร่างกายให้แข็งแรง ธุรกิจความงาม การชะลอวัย บริการสปา และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดพะเยา มีผลกระทบสูง เนื่องจากจังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดน่าอยู่อาศัยและมีศักยภาพสูงในการเสริมสร้างสุขภาพที่ดี ทำให้มีโอกาสเป็นเมืองการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ นอกจากนี้ในอนาคตค่าใช้จ่ายด้านการดูแลสุขภาพค่อนข้างจะสูง หากประชาชนในพื้นที่ที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำลำบาก ระบบประกันสุขภาพที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นในอนาคต

มิติสิ่งแวดล้อม Environment

ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญมิติสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้า มีปัจจัยขับเคลื่อนที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) เป็นแรงขับเคลื่อนที่คาดว่าจะมีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในระดับสูง รวมถึงภัยแล้ง (Droughts) ภาวะโลกร้อน (Global Warming) และการจัดการของเสีย (Waste Management) ที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดพะเยา

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development Goals

องค์การสหประชาชาติได้ร่วมกันพัฒนาและกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกันให้บรรลุในปี ค.ศ. 2030 เพื่อสร้างมาตรฐานของสังคมโลกบนพื้นฐานการให้ความสำคัญต่อการดำรงชีวิตบนสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นต้องอาศัยการลงทุนและการประกอบกิจการที่ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรในพื้นที่ และการสร้างข้อตกลงหรือความร่วมมือกับผู้คนหรือชุมชนให้เกิดเป็นกระบวนการพัฒนาที่จะเกิดประโยชน์ต่อประชาคมท้องถิ่น ประเทศ และโลกได้อย่างยั่งยืน ปัจจุบันนี้มีผลกระทบสูงต่อจังหวัดพะเยา เนื่องจากการดำเนินการที่มีเป้าหมายร่วมกันในระดับนานาชาติและเป็นระบบและกลไกสำคัญในการดำเนินชีวิตภายใต้ข้อกำหนดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เหลืออยู่น้อยท่ามกลางปัญหาหลายประการ

ภัยแล้ง Droughts

สภาวะการลดลงของปริมาณน้ำฝนในช่วงระยะเวลายาวนานเกินกว่าปกติ สืบเนื่องจากอุณหภูมิบรรยากาศโลกที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้เกิดการคายระเหยของน้ำจากแหล่งน้ำผิวดินอย่างรวดเร็วและปริมาณมาก ส่งผลให้แหล่งน้ำผิวดินเหลืออยู่น้อยกว่าปกติหรือขาดแคลน อีกทั้งอากาศร้อนทำให้เกิดการสะสมความชื้นในบรรยากาศได้นานทำให้ปริมาณฝนตกน้อยลง ส่งผลกระทบอย่างต่อเนื่องต่อการเพาะปลูกและการใช้น้ำอย่างรุนแรง ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่ในพื้นที่จังหวัดพะเยาอยู่ในภาคการเกษตรจำเป็นต้องใช้น้ำในปริมาณมากในการเพาะปลูกและการดำรงชีวิต

สภาวะโลกร้อน Global Warming

มากกว่า 50 ปีมาแล้วที่อุณหภูมิบรรยากาศโลกเพิ่มสูงขึ้นในอัตราที่รวดเร็วกว่าในอดีต และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการควบคุมหรือกระบวนการตัดสินใจต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจมีการเปลี่ยนแปลงหรืออาจมีการแทนที่ด้วยกระบวนการใหม่ และสภาวะโลกร้อนที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น มีแนวโน้มในการควบคุมความเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน ทำให้อาจเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบสูง เนื่องจากสภาวะโลกร้อนเป็นสาเหตุของความแปรปรวนของฤดูกาล ความรุนแรงและความผิดปกติของพายุ สภาพอากาศและภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับสภาพอากาศ อันส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตและสภาพสังคมและเศรษฐกิจของผู้คนในพื้นที่

การจัดการของเสีย Waste Management

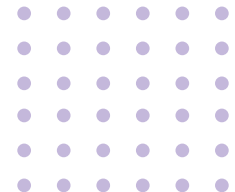
การผลิตของใช้หรือผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ โดยใช้ของเสียหรือขยะกำลังเป็นรูปแบบการใช้ชีวิตใหม่ของผู้คนในเมืองใหญ่ประสบปัญหาการจัดการขยะหรือของเสียที่เกิดขึ้นจากการบริโภคอุปโภคของคนจำนวนมากในเมือง กระบวนการจัดการของเสียแบบเดิมคือการกำจัดในรูปแบบต่างๆ นั้น ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ สุขภาพและใช้ค่าใช้จ่ายสูง ประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศสามารถเปลี่ยนขยะจำนวนมากในประเทศให้กลายเป็นพลังงานและรายได้ กระบวนการจัดการขยะแบบใหม่ จึงให้ความสำคัญต่อการคัดแยกและการใช้ประโยชน์ในรูปแบบของการนำกลับไปใช้ใหม่การนำไปแปรรูปใหม่หรือการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใหม่ แต่ขณะเดียวกันปัญหาขยะหรือของเสียเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มความรุนแรงมากขึ้นตามจำนวนประชากรโลกที่เพิ่มมากขึ้น

มิตินการเมืองและนโยบายภาครัฐ Political

ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญมิตินการเมืองและนโยบายภาครัฐ ที่มีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้าได้ ความไม่แน่นอน/การเปลี่ยนผ่านทางการเมือง (Political Instability/Transition) เป็นปัจจัยที่มีแรงขับเคลื่อนที่คาดว่าจะมีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยามาก รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชัน (Corruption) และบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Role of Local Governments) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ในอนาคต

ความไม่แน่นอน/การเปลี่ยนผ่านทางการเมือง Political Instability / Transition

ความไม่แน่นอนทางการเมืองมักจะเกิดจากปัจจัยต่างๆ อาทิ ความขัดแย้ง การแข่งขันระหว่างพรรคการเมือง การแข่งขันระหว่างสถาบันของรัฐกับความต้องการระบบประชาธิปไตย ระเบียบชาติที่เกิดจากการแบ่งส่วนอำนาจภายในประเทศที่ไม่เท่าเทียมมีโอกาสหลุดถอนประโยชน์ของคนพะเยา ซึ่งความไม่แน่นอนทางการเมืองมีความสำคัญต่อความมั่นคงและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเชื่อมั่นของนักลงทุนและการพัฒนาประเทศ

การทุจริตคอร์รัปชัน Corruption

การใช้อำนาจสาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนตน โดยโครงสร้างของระบบตลาดและระบบสังคมที่เอื้อให้เกิดการคอร์รัปชัน อาทิ โครงสร้างของระบบตลาดที่มีกฎระเบียบที่ซับซ้อนหรือมีระบบที่มีความเป็นทางการมากเกินไป โครงสร้างทางสังคม ซึ่งต้องพิจารณาค่าตอบแทนของข้าราชการ คุณภาพของระบบราชการ ความเข้มแข็งของกลไกเชิงสถาบันในการควบคุมคอร์รัปชัน เป็นต้น ผลกระทบของการคอร์รัปชันก่อให้เกิดการบิดเบือนตลาด ทำให้เกิดต้นทุนในการต่อรอง และส่งผลกระทบต่อความล้มเหลวของรัฐบาล

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น Role of Local Governments

ชุมชนท้องถิ่นเชิงพื้นที่ที่ไม่ได้มีอำนาจอธิปไตยมีอำนาจและทรัพยากรในการจัดการที่เพียงในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งมักจะครอบคลุมเรื่องการดูแลสุขภาพสาธารณะ ความสะอาดของถนน สุขอนามัย การกำจัดของเสีย ฯลฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดที่สุดกับประชาชนและมีความรู้ความเข้าใจความต้องการของประชาชนมากที่สุด ความรู้ความเข้าใจเหล่านี้จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยาได้รับการยอมรับอย่างแท้จริงจากรัฐบาลกลาง ส่งผลต่อกระบวนการประชาธิปไตยและการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเป็นเสมือนพื้นที่เรียนรู้ทางการเมืองที่บ่มเพาะผู้นำทางการเมืองได้

iii. อนาคตทางเลือกสู่ภาพอนาคตที่พึงประสงค์

ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ Key Drivers

ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของจังหวัดพะเยาสามารถนำไปสู่การพัฒนาอนาคตทางเลือกการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยาในปี 2030

สุขภาพจิต Mental Wellbeing

คนพะเยาสุขภาพจิตดี

คนในพื้นที่มีสุขภาพจิตที่ดีจิตใจร่าเริงแจ่มใส กล้าแสดงออก มีสติในการแก้ไขปัญหา รู้จักใช้เหตุผลและมีความสุขทางใจ จิตสาธารณะ เข้าอกเข้าใจตัวเองและผู้อื่น การจัดการอารมณ์ มีวุฒิภาวะทางสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดจากปัจจัยพื้นฐานจากตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม การทำกิจกรรมพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ตั้งแต่สถาบันครอบครัว เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี

คนพะเยาอยู่กับภาวะกดดัน ซึมเศร้า ทำร้ายฆ่าตัวเอง

ความเป็นอยู่มีภาวะกดดันจากสังคม จนทำให้คนในสังคมเกิดภาวะเครียด ลูกหลานถูกคาดหวัง มีชีวิตการทำงานแบบหุ่นยนต์อัตโนมัติ (Auto Bot) ส่งผลให้เกิดความวิตกกังวล เกิดการทำร้ายตนเอง ปิดกั้นตนเองจากสังคม ไม่เข้าสังคม จนเกิดภาวะซึมเศร้า ไม่ยอมรับตัวเอง มีทั้งคนที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว หากรู้ตัวก็จะเกิดการยอมรับได้ แต่หากไม่รู้ตัวก็จะเกิดอีกเหตุการณ์ มีความหวาดระแวงและไม่เชื่อมั่นในตัวเอง กินน้อย อ่อนแอ และส่วนใหญ่จะก้าวร้าว บางคนเก็บตัวและความสัมพันธ์กับคนรอบข้างไม่ดี และนำไปสู่การฆ่าตัวตาย

อุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร Agriculture and Food Industry

เศรษฐกิจบนฐานกัณฑ์โลกวิวัฒน์ (Glocalization) วัฒนธรรมชีวิตตะวันตก เกษตรเคมี

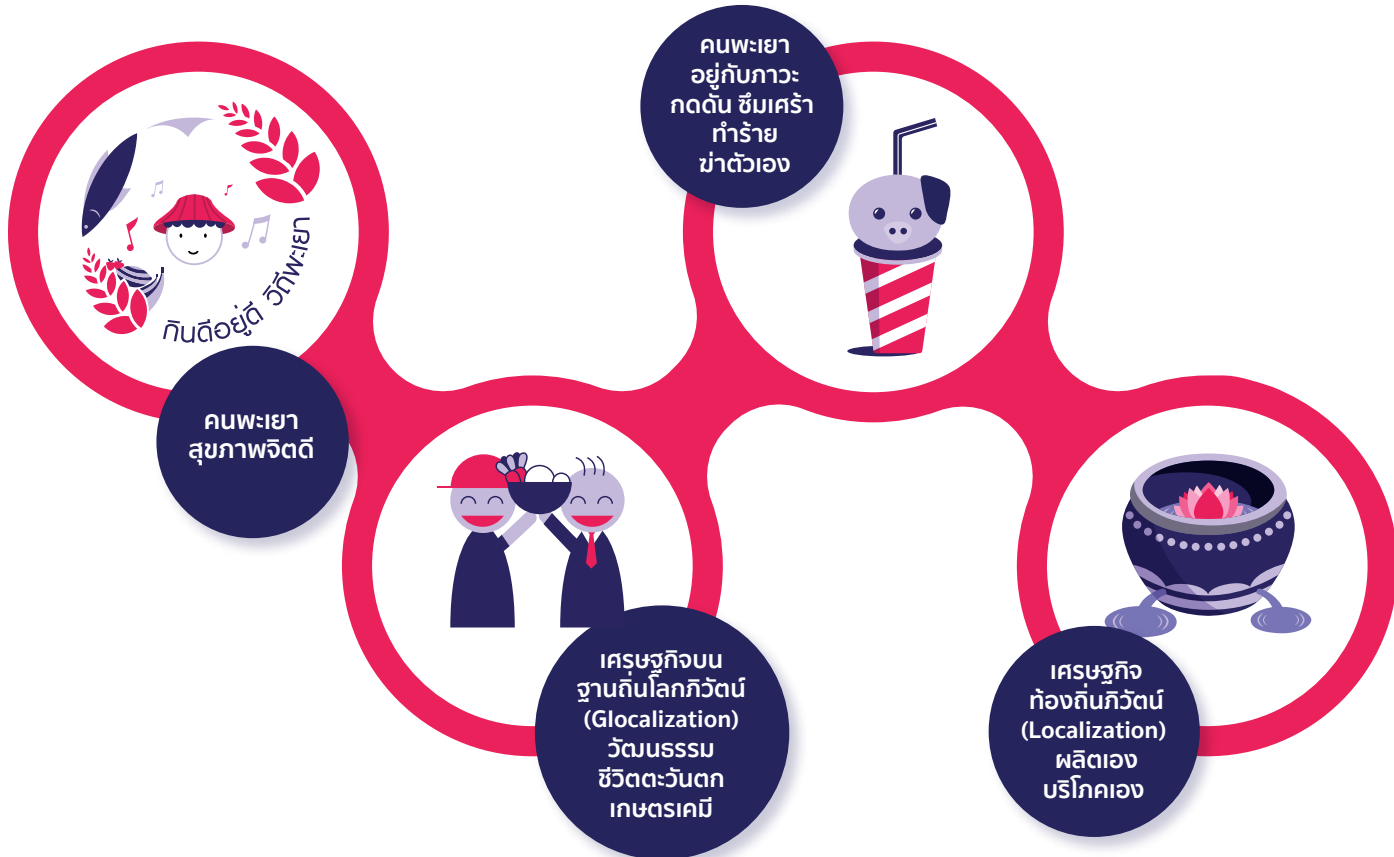
การเติบโตของพื้นที่วัฒนธรรมความเป็นอยู่การบริโภคสินค้าและบริการที่มาจากเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์กลายเป็นส่วนสำคัญในการใช้ชีวิตของคนในพื้นที่ สอดรับกับวัฒนธรรมท้องถิ่นจนกลายเป็นหนึ่งเดียว ตั้งแต่รูปแบบร้านอาหาร ทั้งแบบ Localization หรือ Globalization Localization จากท้องถิ่นดั้งเดิม และ Globalization เป็นอาหารที่รับวัฒนธรรมมาจากต่างประเทศมากขึ้น รูปแบบการอาหารที่รับประทานเป็นแบบจานด่วน (Fast Food) และอาหารเพื่อสุขภาพ (Healthy Food) มากขึ้น แตกต่างจากรูปแบบอาหารท้องถิ่นที่รับประทานในปัจจุบัน ขณะที่การทำเกษตรกรรมของคนในพื้นที่มุ่งเน้นไปพึ่งพาการใช้สารเคมี การผลิตสินค้าเกษตร การทำการตลาดคนในพื้นที่ที่สามารถทำได้ทุกขั้นตอน แต่ก็อาจจะมีบริษัททุนขนาดใหญ่เข้ามาควบคุมช่วยทุกกระบวนการในการทำเกษตรกรรมในพื้นที่มากกว่าในปัจจุบัน การผลิตสินค้าทางการเกษตรจะเป็นแบบการผลิตสินค้ารูปแบบเดียวกันในปริมาณมาก (Mass Production) ที่ผลิตมาและก็ขายเลยตรงนั้น แต่จะมีอีกส่วนหนึ่งที่สามารถรวมตัวกันเป็นวิสาหกิจ บริหารจัดการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำไปสู่ผู้บริโภคได้ คนที่มีที่ดินเท่านั้นที่รวยเหมือนกับประเทศญี่ปุ่น มีเกษตรกรในพื้นที่เพียง 10% ในอนาคตเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพะเยาจะไม่มีถึง 20% อีกทั้ง ในอนาคตจะมีการนำเข้าอาหารจากต่างถิ่นมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีการนำเข้าอาหารจากต่างถิ่น อาทิ เนื้อหมู ทำให้ในอนาคตจึงจำเป็นต้องมีการทำปศุสัตว์เพิ่มขึ้น โดยกระบวนการวิธีการผลิตสินค้าเกษตรจะเน้นใช้การผสมผสานวิถีภูมิปัญญาดั้งเดิม และนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้จนเป็น “Smart City Smart Farm”

เศรษฐกิจท้องถิ่นวิวัฒน์ (Localization) ผลิตเองบริโภคเอง เกษตรอินทรีย์

ลักษณะอาหารการกินในอนาคตของคนจังหวัดพะเยาเน้นบริโภควัตถุดิบในพื้นที่จังหวัดพะเยา หากเมื่อใดที่คนพะเยาไม่กินของพะเยาก็ไม่ใช่พะเยา สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การกินอาหารต้องตอบโจทย์ในพื้นที่ อาหารเป็นวัฒนธรรมเป็นวิถีของจังหวัดพะเยา สะท้อนถึงวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ซึ่งต้องสืบสานวัฒนธรรมให้คงอยู่ อาหารที่บริโภคเป็นอาหารที่มีความปลอดภัย การเกษตรและอาหารจะมีความสัมพันธ์กับภูมิณีเวศของจังหวัดพะเยาซึ่งเป็นต้นกำเนิดลุ่มแม่น้ำ การสร้างอาหารและระบบการเกษตรสามารถเป็นอันดับหนึ่งของประเทศเน้นทำการเกษตรเองผลิต โดยใช้การตลาดนำการผลิตเอาคุณค่านำการผลิต ทำให้ได้อาหารที่มีคุณภาพดี เน้นนำเกษตรกรอินทรีย์มาพัฒนาเชิงพื้นที่ในอนาคต เกิดการเคลื่อนย้ายเข้ามาของคนหลายๆ เชื้อชาติที่จะเข้ามาอยู่ในพะเยา การเดินทางคมนาคมในเส้นทางต่างๆ เช่น ทางอากาศ ทางลัดใต้ดิน ถนนต่างๆ ทำให้พื้นที่การเกษตรหายไป ซึ่งเหลืออยู่ไม่มาก การทำเกษตรกรรมในอนาคตต้องเห็นความสำคัญของคนในพื้นที่ การบริหารจัดการผลิตสินค้าทางการเกษตร การแบ่งพื้นที่เพาะปลูกพืช ผลไม้ปลูกเฉพาะถิ่นได้ หรือมีการกำหนดปริมาณการปลูกกว่าพื้นที่ไหน ควรปลูกอะไร จำนวนเท่าไร เพื่อจะให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการของตลาดและอุปทานของตลาด

ฉากทัศน์การใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา ปี 2030

Future Scenario of Living in Phayao 2030

จากทัศนคติกินดีอยู่ดี วิถีพะเยา

กินดีอยู่ดี วิถีพะเยา สะท้อนถึง การกิน คืออาหารทางการเกษตร มีผัก ปลา ข้าว และอยู่ดี หมายถึง ผู้คนในพื้นที่มีวิถีชีวิตที่ดี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ร่ำรวยล้นความมั่นคง ทางอาหาร สภาพสังคมประชาชน ในพื้นที่มีความสุขกับการใช้ชีวิต แบบดั้งเดิม ยังคงมีการอนุรักษ์ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมของ ชาวพะเยา การใช้ชีวิตในแบบ เรียบง่าย อยู่แบบวิถีพอเพียงพอ มีพอกินพอใช้ ลักษณะการทำ เกษตรกรรมและการผลิตอาหาร เน้นทำเอง ปลูกเอง ผลิตเอง โดย คนในพื้นที่เน้นทำเกษตรอินทรีย์

จากทัศนคติสุขภาพจิตดี อาหารและเกษตรทฤษฎีใหม่

เกษตรกรในพื้นที่ทำหน้าที่เป็น ผู้ผลิตผลผลิต โดยมีนายทุนที่ทำ อุตสาหกรรมการเกษตรขนาดใหญ่ เป็นผู้รับซื้อผลผลิต ภาพรูปมือ เกษตรกรถือเงินและผลผลิต แลก เปลี่ยนกันกับนายทุนอุตสาหกรรม ขนาดใหญ่ สะท้อนถึงเกษตรกรมี ความสุขกับการแลกเปลี่ยนสินค้า ด้วยกัน สภาพสังคมประชาชนใน พื้นที่มีความสุขกับการใช้ชีวิตแบบ ทุนนิยม มีความต้องการที่จะเห็น การเปลี่ยนแปลงของชุมชนใน พื้นที่ การใช้ชีวิตแบบมีนายทุนเป็น ผู้กำหนดปัจจัย ทั้งการค้าขาย การผลิต ลักษณะความเป็นอยู่ การบริโภคอาหารคนรุ่นใหม่นิยม ทานอาหารจานด่วนมากกว่าที่จะ ทำเอง ลักษณะการทำเกษตรกรรม และการผลิตอาหารมีนายทุนเป็น ผู้นำในพื้นที่ เพื่อทำการเกษตร หรือผลิตอาหารแปรรูปโดยมีการนำ อุปกรณ์เครื่องมือที่ช่วยในการผลิต มาใช้มากขึ้น

จากทัศนคติผู้รับรู้

ตุ่มที่มีรอยร้าวในตุ่มมีดอกบัวที่อยู่ด้าน กลางตุ่มสะท้อนถึงภาคการเกษตรที่มี นำเป็นปัจจัยการผลิตสำคัญเดิม เท่า ไทร่ก็ไม่ค่อยพอ บางปีน้ำแล้ง บางปี น้ำท่วมซึ่งส่งผลต่อการผลิตทำให้ภาค เกษตรกรประสบปัญหาภาวะขาดน้ำ บ้าง รั่วไปกับพืชยาทั้งหลาย ทำให้ ผลทางการเกษตร การผลิตที่อาจจะ ได้กำไรกลับขาดทุน การยกระดับการ ผลิตขึ้นมาให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งผลให้เกษตรกรที่ผลิต มีกำไร มี ชีวิตที่อยู่ดีกินดีมากขึ้นสภาพสังคม ประชาชนในพื้นที่บางกลุ่มชอบที่จะ ให้นายทุนเข้ามาทำอุตสาหกรรมใน ขณะที่บางกลุ่มยังใช้ชีวิตแบบวิถี ดั้งเดิม และมีความวิตกกังวลว่ากลุ่ม นายทุนจะนำการผลิตทั้งหมด การใช้ ชีวิตเน้นความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย อยู่แบบวิถีพอเพียง พอมีพอกิน ลักษณะการทำเกษตรกรรมและการ ผลิตอาหาร การเกษตรแบบทำเอง ปลูกเอง ผลิตเองโดยคนในพื้นที่ มี การทำการเกษตรอินทรีย์แต่ยังพบ ปัญหาเรื่องการใช้น้ำ

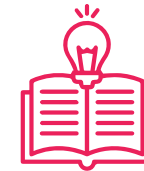
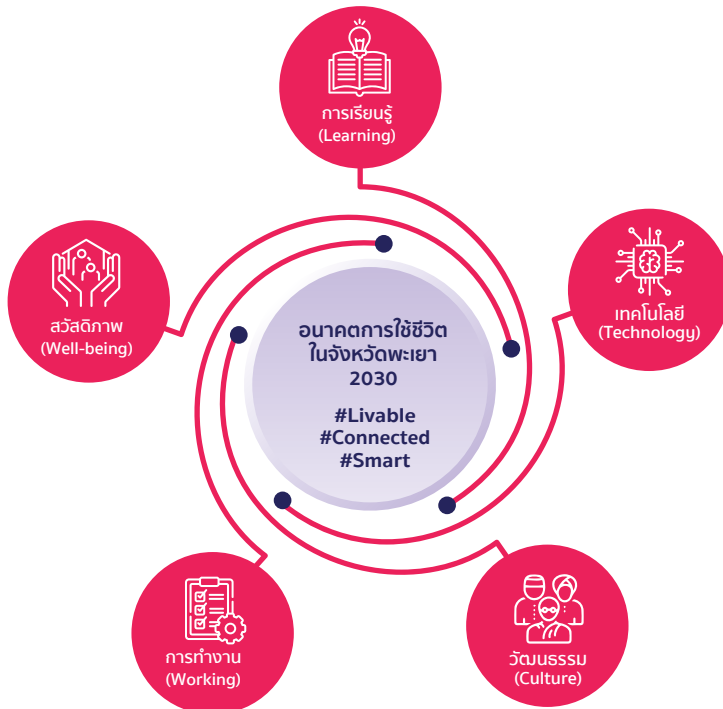

จากทัศนคติกินอยู่ไม่สุข ทุกข์ เพราะทุนนิยม

ฉากทัศน์สะท้อนถึงระบบตลาดแบบ นายทุนเข้ามาและสุขภาพจิต ย่ำแย่ รูปหมู่ที่ถูกนายทุนสูบพื้นที่ การเกษตรของผู้คนออกไปเรื่อยๆ จนในที่สุด ก็เหลือหมู่มุ่ที่มีเพียง ข้างเดียวเป็นหมู่มุ่ที่ถูกนำมาเปรียบ กับอาหารจานด่วน (Fast Food) สภาพสังคมประชาชนในพื้นที่บาง กลุ่มชอบที่จะให้นายทุนเข้ามาทำ อุตสาหกรรมในขณะที่บางกลุ่มยัง ใช้ชีวิตแบบวิถีดั้งเดิม และมีความ วิตกกังวลว่ากลุ่มนายทุนจะนำการ ผลิตทั้งหมดรูปแบบ การใช้ชีวิตเป็น แบบมีนายทุนเป็นคนกำหนดปัจจัย ทั้งการค้าขาย การผลิตคนรุ่นใหม่ นิยมทานอาหารจานด่วนมากกว่า ที่จะทำเอง ลักษณะการทำเกษตร กรรม และการผลิตอาหารเน้นใช้ อุปกรณ์/เครื่องจักรเป็นปัจจัยขับเคลื่อนการผลิตเป็นส่วนใหญ่ ใช้ แรงงานน้อยลงอย่างชัดเจน

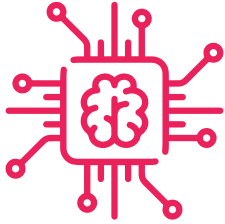
อนาคตที่พึงประสงค์ : กินดีอยู่ดี วิถีพะเยา

จังหวัดพะเยาที่มีผู้คนอยู่อาศัยเพื่อใช้ชีวิตอย่างมีความสุขทั้งกายและใจ (Livable) ภายใต้วิถีชีวิตที่มีการเชื่อมต่อทุกระดับระหว่างคนชุมชน เทคโนโลยี และทรัพยากรภายในจังหวัด (Connected) สามารถเรียนรู้และสร้างรายได้บนฐานเกษตรและอาหารปลอดภัยที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (Smart) โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนภาพอนาคตที่คนพะเยาพึงประสงค์ให้เกิดขึ้น ได้แก่ การเรียนรู้ (Learning) สวัสดิภาพ (Well-being) เทคโนโลยี (Technology) การทำงาน (Working) และวัฒนธรรม (Culture)

การเรียนรู้ (Learning) กับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา

คนพะเยาให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อการเติบโตทางความคิดและพฤติกรรม ทำให้คนในจังหวัดพะเยาอยู่ร่วมกันกับสังคมได้อย่างกลมกลืน และเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาจังหวัดพะเยา การศึกษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นแบบดั้งเดิม (เห็นหน้าพบปะกัน) ผสมผสานการใช้เทคโนโลยีโดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนพะเยาเป็นพื้นฐาน เนื้อหาการเรียนรู้ไม่ได้มีเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียวมีการบูรณาการอย่างรอบด้าน อาทิ วัฒนธรรมท้องถิ่นกับวิทยาศาสตร์หรือภาษากับเทคโนโลยีหรือวิทยาศาสตร์กับการเกษตร เมื่อการศึกษาในจังหวัดพะเยาได้รับการพัฒนาจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และเมื่อคนในจังหวัดพะเยาสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี

เทคโนโลยี (Technology) กับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา

การใช้ชีวิตของคนพะเยาในอนาคตให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน มีความปลอดภัย ทั้งร่างกายและจิตใจ สภาพสังคมมีจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้น อาชีพเกษตรกรรม และวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีดิจิทัล และการสื่อสารจะเป็นปัจจัยเร่งให้คนทุกกลุ่มทุกช่วงวัยในจังหวัดพะเยาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบอาชีพ และเรียนรู้ทักษะใหม่ เน้นใช้ชีวิตแบบ Smart Living and Safety การพัฒนาเมืองเน้นพัฒนาตามหลักอารยสถาปัตยกรรม (Universal Design) เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีปลอดภัย และมีความสุขในการดำรงชีวิต ขณะที่เทคโนโลยีสื่อสารไร้สายความเร็วสูงจะเข้ามามีบทบาทในการประกอบอาชีพการเกษตร การซื้อขายสินค้าบริการอยู่ในรูปแบบเศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม มีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รูปแบบการเกษตรจะเป็นแบบเกษตรอัจฉริยะหรือมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิต มีการใช้แรงงานทำการเกษตรน้อยลง อาทิ เทคโนโลยีการแปรรูปอาหาร เทคโนโลยีที่สามารถรักษาคุณสมบัติที่สำคัญของวัตถุดิบที่นำมาแปรรูปเป็นอาหาร เทคโนโลยี High Pressure Processing เทคโนโลยีการสกัดสารสำคัญจากพืชและสมุนไพร Supercritical Fluid Extraction สารสกัดที่ได้มีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภคมากกว่าวิธีการสกัดโดยใช้ตัวทำละลายอินทรีย์

วัฒนธรรม (Culture) กับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา

การใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยานั้นยังคงดำเนินไปบนฐานความเชื่อ ความศรัทธา โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเชื่อทางจิตวิญญาณ ยังคงเป็นส่วนสำคัญในการใช้ชีวิตของคนในจังหวัดพะเยาในอนาคต โดยวัฒนธรรมบางอย่างอาจต้องปรับเปลี่ยนตามรูปแบบการใช้ชีวิตตามการเปลี่ยนแปลงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่อย่างไรก็ดี วัฒนธรรมจะนำไปสู่การสร้างรายได้บนฐานวัฒนธรรม (Cultural Economy) อาทิ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดงานเทศกาลหรือประเพณีต่างๆ สร้างรายได้ให้กับผู้คนและท้องถิ่นได้

สวัสดิภาพ (Well-being) กับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา

● ความอยู่ดีมีสุขทางอาชีพ Career Wellbeing

หน้าที่การงานเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เกิดความอยู่ดีมีสุขในด้านอื่นๆ การอยู่ดีมีสุขอาจจะต้องเริ่มจากการให้คนพะเยาเข้าถึงการศึกษาที่ดี และส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมคนรุ่นใหม่ให้สนใจทำการเกษตรแบบ Smart Farming โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการเกษตรเข้ามาดำเนินการ ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ อาทิ การวางแผนการผลิต การวางแผนการตลาด และส่งเสริมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

● ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม Social Wellbeing

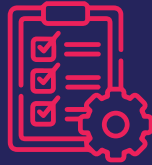
สังคมมีความรัก มีเพื่อนพ้องจะส่งผลต่อความรู้สึกให้ชีวิตผู้คนมีความอยู่ดีมีสุขทางสังคม ในอนาคตสังคมของคนในจังหวัดพะเยาจะมีผู้สูงอายุมากขึ้น ผู้สูงอายุอาจอยู่โดดเดี่ยวหรือถูกทอดทิ้งต้องส่งเสริมการทำการกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวให้มีการดูแลอย่างใกล้ชิด รวมทั้งจัดระบบบริการสาธารณะ (Public Service) อย่างทั่วถึง

● ความอยู่ดีมีสุขทางร่างกาย Physical Wellbeing

สภาพแวดล้อมที่ดีในพื้นที่สวนสาธารณะ อาทิ กว๊านพะเยา สถานีวิจัยประมงเป็นสถานที่ทำกิจกรรมกลางแจ้ง รวมทั้งเป็นเมืองอาหารและเมืองเกษตร การตระหนักถึงการผลิตและการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย โดยเน้นการทำเกษตรแบบอินทรีย์ รวมถึงการสนับสนุนการผลิตอาหารในรูปแบบ Localization ที่มาจากท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดพะเยาสภาพของคนพะเยาจะแข็งแรงสมบูรณ์ดี

● ความอยู่ดีมีสุขทางสภาพแวดล้อม Community Wellbeing

การอยู่อาศัยในชุมชนและสภาพแวดล้อมที่มีสภาพที่ดีมีความปลอดภัยในที่อยู่อาศัย และมีความภาคภูมิใจต่อชุมชนที่อาศัย มีระบบ Smart Mobility บริการขนส่งสาธารณะที่ให้บริการทุกคน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางและการขนส่ง รวมถึงมีการบริหารจัดการจัดขยะ น้ำเสีย คิวน์ฝุ่น และมลพิษทางอากาศอย่างเหมาะสม

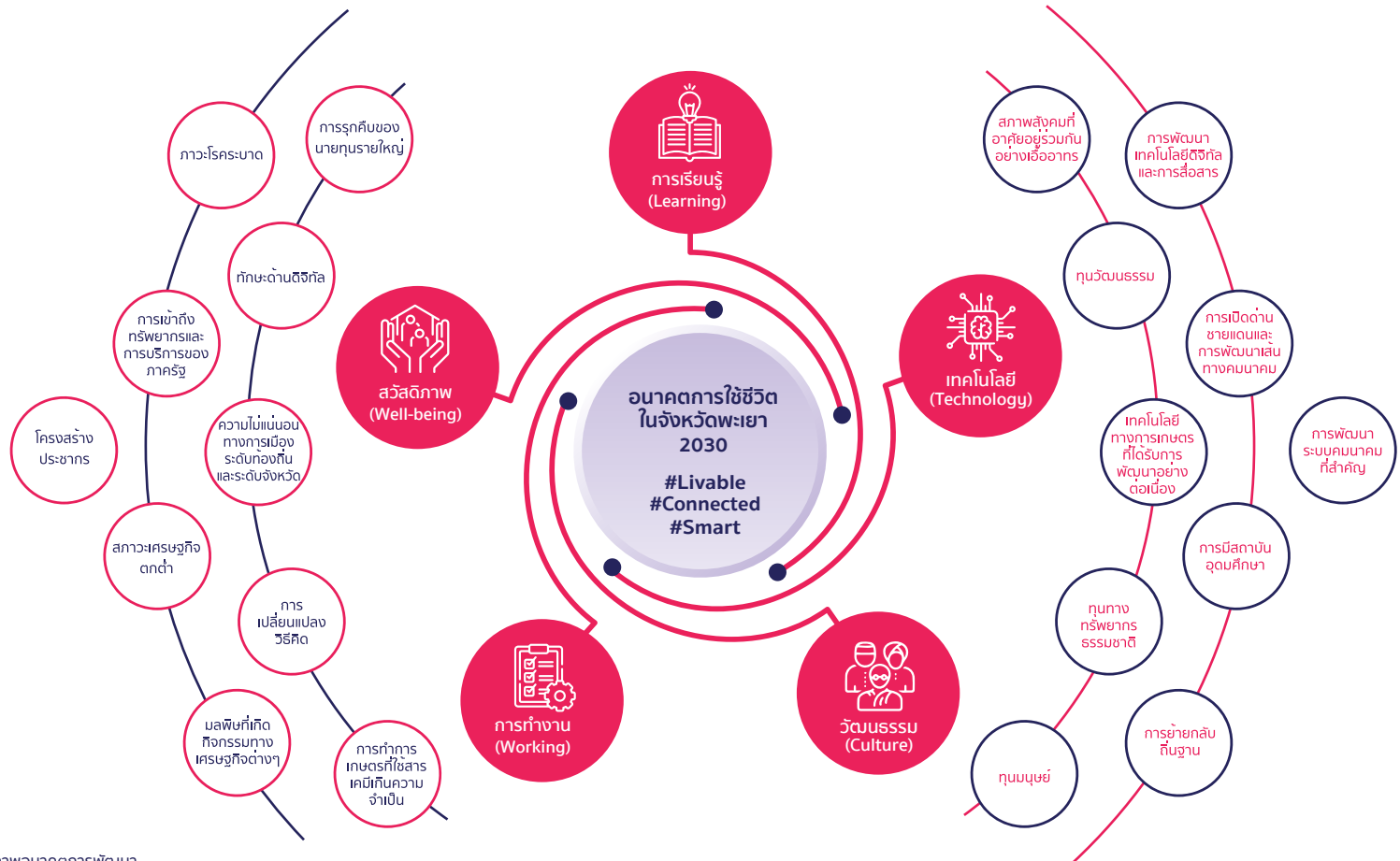

การทำงาน (Working) กับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา

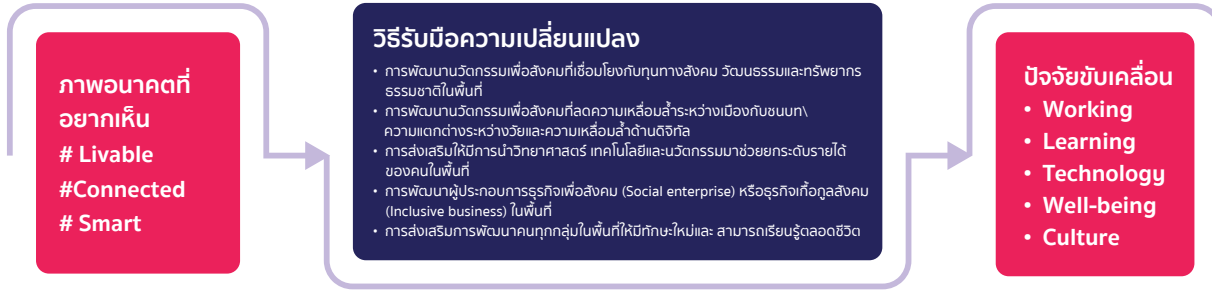
อนาคตการทำงานในจังหวัดพะเยาจะมีลักษณะกระจายตัวในการประกอบอาชีพในชุมชนและท้องถิ่นของตน ในการสร้างรายได้ในการดำรงชีพผู้คนจะไม่ได้มีเพียงอาชีพเดียว อาชีพหลักเกี่ยวกับการเกษตรและอาชีพรองอยู่บนฐานของทรัพยากรในชุมชนท้องถิ่น อาทิ การผลิตอาหาร การผลิตสินค้าหัตถกรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น ขณะเดียวกันจะมีคนจำนวนหนึ่งที่พัฒนาศักยภาพของตนเอง และมีความพร้อมที่จะนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการสร้างอาชีพใหม่ในจังหวัดพะเยา อาทิ นักบินโดรนเพื่อการเกษตร ที่ปรึกษาการตลาดบนสื่อโซเชียล เป็นต้น ทำให้คนพะเยาไม่จำเป็นต้องเดินทางออกนอกพื้นที่ชุมชน ท้องถิ่นของตนเอง อาทิ คนจากอำเภอจุนไม่จำเป็นต้องย้ายเข้ามาอยู่ในอำเภอเมือง คนจากจังหวัดพะเยาไม่จำเป็นต้องย้ายไปจังหวัดเชียงใหม่ส่งผลให้ผู้คนได้อาศัยกับครอบครัวและชุมชนที่คุ้นเคย ได้ดูแล และเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีเวลาเพียงพอที่จะพัฒนาตนเองและชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ทำให้มีความสุขกับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา

iv. กลยุทธ์การผลักดันภาพอนาคต (Strategy and Action) โอกาสและความท้าทายของภาพอนาคตที่พึงประสงค์

ความเชื่อมโยงภาพอนาคตกับการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

พยากรณ์อนาคตแบบมองย้อนหลัง (Backcasting) : กินดีอยู่ดีวิถีพะเยา

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่... เพื่อไปสู่อนาคต

Recommendation & Policy Direction to the Future

การพัฒนานวัตกรรมเพื่อสังคมที่เชื่อมโยงกับทุนทางสังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

เพื่อให้เกิดนวัตกรรมที่จะกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกับการใช้ชีวิตของคนพะเยา ในขณะที่เดียวกันก็สร้างการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับการยอมรับจากผู้คนที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดพะเยามีรากฐานทุนวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีศักยภาพ โดยนำเอาโอกาสต่างๆ ที่มี อาทิ เทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านต่างๆ การคมนาคมระบบราง ศักยภาพและความมุ่งมั่นของทุนมนุษย์ และความเข้มแข็งของเครือข่าย พิจารณาร่วมกับความท้าทายที่สำคัญ อาทิ ช่องว่างระหว่างวัย ทักษะด้านดิจิทัลที่จำกัด และมลพิษจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

- การเปิดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผสมผสานการทำกิจกรรมในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว อาทิ เส้นทางท่องเที่ยวบ้านต๋อมหรือเส้นทางท่องเที่ยวเกษตรธรรมชาติ พร้อมกิจกรรมปลูกผักกลับบ้านหรือกิจกรรมทำอาหารพื้นเมืองแปรรูป ซึ่งนอกจากนักท่องเที่ยวจะได้ท่องเที่ยวภายในประเทศแล้วยังได้วิชาชีพลับไปด้วย
- ส่งเสริมการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุในจังหวัดพะเยา ด้วยทุนทางสังคมที่สงบและวัฒนธรรมที่เรียบง่าย แต่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ต่อเนื่องและหลากหลาย
- การยกระดับระบบสวัสดิการของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเชื่อมโยงทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติเป็นระบบสวัสดิการแบบบูรณาการตามศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ครอบคลุมการกินดีอยู่ดีของคนพะเยาตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต

การพัฒนานวัตกรรมเพื่อสังคมที่ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบทความแตกต่างระหว่างวัยและความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ในจังหวัดพะเยามากขึ้น ช่องว่างการพัฒนาที่ยังยึดโยงอยู่กับความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบท ความแตกต่างระหว่างวัย ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล การเชื่อมโยงระหว่างวัยเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่ โดยบริหารจัดการกระจายอำนาจสู่ระดับท้องถิ่น และสร้างระบบนิเวศการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างคนรุ่นก่อนกับคนรุ่นใหม่

- การนำคนสองวัยมาเรียนรู้ร่วมกัน ผ่านโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยไม่เน้นเพียงเขตเมืองแต่ขยายไปทั่วจังหวัด
- สร้างต้นแบบในองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างคนรุ่นก่อนกับคนรุ่นใหม่
- ปรับแก้กฎหมาย เพื่อเพิ่มบทบาทหน้าที่และอำนาจองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ลดความไม่เสมอภาคในการบริหารจัดการท้องถิ่น

การส่งเสริมการนำวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมมายกระดับรายได้ของคนในพื้นที่

การส่งเสริมให้มี การนำวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยยกระดับรายได้ของคนในพื้นที่ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฐานรากที่เป็นโจทย์สำคัญของจังหวัดพะเยา ซึ่งการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสังคมในพื้นที่ จำเป็นต้องตอบโจทย์ความต้องการในการสร้างรายได้ควบคู่ไปกับการใช้ชีวิตของคนพะเยาได้ โดยเน้นการยกระดับทักษะการใช้เทคโนโลยีและการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีของคนทุกกลุ่มประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเชื่อมโยงด้านการตลาด

- พัฒนาทักษะและยกระดับความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการประกอบอาชีพและสร้างรายได้สำหรับคนทุกกลุ่ม
- พัฒนากิจกรรมปลอดภัยแบบครบวงจร ตั้งแต่การผลิต การแปรรูป และการตลาด โดยใช้เทคโนโลยี
- พัฒนาและบ่มเพาะผู้ประกอบการที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยใช้วัตถุดิบทางการเกษตรในพื้นที่หรือต่อยอดจากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- พัฒนาแพลตฟอร์มเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรและผู้ที่ต้องการผลผลิตทางการเกษตรภายในพื้นที่จังหวัดพะเยาและจังหวัดใกล้เคียง
- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรปลอดภัย อาทิ โรงงานต้นแบบผลิตภัณฑ์อาหารห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ทดสอบความปลอดภัยผลผลิตทางการเกษตรและมาตรฐานอาหาร

การพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprises) หรือธุรกิจเพื่อสังคม (Inclusive Business) ในพื้นที่

การพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprises) หรือธุรกิจเพื่อสังคม (Inclusive Business) ในพื้นที่จะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ถึงกลุ่มผู้มีรายได้น้อยเพิ่มมากขึ้น และส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นหรือเศรษฐกิจชุมชน (Local Economy) โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์บนพื้นฐานของความสามารถที่ชุมชนต่างๆ มีอยู่จากการใช้ทุนของชุมชน โดยเชื่อมโยงเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง

- พัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprises) หรือธุรกิจเพื่อสังคม (Inclusive Business) ในพื้นที่
- พัฒนาธุรกิจที่สามารถให้ผู้สูงอายุในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมและพัฒนากิจการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม
- พัฒนาส่งเสริมและยกระดับสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ในแต่ละชุมชน
- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบบูรณาการเชิงนิเวศเชิงเกษตรและเชิงวัฒนธรรมในชุมชน
- สร้างพื้นที่ทดลอง (Sandbox) ให้กับผู้ประกอบการทางสังคมระยะเริ่มต้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบนิเวศสำหรับนวัตกรรมเพื่อสังคม

การส่งเสริมการพัฒนาคนทุกกลุ่มในพื้นที่ให้มีทักษะใหม่และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต

การส่งเสริมและพัฒนาคนทุกกลุ่มในพื้นที่ให้มีทักษะใหม่และเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตต่อการทำงานอาชีพใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น ต้องจัดการกำลังคนให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในอนาคต

- โครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ UNESCO ซึ่งมหาวิทยาลัยพะเยาและเทศบาลเมืองพะเยา ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
- การพัฒนาพะเยาเมืองอัจฉริยะ จากการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ จะเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาเมืองไปสู่เมืองอัจฉริยะ โดยเน้นนำเทคโนโลยี นวัตกรรม เข้ามาร่วมช่วยให้เกิดการคมนาคมที่สะดวก รวมถึงการให้ความรู้เรื่องสุขอนามัยและการรักษาสิ่งแวดล้อมของจังหวัดพะเยาให้น่าอยู่

ภาพอนาคต
นวัตกรรมเชิงพื้นที่

กาฬสินธุ์

i. บริบท สถานการณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ อดีต-ปัจจุบัน สู่อนาคต

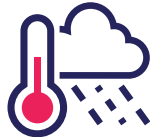
จังหวัดกาฬสินธุ์ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ทางไทอีสาน ผู้ไท และไทยญ้อ วัฒนธรรมที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ “วัฒนธรรมภูไท” หรือ “วัฒนธรรมผู้ไท” มีพื้นที่ประมาณ 4.34 ล้านไร่ คิดเป็น 4.1% ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นพื้นที่ป่าไม้ 0.47 ล้านไร่ พื้นที่ทำการเกษตร 2.70 ล้านไร่ พื้นที่นอกการเกษตร 1.17 ล้านไร่

พื้นที่ทางเหนือติดกับจังหวัดสกลนคร และจังหวัดอุดรธานี ทางตะวันออกติดกับจังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมุกดาหาร ทางใต้ติดกับจังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม ทางตะวันตกติดกับจังหวัดมหาสารคามและจังหวัดขอนแก่น ลักษณะภูมิศาสตร์ตั้งอยู่ในตอนกลางของที่ราบสูงโคราชในแอ่งโคราช-อุบล เป็นพื้นที่ภูเขาสูงจนถึงที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ

สภาพภูมิอากาศ :

ฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม มีอากาศร้อนจัดในเดือนเมษายน

ฤดูฝน อยู่ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงตุลาคม มีฝนตกหนาแน่นในเดือนกันยายน

ฤดูหนาว อยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ อากาศหนาวจัดในเดือนมกราคม คล้ายกับจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัดกาฬสินธุ์

มีพื้นที่ประมาณ **4.34** ล้านไร่
ขนาดพื้นที่ใหญ่เป็น **ลำดับที่ 28**
ของประเทศ

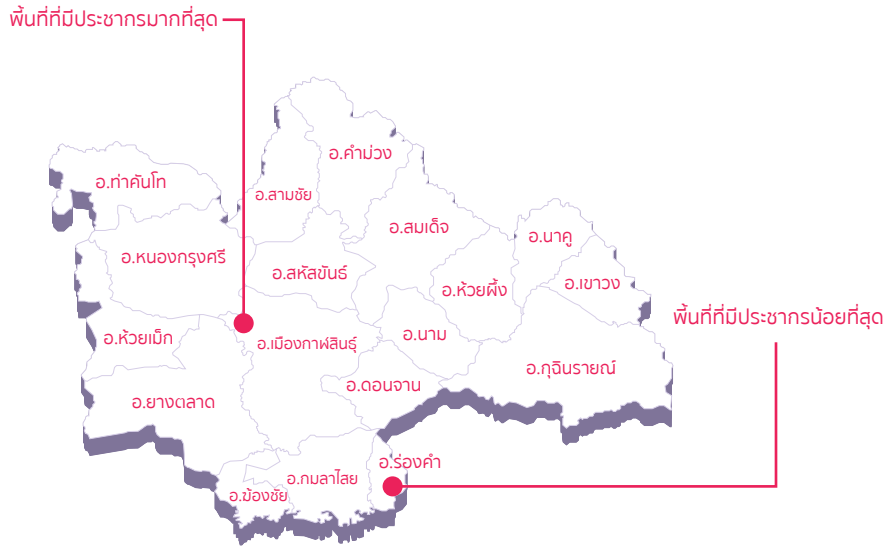
เนื้อที่ป่า
0.47 ล้านไร่

เนื้อที่ทำการเกษตร
2.70 ล้านไร่

เนื้อที่นอกการเกษตร
1.17 ล้านไร่

ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยประมาณ 141.56 คน/ตร.กม.

วัยเด็ก

0-14 ปี

157,937 คน

วัยแรงงาน

15-59 ปี

508,821 คน

วัยสูงอายุ

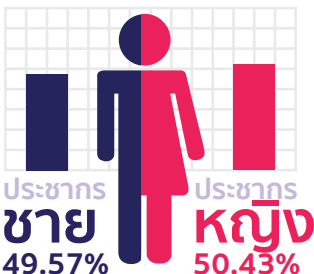
60 ปีขึ้นไป

158,822 คน

จำนวนอายุไม่ได้

157,838 คน

ด้านสังคม

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีประชากรประมาณ 983,418 คน เป็นอันดับที่ 23 ของประเทศ แบ่งเป็นเพศหญิง 50.43% เพศชาย 49.57% อำเภอที่มีประชากรสูงสุด คือ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ขณะที่อำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอร่องคำ โดยความหนาแน่นของประชากร 141.56 คน/ตร.กม. มีความหนาแน่นเป็นอันดับที่ 29 ของประเทศ

ปี 2562 สัดส่วนประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน (อายุ 15-59 ปี) มีอยู่ 67.80% วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) 16.15% และวัยเด็ก (0-14 ปี) 16.06% ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา อัตราการเพิ่มของประชากรมีแนวโน้มลดลง 0.01% และอัตราการตายมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจนสูงกว่าอัตราการเกิดตั้งแต่ปี 2561 ขณะที่จำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดกาฬสินธุ์เพิ่มขึ้น 47.77% อัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยต่อปี 4.44% ในปี 2572 คาดว่าจะมีผู้สูงอายุจะสัดส่วนสูงถึง 21% ทำให้จังหวัดกาฬสินธุ์เข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ มีโอกาสส่งผลให้ประชากรจังหวัดกาฬสินธุ์จะมีอัตราการเป็นภาระที่สูงขึ้นและขาดแคลนแรงงานในอนาคต

ขณะที่อัตราการย้ายเข้าและออกทะเบียนบ้านในจังหวัดกาฬสินธุ์ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมามีการย้ายเข้ามามากกว่าการย้ายออก โดยเฉลี่ยย้ายเข้าปีละ 37,785 คน ย้ายออกปีละ 36,980 คน ย้ายเข้ามามากกว่าการย้ายออกเฉลี่ยปีละ 805 คน

คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพประชากรจังหวัดกาฬสินธุ์มีอายุเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีอยู่ที่อายุ 69.4 ปี แต่ก็มีปัญหาด้านสุขภาพ การเจ็บป่วยของประชากรจังหวัดกาฬสินธุ์ส่วนใหญ่มีจำนวนผู้ป่วยตามกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง อาทิ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคติดเชื้อทางเดิน หายใจส่วนล่าง โรคไตอักเสบเฉียบพลันและไตวาย โรคหัวใจขาดเลือด โรคตับแข็ง และโรคมะเร็งตับ สำหรับการป่วยด้วยโรคติดต่อที่สำคัญคือโรคอุจจาระร่วงโรคปอดอักเสบ(ปอดบวม)โรคไข้เลือดออกและสาเหตุการตายด้วย โรควัยชรา โรคหัวใจล้มเหลว โรคเบาหวานชนิดที่ไม่ต้องพึ่งอินซูลิน ไม่มีภาวะแทรกซ้อน โรคมะเร็งเซลล์ตับ โรคติดเชื้อในกระแสเลือดไม่ระบุชนิด เห็นได้ว่า ประชากรส่วนใหญ่เสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง นอกจากนี้การเข้ารับบริการสาธารณสุขของจังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อการบริการสุขภาพส่วนใหญ่เป็นคลินิกทั่วไป และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโดยสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรจังหวัดกาฬสินธุ์ แพทย์ 1 คนต่อประชากร 3,567.6 คน

ลักษณะครอบครัวมีแนวโน้มครอบครัวเล็กลงจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว มีสมาชิกเฉลี่ย 3.22 คน ต่อครัวเรือน สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ที่มีสมาชิกเฉลี่ย 2.49 ต่อครัวเรือน ปี 2562 มีแนวโน้มการหย่าร้างสูงขึ้นใน รอบ 10 ปี

ด้านการศึกษา

การศึกษาในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์มีหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกระดับระดับการศึกษาที่มีผู้เรียนมากที่สุดระดับประถมศึกษา มีผู้เรียน 64,172 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีผู้เรียน 40,714 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีผู้เรียน 40,343 คนระดับปฐมวัย มีผู้เรียน 37,549 คน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีผู้เรียน 4,806 คน ตามลำดับ ระดับการศึกษาที่มีผู้เรียนน้อยที่สุด คือระดับอุดมศึกษา มีผู้เรียน 4,221 คน จังหวัดกาฬสินธุ์มีครูทั้งสิ้น 10,627 คน คิดเป็นสัดส่วนครูต่อผู้เรียน 1 ต่อ 18

ระดับประถมศึกษา

64,172 คน

ระดับมัธยมศึกษา

81,057 คน

ระดับมหาวิทยาลัย

4,806 คน

อัตราส่วนครูต่อนักเรียน

1:18 คน

ด้านเทคโนโลยี

การเข้าถึงเทคโนโลยี (Access to Technology) ของประชากรจังหวัดกาฬสินธุ์มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในกลุ่มประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปจำนวน 750,144 คน โดยผ่านใช้คอมพิวเตอร์ 23.30% และประชากรที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ 76.70% ประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปมีการใช้อินเทอร์เน็ต 44.19% และไม่มีการใช้อินเทอร์เน็ต 55.81%

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารในการดำเนินกิจการ สถานประกอบการที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีจำนวน 39,925 สถานประกอบการ

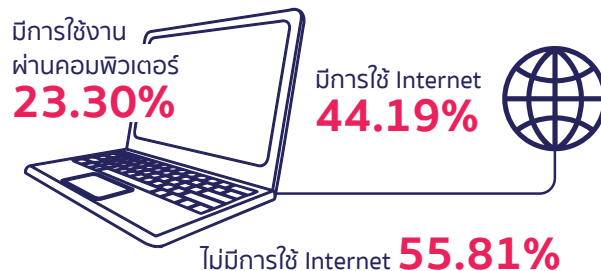
ด้านเศรษฐกิจ

ขนาดเศรษฐกิจจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) 33,136 ล้านบาท (ปี 2560) เป็นรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร 61,084 บาท ต่ำสุดเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ (75) และอยู่อันดับที่ 18 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมูลค่าทางเศรษฐกิจของจังหวัดกาฬสินธุ์มีรายได้มาจากภาคเกษตรกรรม 6,442 ล้านบาท และนอกภาคเกษตรกรรม 26,578 ล้านบาท โครงสร้างการผลิตที่สำคัญ 3 สาขาหลัก ได้แก่ สาขาการเกษตร สาขาอุตสาหกรรม และสาขาการศึกษา

รายได้จากภาคการเกษตรมาจากผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ยางพารา ผ้าไหมแพรวากาฬสินธุ์ ผลผลิตข้าวถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดกาฬสินธุ์ และมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด มีพื้นที่การเกษตรประมาณ 2.32 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 53.55 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยทั่วไปเป็นการปลูกข้าวนาปี และข้าวนาปรัง ซึ่งต่อมาจังหวัดส่งเสริมการปลูกข้าวหอมมะลิปลอดภัย (GAP) และข้าวหอมมะลิอินทรีย์

สัตว์เศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้แก่จังหวัดกาฬสินธุ์ได้แก่ ไก่ เป็ด กระจับปี่ สุกร โคเนื้อ และโคนม มีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจมากที่สุดคือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ โคเนื้อ เป็ด สัตว์น้ำสำคัญจากการเพาะเลี้ยงที่สำคัญ ได้แก่ กุ้งก้ามกราม ปลานิลในกะชัง และปลาอุกบึกอุย

23.30 % ของประชากร
อายุ 6 ปีขึ้นไปมีการใช้
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

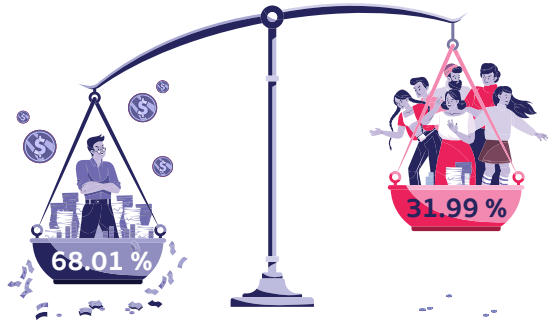
GPP (ปี 2560)
33,136 ล้านบาท
อันดับที่ **75** ของประเทศ

รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร
61,084 บาท
อันดับที่ **18** ของภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

สัดส่วน 31.99%

ของประชากรในจังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในได้เส้นความยากจน

อัตราว่างงานต่ำสุด

อันดับ 2
ของประเทศ

ในปี 2561 สัดส่วนประชากรที่อยู่ในได้เส้นความยากจน 31.99% สูงเป็นอันดับที่ 4 ของประเทศ ทำให้เป็นจังหวัดที่มีปัญหาความยากจนสูงที่สุดเรื่อง ระดับการพัฒนาที่ต่ำเมื่อพิจารณาจากดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI) ในปี 2560 อยู่อันดับที่ 45 จาก 77 จังหวัดทั่วประเทศ ค่าดัชนี HAI เท่ากับ 0.5793 เนื่องจากการพัฒนาคนหลายด้านมีความก้าวหน้า น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ โดยเฉพาะด้านรายได้ ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร ติดลำดับ 1 ใน 10 จังหวัดที่มีความก้าวหน้า น้อยที่สุด ลำดับที่ 72 และ 69 จาก 77 จังหวัด ตามลำดับ และด้านการศึกษาก็มีความก้าวหน้าค่อนข้างน้อยมากอยู่ลำดับที่ 59 จาก 77 จังหวัด

ในทางกลับกันการพัฒนาคนด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมมีความโดดเด่นติดลำดับ 1 ใน 10 จังหวัดที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดอยู่ลำดับที่ 10 จาก 77 จังหวัด มีตัวบ่งชี้ไม่มีประชากรที่ประสบภัยแล้ง และครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองสูงมากอยู่ลำดับที่ 2 และอัตราการว่างงานต่ำมากอยู่ลำดับที่ 2 จาก 77 จังหวัด

ภาคการท่องเที่ยวมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น เป็นแหล่งผลิตสินค้า OTOP และผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพ เช่น ผ้าไหมแพรวา ไส้กรอกปลาภาสินธุ์ หมูทุบ หมูเค็ม อาหารปลอดภัยกาฬสินธุ์ (KS Kalasin Food Safety) ข้าวเกรียบเขาวง ข้าวเหนียวเขาวง มะม่วงมหาชนก พุทรา นมสด มีวัฒนธรรมประจำถิ่นที่มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ เช่น วัฒนธรรมผู้ไท งานบุญบั้งไฟตะไลล้าน การแสดงโปงลาง และปราสาทรวงข้าว

ด้านสิ่งแวดล้อม

จังหวัดกาฬสินธุ์มีพื้นที่แหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญรองรับการดำรงชีวิตของประชาชน คือ แม่น้ำปาว แม่น้ำยางและแม่น้ำชี แหล่งน้ำใต้ดิน ส่วนใหญ่เป็นน้ำที่ได้จากการเจาะบ่อบาดาล ซึ่งมีปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำที่ไม่อยู่ในเกณฑ์เพียงพอที่จะใช้บริโภค เพราะมีความเค็มและกร่อยเพราะว่ามีเกลือหินปนอยู่ในบางพื้นที่

ทรัพยากรแร่ธาตุสำคัญที่ได้แก่ แร่ลิกไนต์ เกลือหิน และก๊าซธรรมชาติ มีทรัพยากรซากดึกดำบรรพ์หรือทรัพยากรบรรพชีวิจังหวัดกาฬสินธุ์ ซากกระดูกไดโนเสาร์มากกว่า 700 ชิ้น เป็นไดโนเสาร์กินพืชอย่างน้อย 7 ตัว อายุประมาณ 130 ล้านปี ในจำนวน 1 ใน 7 ตัว เป็นซากไดโนเสาร์ที่สมบูรณ์ที่สุด มีแนวโน้มที่จะค้นพบซากสิ่งมีชีวิตโบราณเพิ่มขึ้นในอนาคต

จังหวัดกาฬสินธุ์ประสบกับปัญหาคุณภาพดินเสื่อมดินขาดแร่ธาตุ และสารอาหาร การทำเกษตรต้องพึ่งสารเคมี ทั้งปุ๋ย สารฆ่าแมลง ตลอดฤดูเพาะปลูกทำให้ต้นทุนของการผลิตเกษตรสูง ขณะที่ภัยพิบัติจังหวัดกาฬสินธุ์ประสบปัญหาน้ำท่วมในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำ เนื่องจากปริมาณน้ำจากลำน้ำปาว ลำน้ำพาน และแม่น้ำชีหนุนสูงทำให้น้ำเอ่อเข้าท่วมพื้นที่นาข้าวเสียหาย บางปีที่มีพายุหรือฝนมากผิดปกติ และปัญหาภัยแล้งในเขตนอกพื้นที่ชลประทานจากฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน

แนวโน้มปริมาณขยะเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากการขยายตัวของชุมชน หากไม่เร่งลดอัตราการเกิดขยะ เพิ่มการใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น แนวโน้มจังหวัดกาฬสินธุ์จะเจอปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น

พื้นที่ป่าไม้ประมาณ
470,000 ไร่

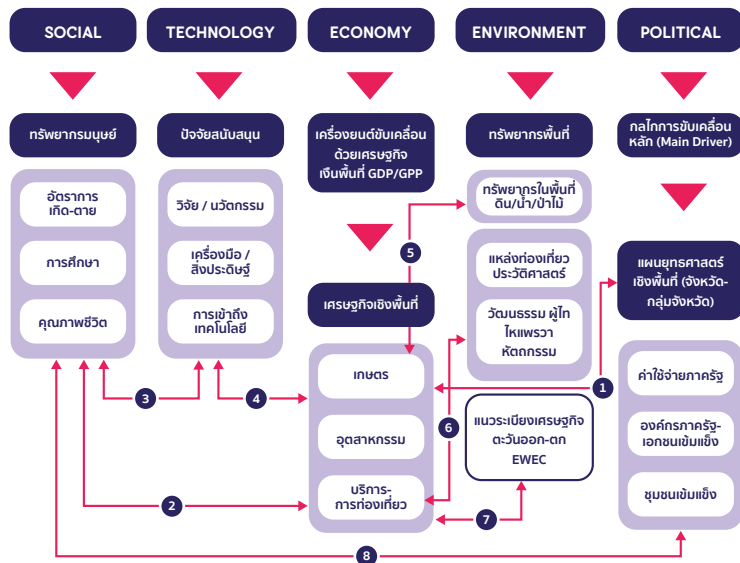
ทรัพยากรธรณีที่สำคัญ
แร่ลิกไนต์ เกลือหินและก๊าซธรรมชาติ

ทรัพยากรซากดึกดำบรรพ์
กระดูกไดโนเสาร์มากกว่า **700** ชิ้น
เป็นไดโนเสาร์กินพืชอย่างน้อย **7** ตัว
อายุประมาณ **130** ล้านปี

ii. แนวโน้ม ความท้าทาย (Trend & Challenge) และปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ

ปัจจัยขับเคลื่อนและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่มีผลต่ออนาคตจังหวัดกาฬสินธุ์ในอีก 10 ปีข้างหน้า

กวาดสัญญาณแนวโน้มความเปลี่ยนแปลง STEEP Horizon

มิติสังคม Social

โครงสร้างสัดส่วนประชากรลดลง

อัตราการเกิดของประชากรในจังหวัดกาฬสินธุ์มีแนวโน้มลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.81 คนต่อปี ขณะที่อัตราการตายมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 0.70 คนต่อปี มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Completely Aged Society) ในปี 2572 ผู้สูงอายุในพื้นที่จะมีสัดส่วนถึงร้อยละ 21

การศึกษาของคนในพื้นที่

การศึกษาของประชากรจังหวัดกาฬสินธุ์มีแนวโน้มการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่ำลง

คุณภาพชีวิต

แนวโน้มคนจังหวัดกาฬสินธุ์มีอายุเฉลี่ยแรกเกิดสูงขึ้น และอายุเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่ก็มีแนวโน้มปัญหาสุขภาพโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่สำคัญ อาทิ โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้น

มิติเทคโนโลยี Technology

การเข้าถึงเทคโนโลยี Access to Technology

ประชาชนเข้าถึงเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่เพิ่มขึ้น โดยมีการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับร้อยละ 44.19 การใช้เทคโนโลยี การพัฒนาระบบฐานข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดกาฬสินธุ์ การพัฒนาระบบการตลาดดิจิทัล เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตให้แก่เกษตรกร และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และมีแนวโน้มนำเทคโนโลยีช่วยการผลิตมากขึ้นในกลุ่มพืชไร่ พืชสวน อาทิ ข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย

มิติเศรษฐกิจ Economic

การว่างงาน/ระดับการจ้างงาน

อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น และรายได้ของประชากรมีแนวโน้มคงที่

การเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่

อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างช้าๆ
แนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเฉลี่ยประมาณ
ร้อยละ 8.29

มิติสิ่งแวดล้อม Environment

การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

การนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่มาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น พื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 2.70 ล้านไร่ อาทิ ระบบชลประทานแต่ยังคงขาดการบริหารจัดการที่ดีทำให้ประสิทธิภาพในการใช้พื้นที่ค่อนข้างต่ำและยังไม่มีระบบคมนาคมและการสื่อสารที่ทันสมัยในแหล่งท่องเที่ยว และการค้นพบซากสิ่งมีชีวิตโบราณมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นทรัพยากรทางบรรพชีวินที่สำคัญ

มลพิษต่างๆ

ปริมาณขยะในพื้นที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จำนวน 275.79 ตัน/วัน และมีการลักลอบเผาไร่นา เพื่อเตรียมการเพาะปลูกมีแนวโน้มไม่ลดลงทำให้เกิดมลภาวะเพิ่มขึ้น

ภัยธรรมชาติ

ปัญหาน้ำท่วมจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเกิดพายุหรือฝนมากผิดปกติ ปัญหาภัยแล้งจากฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน และอากาศร้อน ทำให้พืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย

มิตินโยบายภาครัฐ Political

ความต่อเนื่องของนโยบาย

ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายส่วนสำคัญในแต่ละวาระของหัวหน้าส่วนราชการมีทิศทางไม่สอดคล้องกันลักษณะการทำงาน “ต่างหน่วยงาน ต่างคิด ต่างทำ” ภายใต้ันโยบายเดียวกันขาดการบูรณาการอย่างแท้จริง

ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ Key Drivers

อุตสาหกรรมเกษตรและอาหารเชิงสร้างสรรค์ Agro-Food Creative Industry

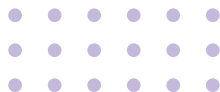
การแปรรูปผลผลิตทางเกษตรและธุรกิจบริการถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน โดยเน้นใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เมืองอัจฉริยะ Smart city

การพัฒนาเมืองเพื่อการอยู่อาศัยในอนาคต โดยคำนึงถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล ช่วยบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ผู้คนสุขภาพดี

ท่องเที่ยวและเกษตรเชิงสร้างสรรค์ Agri-Tourism Creative

การสร้างคุณค่าหรือเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีการบูรณาการทางวัฒนธรรม ภาษา แหล่งโบราณวัตถุ โบราณสถาน และเกษตร โดยการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมและ พัฒนาการท่องเที่ยวและเกษตรอย่างยั่งยืน

แรงงานที่มีทักษะขั้นสูง Highly Skill Worker

แรงงานที่มีทักษะความเชี่ยวชาญและสามารถสร้างนวัตกรรม ในการส่งเสริมการผลิตสินค้าและบริการ

สังคมคุณภาพชีวิตที่ดี Quality of Life

การรับรู้ความพึงพอใจและสถานะของบุคคลในการดำรงชีวิตในสังคม โดยจะสัมพันธ์กับเป้าหมายและความคาดหวังของตนเอง ภายใต้บริบทของวัฒนธรรม ค่านิยม มาตรฐานของสังคม และสิ่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สุขภาพทางกาย (Physical Health) สุขภาพทางใจ (Mental Health) และสุขภาพทางสังคม (Social Health) ที่ดี

iii. อนาคตทางเลือกสู่ภาพอนาคตที่พึงประสงค์

การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากรที่กำลังเข้าสู่สังคมสูงวัย มีอัตราการเกิดลดลง เศรษฐกิจที่ซบเซา สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง การเกิดโรคระบาด โรคอุบัติใหม่ และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมในระดับโลก ทำให้จังหวัดกาฬสินธุ์ต้องเผชิญกับความท้าทายเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในอนาคต หากจังหวัดกาฬสินธุ์ยังคงเป็นเมืองเกษตรและอาหารแบบดั้งเดิม (Traditional agriculture) ที่ภาคการเกษตรของจังหวัดกาฬสินธุ์ยังไม่มีการยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ ไม่ได้รับการพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ และผลิตผลทางการเกษตรยังไม่ได้รับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์หรือสินค้าสำเร็จรูปเพื่อจำหน่าย ภาคเกษตรของจังหวัดกาฬสินธุ์ยังคงเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีประชากรยากจนชุมนุมกันอยู่จำนวนมาก จังหวัดกาฬสินธุ์ ครัวเรือนเกษตรกรจะยังคงมีหนี้สินพอกพูน และตกอยู่ในวงจรหนี้จมนองไม่เห็นหนทางที่จะหลุดออกมาได้ ความพอกพูนของหนี้สินของเกษตรกรยังคงมีแนวโน้มที่สูง รวมถึงหากภาคการท่องเที่ยวของเมืองกาฬสินธุ์เป็นแบบดั้งเดิม (Traditional Tourism) กลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวไม่เกิดการขยายตัว

เนื่องจากกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวจะยังคงไม่ได้รับการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐหรือภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง การท่องเที่ยวจะยังคงไม่เกิดภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวระดับกลุ่มจังหวัดในแนวระเบียงเศรษฐกิจ East-West ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวยังคงไม่ได้รับผลประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดที่มีอยู่ รวมถึงรายได้จากการท่องเที่ยวจะยังไม่กระจายสู่ชุมชนที่มีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง

นอกจากนี้การพัฒนาเมืองแบบดั้งเดิม (Traditional City) จังหวัดกาฬสินธุ์จะยังคงเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานที่มีคุณภาพ แรงงานในพื้นที่ขาดทักษะ ความสามารถที่ตลาดแรงงานต้องการ ไม่มีการพัฒนาหรือการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสนับสนุนภาคการเกษตร และภาคการท่องเที่ยว รวมถึงยังขาดการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง โครงข่ายการสื่อสาร และการบริหารจัดการชุดข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) อีกทั้งโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดตามไม่ทันการเปลี่ยนแปลงของประเทศที่เริ่มเปลี่ยนจากอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรม โรงงานที่พึ่งแรงงานไร้ฝีมือเป็นหลักไปสู่อุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่เน้นการบริการและเทคโนโลยีขั้นสูง

จากทัศนการณ์การใช้ชีวิตในจังหวัดกาฬสินธุ์ ปี 2030

Future Scenario of Living in Kalasin 2030

จากทัศนวิสัยเมืองเกษตร 5G

ภาพอนาคตเมืองเกษตร 5G ที่คนในพื้นที่ต้องการให้เกิดขึ้นเป็นสภาพเมืองที่ถูกขับเคลื่อนด้วยการท่องเที่ยวและการเกษตรเชิงสร้างสรรค์ และเป็นเมืองอัจฉริยะ จนทำให้เมืองเกษตร 5G เป็นพื้นที่ที่มีระบบชลประทานเชื่อมโยงแหล่งน้ำต่างๆ ครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดมีการเติบโตของกลุ่มธุรกิจ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จากการแปรรูปเกษตรและอาหาร ปศุสัตว์ พืชสวน ประมงอย่างต่อเนื่อง และมีแรงงานที่มีศักยภาพและมีความรู้ และทักษะขั้นสูงทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการแปรรูปเกษตรและอาหาร ชั้นกลาง และชั้นสูง พืชไร่ อีกรังยังมีโครงสร้างพื้นฐานทั้งการบริหารจัดการชุดข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) การคมนาคม การสื่อสารที่สะดวกรวดเร็วเอื้อต่อการทำธุรกิจจนเป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้าเกษตรแบบครบวงจร

สภาพเมืองภาพสินธุ์ : เมืองที่มีระบบชลประทานที่เชื่อมโยงแหล่งน้ำต่างๆ ครอบคลุมทั้งพื้นที่จังหวัดมีการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อนำมาใช้ทางการเกษตร เส้นทางคมนาคมสะดวกเหมาะสมกับการขนส่งรองรับการ เกษตร และการตลาดในการกระจายสินค้าในพื้นที่ไปสู่พื้นที่ข้างเคียงมากขึ้น และเป็นเมืองที่มีเทคโนโลยี และนวัตกรรมถูกนำมาช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรมากขึ้น

สภาพสังคม แรงงานในพื้นที่ที่มีศักยภาพมีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง รวมถึงประชากรมีความสะดวกในการเข้าถึงการปรับใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมในการประกอบกิจกรรมด้านการเกษตรและแปรรูปอาหาร

สภาพเศรษฐกิจ เมืองเศรษฐกิจท้องถิ่นในพื้นที่ถูกขับเคลื่อนด้วยกลุ่มธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เกี่ยวกับการแปรรูปสินค้าเกษตรและอาหาร และกลายเป็นเมืองที่มีศูนย์กลางการกระจายสินค้าเกษตรแบบครบวงจร

จากทัศนียภาพเมืองเกษตรสร้างสรรค์

เมืองกาฬสินธุ์ที่ถูกขับเคลื่อนด้วยการท่องเที่ยวและเกษตรเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารเชิงสร้างสรรค์ที่เกิดจากการรวมกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น บรรพชีวิน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โบราณสถาน และกลุ่มเกษตรเชิงสร้างสรรค์ เช่น โฮมสเตย์ พุทรา มะม่วงมหาชนก ข้าวเขาวง เข้าด้วยกัน และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวระดับกลุ่มจังหวัดในแนวระเบียงเศรษฐกิจ East-West รวมถึงรวมกลุ่มสร้างความเข้มแข็งทางการตลาดของกลุ่ม การแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร เพื่อกระจายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งขายต่อตามห้างสรรพสินค้า และยกระดับการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน (Creative Industry) จนได้รับการรับรองตามมาตรฐาน

สภาพเมืองกาฬสินธุ์ ผู้คนในพื้นที่เน้นทำท่องเที่ยวเชิงเกษตร และวัฒนธรรม โดยยังคงวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่ แต่มีการยกระดับการทำเกษตรและแปรรูปอาหารปลอดภัยในเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น

สภาพสังคม สังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ยังคงถูกอนุรักษ์ให้เป็นแบบดั้งเดิม แต่ก็สามารถสร้างความเข้มแข็งในพื้นที่ด้วยการรวมกลุ่ม จนกลายเป็นเมืองที่มีการรวมกลุ่มการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรมีเครือข่ายการท่องเที่ยวระดับกลุ่มจังหวัดในแนวระเบียงเศรษฐกิจ East-West แต่ก็ยังขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูงในพื้นที่ต้องพึ่งพาท้องถิ่นความรู้จากแหล่งอื่นเป็นหลัก

สภาพเศรษฐกิจ เน้นขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่ด้วยกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว โดยเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวระดับกลุ่มจังหวัดในแนวระเบียงเศรษฐกิจ East-West เป็นหลักในการพัฒนาพื้นที่

จากคณเมือง Kalasin Happiness

สภาพเมืองที่ถูกขับเคลื่อนด้วยการท่องเที่ยวและการเกษตรเชิงสร้างสรรค์ และการพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นเมืองอัจฉริยะเช่นเดียวกับเมืองเกษตร 5G แต่เน้นผลักดันการพัฒนาเมืองให้มีการรวมกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อขยายตัวทางธุรกิจ เช่น บรรพชีวิน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โบราณสถาน และเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวระดับกลุ่มจังหวัดในแนวระเบียงเศรษฐกิจ East-West รวมถึงพัฒนาศักยภาพคนในพื้นที่ให้มีความรู้ทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง เพื่อนำมาใช้ประโยชน์โดยเฉพาะในการพัฒนาการท่องเที่ยวและเกษตรเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาทั้งเส้นทางการคมนาคม การสื่อสาร การบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ให้เอื้อต่อการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวและเกษตรเชิงสร้างสรรค์ของคนในพื้นที่

สภาพเมืองกาฬสินธุ์ เมืองที่มีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวและเกษตรเชิงสร้างสรรค์ มีการบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อนำมาช่วยธุรกิจการท่องเที่ยวและเกษตรเชิงสร้างสรรค์เส้นทางคมนาคมสะดวกรองรับการขนส่งทางการเกษตรและธุรกิจการท่องเที่ยว มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมช่วยดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวและเกษตรเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น

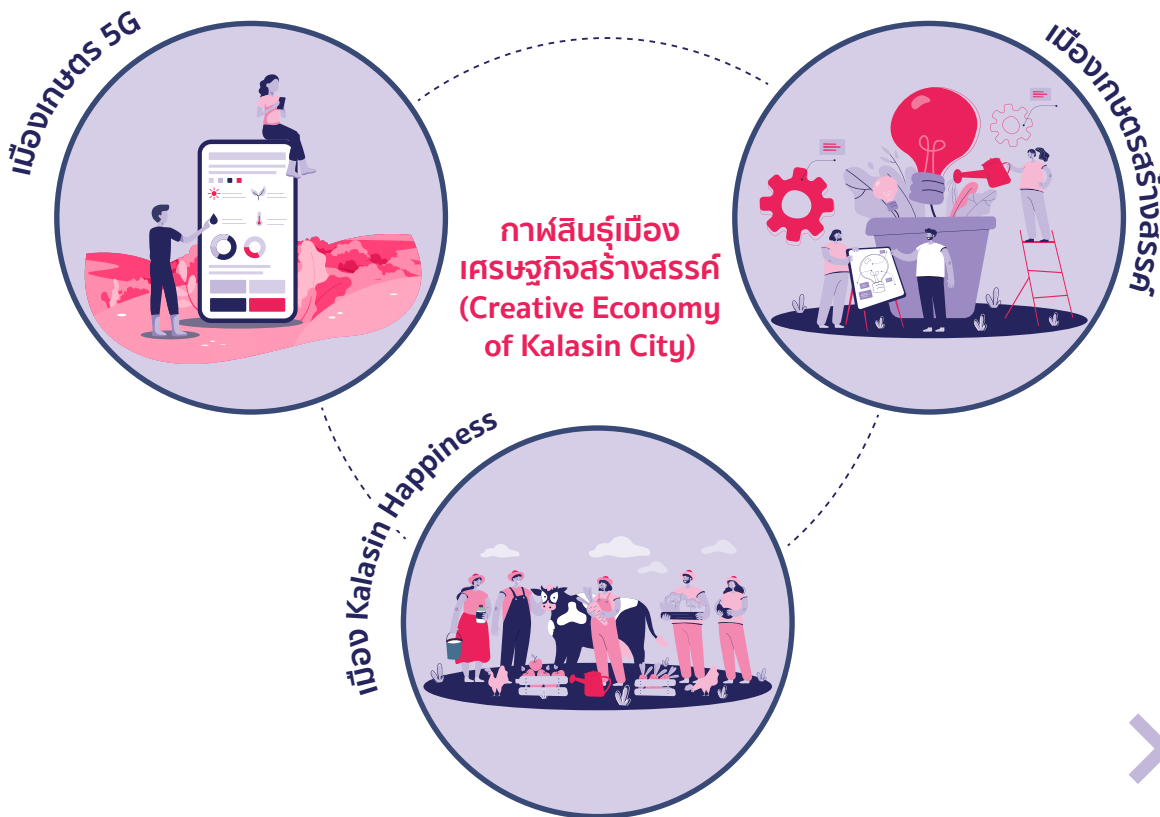
สภาพสังคม ประชากรและแรงงานในพื้นที่มีศักยภาพ ความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง ประชากรมีความสุข สุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ และสภาพแวดล้อมทรัพยากรในพื้นที่มีความสมบูรณ์ การท่องเที่ยวในพื้นที่มีความสะดวกสบายครบครัน

สภาพเศรษฐกิจ เน้นขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่ด้วยการท่องเที่ยว โดยเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวระดับกลุ่มจังหวัดในแนวระเบียงเศรษฐกิจ East-West เป็นหลักในการพัฒนาพื้นที่จนกลายเป็นแหล่งรายได้หลักของคนในพื้นที่ทำให้รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในพื้นที่สูงขึ้น

ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ในการพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่

3 อนาคตทางเลือกสู่...อนาคตที่พึงประสงค์

ภาพสินธุ์เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ Creative Economy of Kalasin City

การสร้างเปลี่ยนแปลงไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy City) ในอนาคต ปี 2030 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานการใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ผสมผสานกับความสร้างสรรค์ (Creativity) เพื่อสร้างมูลค่าและคุณค่าผลิตภัณฑ์หรือบริการจากฐานทุนทางปัญญา วัฒนธรรม ภูมิสังคม และทุนทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อมชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ จะทำให้ภาคการเกษตรที่ทำแบบดั้งเดิมพัฒนาไปสู่ภาคการเกษตรและอาหารเชิงสร้างสรรค์ (Creative Agriculture) ตั้งแต่การพัฒนาระบบชลประทานที่เชื่อมโยงแหล่งน้ำต่างๆ ที่อุดมสมบูรณ์ และกระจายให้ครอบคลุมทั่วจังหวัด การทำเกษตรกรรมอัจฉริยะ (Smart Farm) จะถูกนำมาช่วยในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในกลุ่มพืชไร่ อาทิ มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าว อ้อยมากขึ้น และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรจะถูกนำมาแปรรูปเป็นพลังงานทดแทน (Renewable Energy or Alternative Energy) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน SMEs การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องก่อให้เกิดรายได้กระจายสู่ชุมชนอย่างยั่งยืน

ขณะที่การท่องเที่ยวในพื้นที่เน้นท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) กลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว (บรรพชีวิน วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และโบราณสถาน) และกลุ่มเกษตรเชิงสร้างสรรค์ (โฮมสเตย์ พุทธา มะม่วงมหาชนก และข้าวเขาวง) เกิดการขยายตัวของธุรกิจ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐหรือการลงทุนจากภาคเอกชน กลุ่มการท่องเที่ยวเกิดภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวระดับกลุ่มจังหวัดตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ East-West ส่งผลให้ชุมชนรอบพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีรายได้จากการค้าขายสินค้าและบริการ

เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนในบริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว อาทิ พิพิธภัณฑ์สิรินธร ภูน้อย ภูน้ำจั้น ภูแฝก และเมืองศูนย์กลางแฟชั่นผ้าไหมนานาชาติ

สภาพเมืองกาฬสินธุ์เป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) มีการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง โครงข่ายระบบชลประทาน โครงข่ายการสื่อสาร และ Big Data อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดระบบตลาดแบบดิจิทัล (Digital Market) และเกิดศูนย์กลางกระจายสินค้าเกษตรแบบครบวงจร ที่ประชากรทุกคนสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา กลุ่มแรงงานเป็นแรงงานที่มีทักษะมีความสามารถตรงตามที่ตลาดต้องการ โดยได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาในพื้นที่ อาทิ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ และสถาบันอาชีวศึกษาในท้องถิ่น รวมถึงมีการพัฒนาหรือการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น ระบบปัญญาประดิษฐ์ และหุ่นยนต์ มาใช้ในการสนับสนุนภาคการเกษตรและภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดกาฬสินธุ์มากขึ้น

iv. กลยุทธ์การผลักดันภาพอนาคต STRATEGY AND ACTION

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่ ...เพื่อไปสู่อนาคต “ ภาพสินทร์เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์” Recommendation & Policy Direction to the Future

01 ระบบชลประทานกระจายครอบคลุมพื้นที่จังหวัด
บริหารจัดการพื้นที่เกษตรและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ

10 ศูนย์กลางแฟชั่นผ้าไหมนานาชาติ และผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐาน พัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐาน และเป็นศูนย์กลางแฟชั่นผ้าไหมนานาชาติ

02 พืชไร้มีผลผลิตต่อพื้นที่สูง (ข้าวมันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา)
เพิ่มประสิทธิภาพและมาตรฐานการผลิตของสินค้าเกษตรพืชไร่

09 ระบบตลาดทั่วทั้งจังหวัดเป็นเศรษฐกิจดิจิทัล
พัฒนาระบบตลาดผลิตภัณฑ์เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล

03 เส้นทางคมนาคมขนส่งสะดวกสมเป็นภาพสินทร์
พัฒนาโครงข่ายคมนาคมเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่ง และอุตสาหกรรมอากาศยาน

08 ภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการเข้มแข็ง
พัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอุตสาหกรรม

04 เกษตรกรรมอัจฉริยะ (Smart Farmer) (พืชสวน ประมง และปศุสัตว์)
เพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของเกษตรกร และเพิ่มผลิตภาพแรงงานเกษตรกร

07 แหล่งท่องเที่ยวยุคประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมชาติ-วัฒนธรรมเป็นอันดับ 1 ของประเทศ
พัฒนาศักยภาพ และยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว

05 การแปรรูปสินค้าเกษตรครบวงจรและคลังสินค้าเกษตรที่เชื่อมโยงภูมิภาค
เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน และการตลาดสินค้าเกษตรครบวงจร

06 SMEs มีความสามารถทางการแข่งขันด้านการค้า การบริการในภาคภูมิภาค
พัฒนาศักยภาพ SMEs เพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการค้า การบริการ และพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการอย่างบูรณาการ

ระยะสั้น
0-3 ปี

ระยะกลาง
3-6 ปี

ระยะยาว
6-10 ปี

บริหารจัดการพื้นที่เกษตร
เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ
บริหารจัดการน้ำและรักษา
สิ่งแวดล้อมในพื้นที่

เพิ่มปริมาณน้ำเก็บกัก และระบบส่งน้ำ/ระบบการกระจายน้ำ สำหรับการเกษตรและแก้ปัญหาน้ำท่วมน้ำแล้ง

สนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่
การเกษตรด้วยเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ
(Zoning by Agri-Map)

ปลูกป่าต้นน้ำลำปาง และพื้นที่ป่าสงวนเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

สร้าง Zero Burn / Zero Waste

พัฒนา Zero Burn / Zero Waste

เพิ่มประสิทธิภาพและมาตรฐาน
การผลิตของสินค้าเกษตรพืชไร่

พัฒนาคุณภาพการผลิตและเพิ่มมูลค่า
ผลผลิตข้าวชาวมรดกของง

ส่งเสริมการลงทุน (BOI) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
(ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย และ ยางพารา) ชันกลาง-ชันสูงในพื้นที่

พัฒนาคุณภาพและเพิ่มมูลค่าการผลิต
อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ยางพารา

พัฒนาโครงข่ายคมนาคม
เชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์เพื่อเพิ่ม
ประสิทธิภาพการขนส่งและ
อุตสาหกรรมอากาศยาน

พัฒนาโครงข่ายคมนาคมระบบโลจิสติกส์อย่างเป็นระบบเพื่อสนับสนุนการค้า การลงทุน การอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวภายในจังหวัดกาฬสินธุ์และตามแนว
ระเบียงเศรษฐกิจสายตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) และในอนุภูมิภาคสุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub region : GMS)

ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทาง
อากาศการพัฒนาขนส่งทางรางเชื่อมโยงระหว่าง
กาฬสินธุ์-ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์-สพานหินขอนแก่น

สร้างและพัฒนาระบบขนส่ง และระบบขนส่งทางราง เชื่อมโยงระหว่างจังหวัด
กาฬสินธุ์-ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์-ขอนแก่น

เพิ่มขีดความสามารถทาง
การแข่งขันของเกษตรกรและ
เพิ่มผลิตภาพแรงงานเกษตร

ส่งเสริมวิจัยการผลิต แปรรูปสินค้าเกษตรคุณภาพสูงกับเกษตรกร และผู้ประกอบการ

พัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้วยฐานความรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม

เพิ่มทักษะบริหารจัดการ และเทคโนโลยี เครื่องจักรกล เพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงานภาคเกษตรกรรม

เชื่อมโยงและพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้กับผู้ประกอบการ

เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานและการตลาดสินค้าเกษตรครบวงจร

ระยะสั้น
0-3 ปี

พัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ (Hub Location)

เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานและการตลาดสินค้าเกษตรครบวงจร

ระยะกลาง
3-6 ปี

ระยะยาว
6-10 ปี

พัฒนาศักยภาพ SMEs เพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการค้า การบริการ และพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการอย่างบูรณาการ

พัฒนา SMEs และเครือข่ายผู้ประกอบการอย่างบูรณาการและ การพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการค้า การบริการ

สร้างศูนย์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และพัฒนาโรงงานต้นแบบแปรรูปโคนมคุณภาพสูง

พัฒนาและยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐาน อาทิ อาหารเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำจืด/ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหาร

สร้างศูนย์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวยุคก่อนประวัติศาสตร์ในภูมิภาคและเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่

พัฒนาศักยภาพ ยุกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว และเครือข่ายอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริหาร

พัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว อาทิ ท่องเที่ยวธรรมชาติ และเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์บวรราชดี

พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบวรราชดีทุกแหล่งให้ได้มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวไทย

พัฒนา Kalasin Geopark อุทยานโลกไดโนเสาร์ และ Kalasin Aquarium จัดแสดงสัตว์น้ำ

สร้างศูนย์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีสู่การท่องเที่ยวไทย

พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัด

พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและยกระดับบริการการท่องเที่ยวทุกประเภทในจังหวัดกาฬสินธุ์ให้ได้มาตรฐานยกระดับที่พักในชุมชนสู่มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

พัฒนาสร้างเครือข่ายอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บุคลากร และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

พัฒนาตลาดท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว

**พัฒนาระบบตลาดผลิตภัณฑ์
เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล**

**พัฒนาและยกระดับ
ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐาน
และเป็นศูนย์กลางแฟชั่นผ้าไหม
นานาชาติ**

SMART
FARMING

3

ภาพอนาคต
นวัตกรรมเชิงพื้นที่
พัทลุง

i. บริบท สถานการณ์จังหวัดพัทลุง อดีต-ปัจจุบัน สู่อนาคต

พัทลุงเป็นจังหวัดชายฝั่งตะวันออกของแหลมมาลายูหรือแหลมทอง (Golden Khersonese) ทางภาคใต้ฝั่งตะวันตกของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (Songkhla Lake Basin) ลักษณะภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่ภูเขาและที่ราบสูงทางด้านทิศตะวันตกประกอบด้วยเทือกเขาบรรทัดถัดมาทางทิศตะวันออกเป็นพื้นที่ราบสลับที่ดอนและเป็นพื้นที่ราบลุ่มจดทะเลสาบสงขลา พื้นที่ประมาณ 2.14 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ดิน 1.91 ล้านไร่ พื้นที่น้ำ 0.22 ล้านไร่

ชีวิตความเป็นอยู่ยังคงวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นตามลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกันในแต่ละ พื้นที่ตั้งแต่ภูเขาสูงที่มีป่าไม้มากมายจนถึงที่ราบสำหรับทำนาเชื่อมต่อกับพื้นที่ทะเลสาบ (เขา ป่า นา เล) ทำให้เกิดการพัฒนาและสืบสานมรดกภูมิปัญญาที่มีคุณค่าให้ยังคงอยู่

เป็นจังหวัดที่มีเนื้อที่มากเป็นอันดับที่ 10 ของภาคใต้ และเป็นอันดับที่ 55 ของประเทศ พื้นที่น้ำในจังหวัดพัทลุงนับเป็นส่วนสำคัญของทะเลสาบสงขลาประกอบด้วยทะเลน้อยและทะเลหลวงหรือทะเลสาบสงขลาตอนใน เนื้อที่ 10% ของพื้นที่ทั้งหมด มีความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศวิทยาป่าบกและความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศวิทยาป่าพรุและทะเลสาบ

สภาพภูมิอากาศ :

ในทุกปีจังหวัดพัทลุงมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประจำฤดูกาลทำให้มีเพียง 2 ฤดูกาล

ฤดูร้อน
ช่วงปลายเดือนมีนาคมถึงกลางเดือนกันยายน

ฤดูฝน
กลางเดือนกันยายนถึงกลางเดือนมีนาคม

จังหวัดพัทลุง
มีพื้นที่ประมาณ **2.14** ล้านไร่

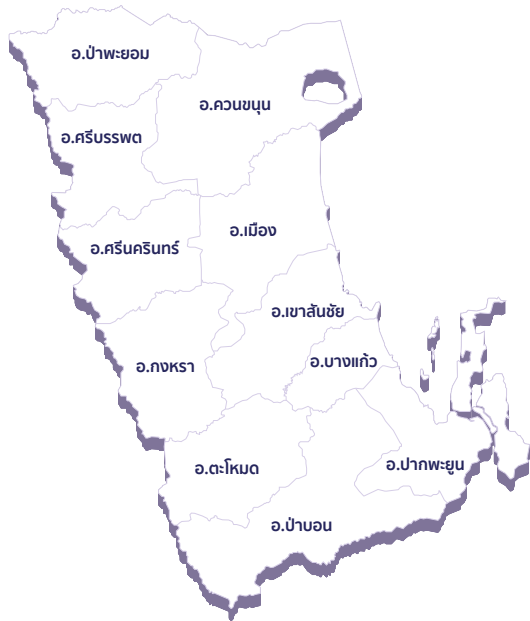
พื้นดิน
1.91
ล้านไร่

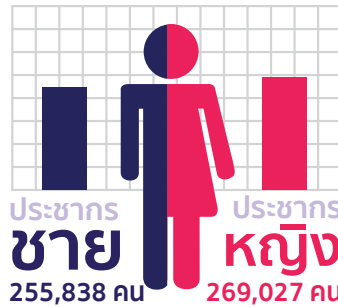
พื้นน้ำ
0.22
ล้านไร่

ขนาดพื้นที่ใหญ่เป็น

ลำดับที่ **10** ของภาคใต้
ลำดับที่ **55** ของประเทศ

จังหวัดพัทลุง
มีจำนวนประชากร
524,865 คน

วัยเด็ก
0-14 ปี
114,007 คน

วัยแรงงาน
15-59 ปี
282,677 คน

วัยสูงอายุ
60 ปีขึ้นไป
44,517 คน

รายได้เฉลี่ย/ครัวเรือนต่ำสุดในภาคใต้
(ไม่รวม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้)
เฉลี่ย **20,509** บาท / เดือน / ครัวเรือน

สัดส่วนผู้สูงอายุ
18.41%
ของประชากรทั้งหมด

ด้านสังคม

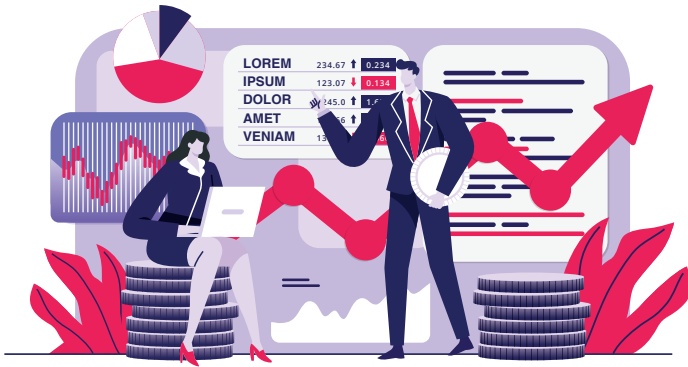
จังหวัดพัทลุงมีจำนวนประชากร 524,865 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 269,027 คน เพศชาย จำนวน 255,838 คน มีประชากรกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิม ชนเผ่าชาวกู มั่นนิ มานี หรือเงาะป่า อาศัยอยู่บริเวณเทือกเขาบรรทัด ในพื้นที่อำเภอป่าบอนและอำเภองขจร ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิมมีจำนวนลดลง เนื่องจากต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สภาพแวดล้อมการขยายตัวของเมืองที่เพิ่มมากขึ้น

ปี 2562 จังหวัดพัทลุงมีสัดส่วนผู้สูงอายุ สูงถึง 18.41% ของประชากรทั้งหมด มีแนวโน้มผู้สูงอายุ 8.10% อยู่ตามลำพังคนเดียว สภาพสังคมจังหวัดพัทลุงมีอัตราหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยวสูงสุดอันดับที่ 9 ของประเทศ และประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำสุดในภาคใต้ (ไม่รวม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้) เฉลี่ย 20,509 บาท/เดือน/ครัวเรือน

มีอัตราการว่างงานแฝงยังสูง แต่จังหวัดพัทลุงมีจุดเด่นด้านความมั่นคงในด้านที่อยู่อาศัยหรือการมีที่ดินทำกินของตนเองในอัตราที่สูง รวมถึงมีวัฒนธรรม ท้องถิ่นที่อยู่กันเป็นสังคมที่ใกล้ชิดกัน ให้ความร่วมมือกันในกลุ่มหรือองค์กรต่างๆ อย่างชัดเจน

ด้านเทคโนโลยี

ประชากรจังหวัดพัทลุง 51.14% ของประชากรทั้งหมดสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของประชากรจังหวัดพัทลุงในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จังหวัดพัทลุงมีการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมมาใช้สร้างมูลค่าเพิ่มด้านเกษตรกรรมค่อนข้างน้อย เน้นการทำเกษตรพึ่งพิงสารเคมี แต่มีแนวโน้มขยายช่องทางตลาดด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มขึ้น และมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ พลังงานทดแทน พลังงานทางเลือกเพิ่มขึ้น

ประชากรจังหวัดพัทลุง
51.14%
เข้าถึงการสื่อสารระบบ
เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ด้านเศรษฐกิจ

ปี 2561 ขนาดเศรษฐกิจจังหวัดพัทลุง มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) 36,006 ล้านบาท รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร 71,298 บาท โครงสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของจังหวัดพัทลุงมีรายได้มาจากภาคเกษตรกรรม ป่าไม้ และประมง โดยเฉพาะยางพารา ข้าว ฝักผลไม้ และปศุสัตว์ รวมทั้งประมง เนื่องจากศักยภาพโดยรวมเหมาะสมแก่การเกษตร ทิศตะวันตกเป็นเทือกเขาบรรทัด แหล่งต้นน้ำลำธาร (พื้นที่ลาดเอียงไม่มาก) และทิศตะวันออกเป็นที่ราบลุ่มและทะเลสาบสงขลา ทะเลน้อย

แต่ตั้งปี 2556 – 2560 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดพัทลุง อยู่ที่ 0.84% ภาคการเกษตรขยายตัวเฉลี่ย 2.13% อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับภาคการเกษตร โดยเฉพาะผลผลิตยางพารา ราคายางพาราที่ตกต่ำมีส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง ขณะที่ภาคการท่องเที่ยววิถีชุมชนเติบโตมากที่สุดในประเทศ กลุ่มนักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และประเทศอื่นๆ เข้ามาในพื้นที่มากขึ้น

ในปี 2561 จังหวัดพัทลุงติด 1 ใน 10 จังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุด หรือมีความจนหนาแน่นสูงที่สุดอยู่อันดับที่ 8 ของประเทศ มีสัดส่วนประชากรทั้งจังหวัดที่อยู่ใต้เส้นความยากจน 24.93% กำลังแรงงานของจังหวัดพัทลุง มีผู้อยู่ในวัยกำลังแรงงาน 413,289 คน และผู้อยู่ในวัยกำลังแรงงาน 110,871 คน กำลังแรงงานเป็นผู้มีงานทำ 301,033 คน ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร 162,757 คน และทำงานนอกภาคเกษตร 138,276 คน ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดส่วนใหญ่เป็นการประกอบการที่ยังไม่เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์มากนัก เป็นเพียงอุตสาหกรรมต้นน้ำที่จะนำผลผลิตไปสู่การผลิตในขั้นต่อไป การลงทุนส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของคนเดียว การร่วมลงทุนกับนักลงทุนอื่นๆ ยังมีน้อย

ด้านสิ่งแวดล้อม

ตั้งแต่ปี 2553 พัทลุงประสบกับปัญหาด้านทรัพยากรน้ำบริเวณที่เชื่อมต่อกับทะเลสาบสงขลา คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม โดยเฉพาะบริเวณทะเลน้อย คลองนางเรียม และปากคลองลำป่า พบแคดเมียม (Cd) และตะกั่ว (Pb) ปนเปื้อนมาจนถึงปัจจุบัน

ปัญหาน้ำท่วม/อุทกภัยซ้ำซากและระบบการระบายน้ำออกสู่ทะเล เนื่องจากจังหวัดพัทลุงมีมรสุมพัดผ่านทุกปีและยังถูกขนาบข้างด้วยเทือกเขาบรรทัด ทะเลสาบสงขลา และทะเลอ่าวไทยจึงเป็นทางผ่าน การระบายน้ำจากเทือกเขาและน้ำฝนสะสมลงสู่ทะเล รวมถึงมีแนวโน้มปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งกำจัดขยะ การแพร่ขยายของวัชพืชในทะเลสาบสงขลาเพิ่มขึ้น (พื้นที่จังหวัดพัทลุง) รวมถึงปัญหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ตลอดจนผลกระทบจากการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดใกล้เคียงและการพัฒนาภาคใต้ ส่งผลต่อการพัฒนาจังหวัดไปสู่เมืองเศรษฐกิจ ส่งผลให้มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

GPP (ปี 2561)
36,006 ล้านบาท

รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร
71,298 บาท
อันดับที่ **13** ของภาคใต้
อันดับที่ **61** ของประเทศ

ปี 2561

จังหวัดพัทลุง
มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดเป็น
อันดับ **8** ของประเทศ

วัยแรงงาน
413,289 คน

อยู่ในภาคเกษตร
162,757 คน

ไม่อยู่
วัยแรงงาน **110,757** คน

ii. แนวโน้ม ความท้าทาย (Trend & Challenge) และปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ

สัญญาณแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงสำคัญ

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์ ของจังหวัดพัทลุง

สัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Completely Aged Society) และมีแนวโน้มจะเพิ่มสูงอีกถึงร้อยละ 31 ในอีก 20 ปีข้างหน้าส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ เกิดการพึ่งพิงสมาชิกในครอบครัวที่สูงขึ้น และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดในระยะยาวจำนวนประชากรวัยแรงงานที่ลดลง และส่งผลกระทบต่อผลผลิตมวลรวมของจังหวัด ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรของจังหวัดพัทลุง

ครอบครัวยากจนและครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวเพิ่มขึ้น

เศรษฐกิจจังหวัดพัทลุงพึ่งพาเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะยางพารา ราคาผลผลิตเกษตรที่ตกต่ำ จึงมีผลต่อปัญหาของครัวเรือนที่มีรายได้น้อยลง และมีหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้นทำให้สัดส่วนคนจนในภาพรวมของจังหวัดพัทลุงยิ่งเพิ่มสูงขึ้น มีแนวโน้มสัดส่วนครอบครัวยากจนเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อให้เกิดปัญหาครอบครัวมากขึ้น สภาพความเป็นอยู่เป็นครัวเรือนเลี้ยงเดี่ยว (Single Parent) และครอบครัวผู้สูงอายุอยู่ตามลำพังมากขึ้น

เศรษฐกิจชะลอตัวและมีความเหลื่อมล้ำสูง

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดพัทลุงส่วนใหญ่อยู่ในภาคการเกษตรเป็นเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว มีแนวโน้มชะลอตัวสูงตามสถานการณ์เศรษฐกิจมหภาคของประเทศ ขณะที่การลงทุนภาคธุรกิจ มีแนวโน้มชะลอในระยะยาวทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ต่ำลงและนำไปสู่การเกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชากรในแต่ละระหว่างสาขาอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น

คุณค่าเมืองแห่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จังหวัดพัทลุงมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งป่าเขา นา เล ซึ่งเอื้อต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ สามารถดึงดูดผู้เยี่ยมเยือน รวมถึงมีภูมิปัญญาชาวบ้านท้องถิ่นที่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และคาดว่าในอนาคตคุณค่าทางทรัพยากรในพื้นที่จังหวัดพัทลุงจะสร้างคุณค่าทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เพิ่มขึ้น

ปรากฏการณ์สิ่งใหม่ (New Normal) หลังสถานการณ์ COVID-19

เกิดกระแสคนรุ่นใหม่กลับท้องถิ่นหันมาทำการเกษตรหรือทำธุรกิจออนไลน์หรือเจ้าของธุรกิจเล็กๆ ที่สามารถเลี้ยงชีพตัวเองได้ และเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นปรับตัวรองรับการเข้าสู่เมืองอัจฉริยะ (Smart City) เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายในการใช้ชีวิต แต่ยังคงรักษาวิถีดั้งเดิมของคนพัทลุงเอาไว้

ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ Key Drivers

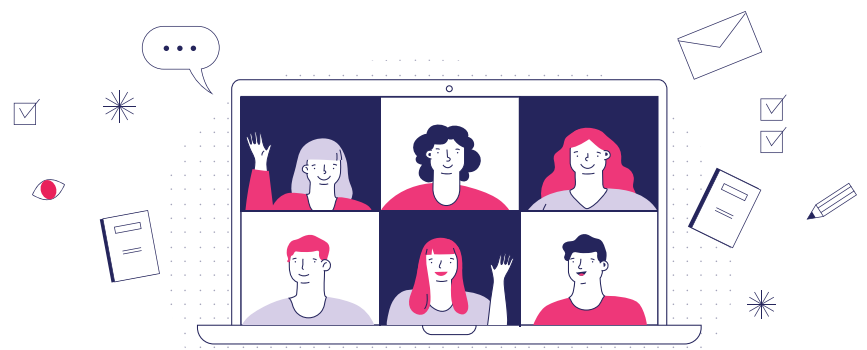
ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญที่นำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่จังหวัดพัทลุงใน 10 ปีข้างหน้า

ภูมิปัญญาสร้างสรรค์เศรษฐกิจและสังคม Creative Wisdom for Economy and Society

การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าหรือบริการผ่านภูมิปัญญาสร้างสรรค์ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนฐานความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) พัฒนาไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industry) โดยขับเคลื่อนผ่านการนำภูมิปัญญา จากการเรียนรู้และสะสมจากแหล่งต่างๆ จากต่างประเทศที่อยู่ในรูปแบบเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย เทคโนโลยี นวัตกรรม หรือในรูปแบบการเรียนรู้จากสื่อออนไลน์ต่างๆ มาใช้ประโยชน์มากขึ้น และหากไม่สามารถปรับใช้ได้องค์ความรู้ในระดับท้องถิ่น ภูมิปัญญาที่มาจากการสะสมองค์ความรู้ ประสบการณ์ เรื่องเล่าขานที่มีการถ่ายทอดผ่านตัวบุคคลจากรุ่นสู่รุ่น ผ่านจากครอบครัวสถาบันการศึกษา และศูนย์เรียนรู้ในชุมชนนั้นๆ จะเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

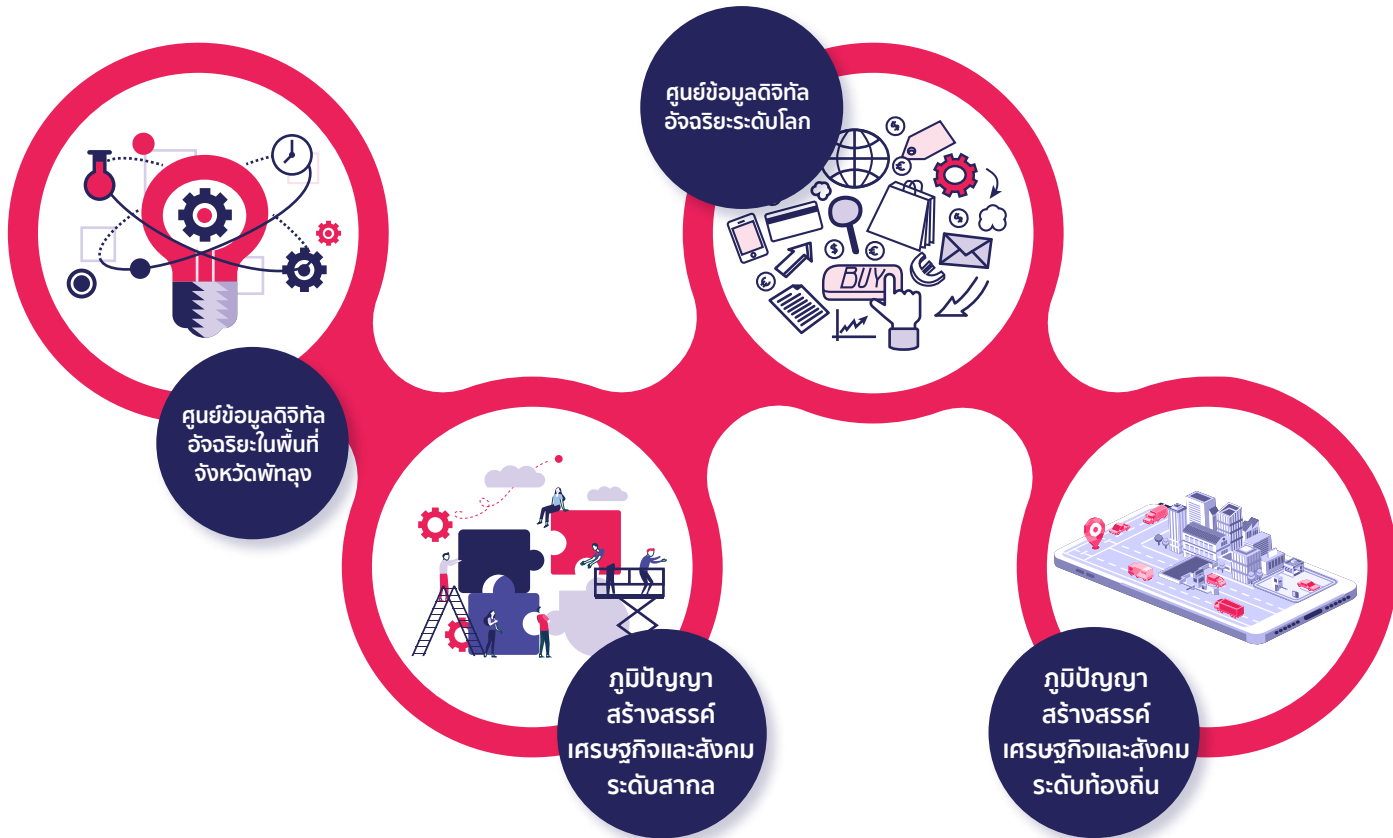
ศูนย์ข้อมูลดิจิทัลอัจฉริยะ: Smart Digital Center

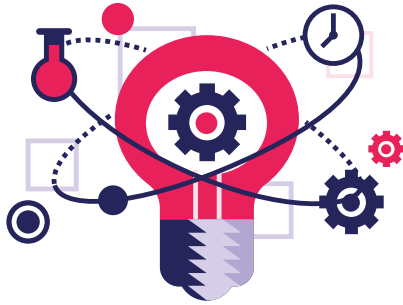
หน่วยงานขับเคลื่อนบริหารจัดการ กระบวนการทางธุรกิจ รวมถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ โดยการใช้ระบบรวบรวมข้อมูลดิจิทัลแบบอัจฉริยะหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ ในพื้นที่อย่างมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ โดยเชื่อมโยงพัฒนาและสังเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารจัดการด้านต่างๆ ในพื้นที่ อาทิ ธุรกิจ สังคม การเมืองการบริหารท้องถิ่นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยข้อมูล นอกจากนี้รวมถึงการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูลสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่มีการจัดเก็บในพื้นที่ด้วยเครือข่ายของหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคเอกชนแบบมีการบริหารจัดการร่วมกัน โดยเน้นพัฒนาตนเองในพื้นที่

iii. อนาคตทางเลือก สู่ ภาพอนาคตที่พึงประสงค์

Future of Phatthalung Forward 2030

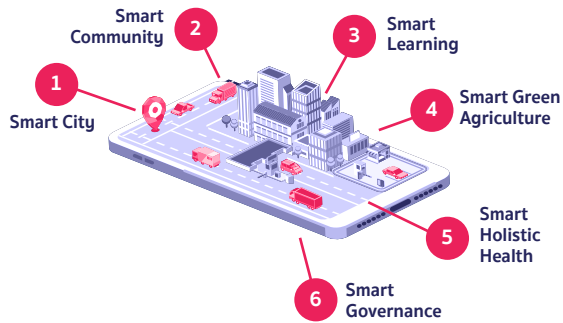
จากทัศน์ : Startup Phatthalung

สตาร์ทอัพเปรียบเหมือนเป็นการเริ่มต้นใหม่ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีกว่า โดยการเป็นสตาร์ทอัพนั้นต้องมีการนำองค์ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย โดยเฉพาะองค์ความรู้ในระดับสากลที่เป็นที่ยอมรับมาปรับใช้ โดยบูรณาเข้าการใช้ข้อมูลทางดิจิทัลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมในหลายด้าน อาทิ ด้านธุรกิจวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนโยบายการพัฒนาพลเมืองของประเทศ (Citizen Development Policy) เพื่อนำมาขับเคลื่อนสร้างการเปลี่ยนแปลงในการปรับปรุงผลผลิต บริการ กระบวนการหรือประสิทธิภาพขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการสร้างคุณค่าใหม่ให้กับประชากรในพื้นที่จังหวัดพัทลุง แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้วยเศรษฐกิจแบบแบ่งปัน (Sharing Economy) เน้นสร้างเศรษฐกิจใหม่ในพื้นที่ให้ดำเนินการบนดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยไม่ผ่านตัวกลาง ทั้งในแง่ของการใช้ประโยชน์ ที่ดิน เงินทุน องค์ความรู้ แรงงาน เป็นต้น ให้เกิดการแบ่งปันเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในพื้นที่ โดยนวัตกรรมจะถูกนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นทุกด้านอย่างเหมาะสมกับคนพัทลุงทุกช่วงวัย อาทิ วัยเด็ก วัยทำงาน คนด้อยโอกาส และพิการ เป็นต้น

จากทัศน์ : Civilized Phatthalung

เมืองอารยะที่มีอัตลักษณ์มีพลวัตระหว่างศูนย์ข้อมูลอัจฉริยะสากลที่ถูกผนวกกับภูมิปัญญาองค์ความรู้ระดับสากลที่นำสร้างสรรค์ใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและสังคมในรูปแบบของเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) บนพื้นฐานเกษตรกรรมที่เข้มแข็งจนบรรลุสู่ความเป็นศูนย์กลางของแหล่งผลิตอาหารปลอดภัย (Safety Food City) เพื่อรองรับปัจจัยในอนาคต เช่น ศูนย์กลางของอุตสาหกรรมผลิตเนื้อจากพืชในระดับมาตรฐานโลก (Plant-Based Meat) ที่ตอบสนองกลุ่มบริโภคอาหารมังสวิรัตเพื่อสุขภาพ (Vegan) กระทั่งกลายเป็นปัจจัยเกื้อหนุนก่อเกิดการท่องเที่ยวเชิงการกีฬาและสุขภาพที่มีระบบการบริหารจัดการทันสมัยเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทั่วโลกกลายเป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยีอาหาร (Food Technology) และนักพัฒนา (Developer) จากทั่วโลกภายใต้โครงสร้างพื้นฐานการใช้พลังงานทดแทนและเทคโนโลยีพลังงานสะอาดนำไปสู่ระดับคุณภาพชีวิตของคนเมืองพัทลุงสามารถเข้าถึงระบบสาธารณสุขพื้นฐานและสาธารณสุขการที่ทันสมัยและทั่วถึง มีมาตรฐานการดำรงชีวิตแบบที่สอดคล้องกับอารยประเทศหรือประเทศที่เจริญแล้ว อยู่อาศัยกันแบบคนท้องถื่นและต่างถิ่นอยู่รวมกันแบบพึ่งพาอาศัยกันหรือเอื้อกูลกัน วัฒนธรรมท้องถิ่นถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

จากทัศน์ : Smart Phatthalung

สมาร์ตพัทลุงฉกทัศน์เมืองที่ผู้คนในพื้นที่มีการใช้ประโยชน์ข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาเพิ่มมูลค่าผลผลิตด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นธุรกิจชุมชน หรือยกระดับความรู้ให้เป็นต้นแบบการพัฒนา ต่อยอดภูมิปัญญาผ่านในระบบการศึกษาที่หลากหลายควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางสังคมลดลง คุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่จังหวัดพัทลุงดีขึ้น จากรายได้ที่เพิ่มขึ้น ภาระหนี้สินลดลงขณะที่การเคลื่อนย้ายประชากรแรงงานที่มีฝีมือและมีความสามารถออกจากจังหวัดพัทลุงลดลง เกิดการกระตุ้นแรงงานที่มีฝีมือและมีความสามารถกลับมาทำงานที่จังหวัดพัทลุงมากขึ้น ขณะที่สภาพสังคมเมืองพัทลุงเป็นสังคมที่มีการให้และแบ่งปันซึ่งกันและกัน โดยเกิดการพัฒนาด้านต่างๆ ที่สนับสนุนภาพอนาคตดังกล่าว ดังนี้

• Smart City

พัทลุงเพียบพร้อมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มีการปรับใช้ IoT มาใช้ในการบริหารเมือง และมีสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ แก่ประชาชนในพื้นที่

• Smart Green Agriculture

ภาคการเกษตรของจังหวัดพัทลุงมีการนำ IoT มาปรับใช้ตั้งแต่ระบบการผลิตขั้นพื้นฐานทั้งกระบวนการ การจัดการระบบนิเวศที่สามารถทำการเกษตรอินทรีย์ มุ่งเน้นการเกษตรปลอดภัยที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เปลี่ยนจากอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรขั้นต้นเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่สร้างมูลค่าเพิ่มมากขึ้น

• Smart Community

คนในชุมชนความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองมากขึ้น และร่วมวางแผน พัฒนา ควบคุม และประเมินผลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตในการบริหารชุมชน

• Smart Holistic Health

ระบบสาธารณสุขจังหวัดพัทลุงและประชาชนในจังหวัดพัทลุงมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการจัดการสาธารณสุขให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานทางการแพทย์ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพตนเองทั้งกายและจิต ป้องกันการป่วยด้วยตนเองมากขึ้น

• Smart Learning

ประชาชนในพื้นที่ที่สามารถเรียนรู้มีทักษะความสามารถในการประกอบอาชีพเชื่อมโยงความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการต่อยอดสร้างสรรค์

• Smart Governance

เมืองพัทลุงสามารถบริหารการจัดการด้วยตนเอง มีการกระจายอำนาจทรัพยากรในแต่ละท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นอย่างยุติธรรม

iv. กลยุทธ์การผลักดันภาพอนาคต Strategy and Action

เส้นทางเปลี่ยนผ่านสู่ : พัทลุงอัจฉริยะ: (Smart Phatthalung)

จัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานและการกำหนดหน่วยงานประสานงานหลักและรอง

เร่งการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลอัจฉริยะของจังหวัดพัทลุง เพื่อรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลด้านต่างๆ มาใช้ในการวางแผนดำเนินการงาน

1-3 ปี

4-6 ปี

6-10 ปี

จัดการด้านการพัฒนาคนและระบบโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับเมืองอัจฉริยะเต็มรูปแบบ

- เตรียมกำลังคนรองรับต่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ
- ปรับใช้ช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
- พัฒนาและปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ระบบการขนส่งมวลชนและระบบจราจรให้เป็นระบบ IoT และเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลให้มีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว
- ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดองค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองทั้งกายและใจ
- เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลจังหวัดและมีระบบ AI สนับสนุนในการบริการสาธารณสุขพร้อมระบบประกันสุขภาพของจังหวัดพัทลุงเพิ่มเติมจากระบบประกันสุขภาพแห่งชาติ

การบริหารจัดการเมืองอัจฉริยะแบบเต็มรูปแบบ

พัฒนาโรงงานต้นแบบที่มีความพร้อมในระดับในการบริหารจัดการเมืองโดยใช้ประโยชน์จากระบบ IoT และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ นำไปประยุกต์ใช้พัฒนาเมืองให้เติบโตอย่างรวดเร็ว

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่... เพื่อไปสู่อนาคต Smart Phatthalung Recommendation & Policy Direction to the Future

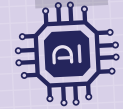
ส่งเสริมบทบาทของพลเมือง
ในจังหวัดพัทลุงให้เกิดความ
เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเอง
สร้างความเท่าเทียมในสังคม
ผ่านศูนย์ส่งเสริมภาคพลเมือง
ที่เชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูล
ของจังหวัด

สร้างฐานข้อมูลใหม่และนำฐาน
ข้อมูลเดิมมาวิเคราะห์และ
สังเคราะห์ เพื่อเชื่อมโยงกันทั้ง
ภายในและภายนอก จนถึงระดับ
สากลในรูปแบบศูนย์ข้อมูล
จังหวัด สำหรับประกอบการ
ตัดสินใจและกำหนดนโยบาย

จัดการที่ดินในจังหวัดพัทลุง
ให้มีประสิทธิภาพ โดยการอาศัย
เทคโนโลยี IoT ในการวาง
ผังเมืองให้เป็นระบบดิจิทัล
เพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง
ในอนาคต รวมทั้งระบบป้องกัน
และฟื้นฟูจากกรณีภัยพิบัติ

นำระบบตัดสินใจอัจฉริยะ (AI
System) ที่เชื่อมโยงกับระบบฐาน
ข้อมูลของจังหวัด มาใช้ในภาค
การเกษตร และกระบวนการผลิต
ตลอดจนแปรรูปและส่งมอบ
สินค้าถึงมือผู้บริโภค

พัฒนาการเรียนรู้เพื่อสร้าง
บุคลากร ในอนาคตที่เชี่ยวชาญ
เทคโนโลยีดิจิทัลและ IoT

นำภูมิปัญญากท้องถิ่นมา
สร้างรายได้ผ่านศูนย์ส่งเสริม
เศรษฐกิจภูมิปัญญาชุมชนและ
มีคณาเกษตรอุตสาหกรรมเกษตร
อัจฉริยะ ที่เชื่อมโยงกับระบบฐาน
ข้อมูลของจังหวัด โดยใช้แนวคิด
เศรษฐกิจแบ่งปัน

พัฒนาและปรับปรุง
ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ
ระบบการขนส่งมวลชนและระบบ
จราจรให้เป็นระบบ IoT และเชื่อมโยง
กับระบบฐานข้อมูลของจังหวัด
ให้มีประสิทธิภาพ มีความสะดวก
รวดเร็ว ไร้มลภาวะ และ ประหยัด
ต้นทุนการขนส่ง

ส่งเสริมให้ประชาชนมี
องค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง
ทั้งกายและใจ ประกอบกับการมี
แพทย์สมัยใหม่ที่เชื่อมโยงกับฐาน
ข้อมูลจังหวัด และมีระบบ AI สนับสนุน
ในการบริการสาธารณสุขพร้อมระบบ
ประกันสุขภาพ

4

ภาพอนาคต
นวัตกรรมเชิงพื้นที่

สมดุล

i บริบท สถานการณ์จังหวัดสตูล อดีต-ปัจจุบัน สู่อนาคต

สตูลเป็นจังหวัดทางตะวันตกของภาคใต้ริมฝั่งทะเลอันดามัน มีพื้นที่ติดกับประเทศมาเลเซีย ลักษณะภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่เนินเขาและภูเขาสูง พื้นที่ค่อยๆ ลาดเอียงลงสู่ทะเลทางตะวันตกและทางใต้มีที่ราบแคบๆ ขนานไปกับชายฝั่งทะเลที่ราบลงไปเป็นป่าชายเลนน้ำเค็มมีลำน้ำสายสั้นๆ ไหลผ่านทางตอนเหนือและทางตะวันออกมีภูเขามากมาย มีทิวเขานครศรีธรรมราชแบ่งเขตจังหวัดสตูลกับจังหวัดสงขลา และทิวเขาสันกาลาคีรีแบ่งเขตประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย มีพื้นที่ประมาณ 1.28 ล้านไร่ อันดับที่ 63 ของประเทศ และอันดับที่ 12 ของภาคใต้

สภาพภูมิอากาศ :

ภูมิอากาศมักได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดจากอ่าวไทยและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากทางมหาสมุทรอินเดียทำให้มี 2 ฤดูกาล

ฤดูร้อน
ช่วงเดือนมกราคม
ถึงเมษายน

ฤดูฝน
ช่วงเดือนพฤษภาคม
ถึงธันวาคม

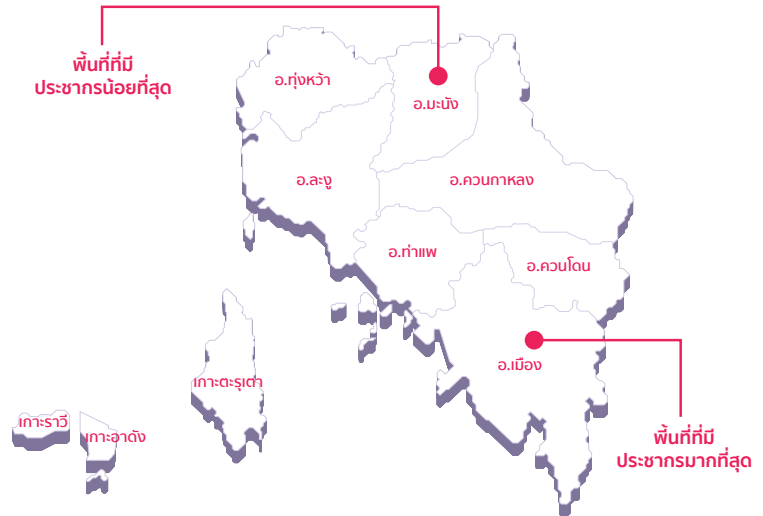
จังหวัดสตูล

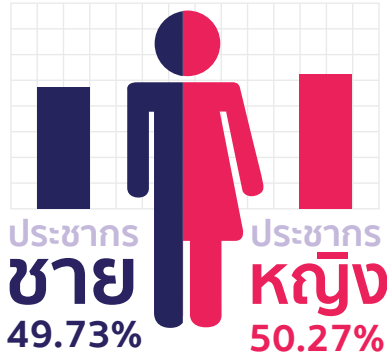
มีพื้นที่ประมาณ **1.28** ล้านไร่
ขนาดพื้นที่ใหญ่เป็น **ลำดับที่ 12**

ของภาคใต้
ลำดับที่ 63
ของประเทศ

ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยประมาณ 128.96 คน/ตร.กม.

57.96 % ของประชากร
อายุ 6 ปีขึ้นไปมีการใช้
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ด้านสังคม

จังหวัดสตูล มีประชากร 323,586 คน เพศชาย 160,926 คน เพศหญิง 162,660 คน 104,281 ครั้วเรือน มีผู้สูงอายุ (ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) 37,299 คน การศึกษาในจังหวัดสตูลมีหลากหลายรูปแบบครอบคลุม ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับการศึกษาตลอดชีวิต แต่สถาบันการศึกษาขั้นสูง หรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปมีเพียง 3 แห่งเท่านั้น ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา วิทยาเขตสตูล วิทยาลัยชุมชนสตูล และอาชีวศึกษาสตูล การศึกษาในจังหวัดสตูลมีแนวโน้มจำนวนอัตรานักเรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง เกิดจากการย้ายถิ่นฐานของประชากรในจังหวัดและอัตราการเกิดที่ลดลง รวมถึงการลาออกกลางคัน ที่ได้รับผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่

วิถีวัฒนธรรมม้งงานประเพณีที่สำคัญ อาทิ งานแข่งว่าว ประเพณีจังหวัดสตูล งานประเพณีลอยเรือของชาวเกาะหลีเป๊ะ พิธีเข้าสู่นัด วันฮารีรายอ หรืองานประเพณีถือศีลกินเจ เป็นต้น

ด้านเทคโนโลยี

การเข้าถึงเทคโนโลยี (Access to Technology) ของประชากรจังหวัดสตูลมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในกลุ่มประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปจำนวน 254,219 คน โดยใช้ผ่านคอมพิวเตอร์ 28.09% และประชากรที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ 71.91% ประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป มีการใช้อินเทอร์เน็ต 57.96% และไม่มีการใช้อินเทอร์เน็ต 42.04%

ด้านเศรษฐกิจ

ขนาดเศรษฐกิจจังหวัดสตูลอยู่ในระดับปานกลาง ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) เท่ากับ 36,557 ล้านบาท (ปี 2560) มีรายได้ประชากรต่อหัว 129,565 บาท อยู่ในอันดับที่ 27 ของประเทศไทยและอันดับที่ 9 ของภาคใต้

รายได้จากภาคการเกษตร 42.35% รายได้นอกภาคเกษตร มีสัดส่วนสูง 57.65 ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากภาคการท่องเที่ยว เศรษฐกิจของจังหวัดสตูลค่อนข้างจะมีเสถียรภาพ แต่รายได้จากภาคเกษตรแปรผันตามราคาสินค้าเกษตร มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจากเศรษฐกิจภาคเกษตรและประมง ไปสู่เศรษฐกิจฐานบริการมากขึ้นในอนาคต

GPP (ปี 2560)

36,557 ล้านบาท

อันดับที่ **27** ของประเทศ

รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร

129,565 บาท

อันดับที่ **9** ของภาคใต้

ด้านสิ่งแวดล้อม

จังหวัดสตูลมีแหล่งแร่ที่สำคัญ อาทิ แปะไรท์ ดิบุก ตะกั่ว เหล็ก เป็นต้น มีแหล่งธรรมชาติหลากหลายทั้ง ถ้ำเล ถ้ำลอด แหล่งซากดึกดำบรรพ์ น้ำตก หน้าผา ชายหาดและพุน้ำร้อน ที่มีค่าสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ด้วยอัตลักษณ์และวัฒนธรรม แต่ก็ยังเป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุกสูง เพื่อนำที่ดิน มาเป็นที่อยู่อาศัย และปลูกพืชผลทางการเกษตร สภาพดินในจังหวัดสตูล เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว แต่พบปัญหาการเกิดดินเปรี้ยวจัดได้ กรณีที่ ทิ้งให้ดินแห้ง และเกิดจากการใช้สารเคมี ปลูกพืชเชิงเดี่ยว ขาดแคลนน้ำ ช่วงฤดูแล้ง ส่วนใหญ่ต้องการใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตร และ สนับสนุนการท่องเที่ยว เนื่องจากไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ ไม่มีระบบ กระจายน้ำที่เหมาะสม แหล่งน้ำตื้นเขินจากการบุกรุกทำลายป่าต้นน้ำ และ ขาดการบริหารจัดการควบคุม และการวางแผนการใช้น้ำอย่างเหมาะสม มีแนวโน้มสัตว์ทะเลหายากลดลง เนื่องจากปัญหาการบุกรุกทำลายแหล่ง ขยายพันธุ์ของเต่าทะเลและสัตว์ทะเล

คุณภาพอากาศจังหวัดสตูลไม่มีสถานประกอบการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และการจราจรไม่หนาแน่น คุณภาพอากาศจึงไม่มีปัญหา แต่มักจะได้รับ ผลกระทบจากเหตุการณ์ไฟไหม้ป่าในประเทศอินโดนีเซีย ช่วงเดือน มิถุนายนถึงตุลาคมของทุกปี ก่อให้เกิดหมอกควันและฝุ่นละอองที่เรียกว่า สถานการณ์หมอกควันข้ามแดน แต่ก็มีแนวโน้มเกิดมลภาวะจากขยะ เนื่องจากปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่

ทรัพยากรธรณี
ที่สำคัญ
แปะไรต์
ดิบุก ตะกั่ว
และเหล็ก

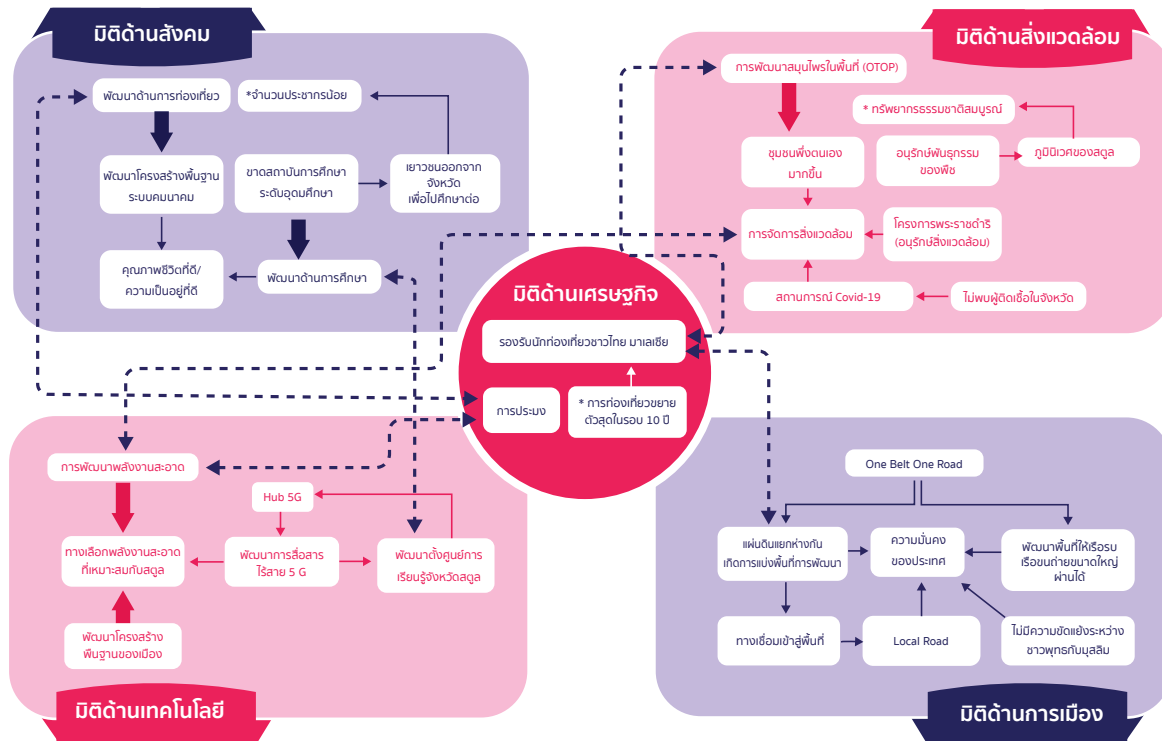
ดินในจังหวัดสตูล
เหมาะสมสำหรับ
ปลูกข้าว

ii. แนวโน้ม ความท้าทาย (Trend & Challenge) และปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ โจทย์ประเด็นความท้าทาย (Key issue) การมองภาพอนาคตการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่จังหวัดสตูล “เศรษฐกิจเชิงนิเวศ เพื่อคุณภาพชีวิตคนและชุมชนที่ยั่งยืน จังหวัดสตูล ปี 2030”

กวาดสัญญาณแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่
 STEEP Horizon

ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญมีทิศทางที่มีผลต่ออนาคตจังหวัดสตูลในอีก 10 ปีข้างหน้า

รูปความสัมพันธ์มีติปัจจัยขับเคลื่อนในการมองอนาคตของจังหวัดสตูล

มิติสังคม SOCIAL

สัดส่วนประชากร

แนวโน้มสัดส่วนประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงกำลังเข้าใกล้สภาวะการถดถอยของประชากร ส่งผลให้จังหวัดสตูลขาดแคลนแรงงานในอนาคต และส่งผลกระทบต่ออาชีพเคลื่อนที่ทางเศรษฐกิจโดยตรง ประกอบกับจังหวัดสตูลกำลังประสบกับปัญหาแรงงานในจังหวัดอพยพไปทำงานที่เมืองเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น ภูเก็ต กระบี่ หาดใหญ่หรือสงขลา จึงทำให้ทวีความรุนแรงในด้านปัญหาการขาดแคลนแรงงานมากยิ่งขึ้น ภาคที่มีแนวโน้มต้องการแรงงานมากขึ้น ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม การค้า การบริการ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว

บริการสาธารณสุขที่ไม่เพียงพอ

แนวโน้มประชากรสูงอายุในจังหวัดสตูลที่สูงขึ้นประกอบกับสถานพยาบาลและจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งสองปัจจัยกำลังสวนทางกันอย่างชัดเจน หากไม่มีการวางแผนรับมือด้านนโยบายสาธารณสุขที่ดี เมื่อเกิดสถานการณ์พัฒนาไปถึงวิกฤติอาจจะทำให้จังหวัดสตูลจะมีปัญหาด้านสาธารณสุข

การศึกษาในพื้นที่

จังหวัดสตูลกำลังประสบกับสถานศึกษาจำนวนน้อยและการกระจายตัวไม่ทั่วถึง และสถาบันการศึกษาชั้นสูงยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นในภาคใต้ฝั่งอันดามัน จังหวัดสตูลมีแนวโน้มขาดแรงงานที่มีทักษะ มีแนวโน้มนักเรียนออกกลางคันสูง ส่งผลให้ในอนาคตขาดทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของจังหวัดสตูล

การรับมือภัยพิบัติ

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งตะวันตกมีแนวโน้มที่จะเกิดภัยสึนามิซึ่งได้รับอิทธิพลจากการเกิดแผ่นดินไหวบริเวณแผ่นเปลือกโลกอินเดีย และแผ่นเปลือกโลกออสเตรเลีย แต่ด้วยลักษณะที่ตั้งของจังหวัดบนพื้นแผ่นดินเองมีเกาะแก่ง เปรียบเสมือนเกราะกำบังไม่ได้รับแรงกระแทกจากคลื่นยักษ์อย่างเต็มตัว แต่ก็มีโอกาสได้รับผลกระทบจากพื้นที่บริเวณที่ไม่มีเกาะเป็นที่กำบังได้ในอนาคต

มิติตคโนโลยี Technology

เทคโนโลยีพลังงาน

ภาคใต้พยายามผลักดันพัฒนาการใช้พลังงานหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะทางด้านฝั่งอันดามันจังหวัดสตูลมีศักยภาพด้านพลังงานแสงอาทิตย์ แต่มีข้อจำกัดด้านต้นทุนการผลิตไฟฟ้าและความสม่ำเสมอของการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งแนวโน้มการแปรรูปร่างพาราให้เป็นพลังงานมีโอกาสก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ

มิติเศรษฐกิจ Economy

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

Aging Society - with Light Population in Satun Area

จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดที่มีประชากรไม่หนาแน่น โครงสร้างของประชากรมีลักษณะคล้ายกับกับโครงสร้างประชากรของประเทศไทย มีจำนวนประชากรเพิ่มสัดส่วนมากขึ้น แรงงานมีการเคลื่อนย้ายออกนอกพื้นที่เพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจและรายได้ที่สูงขึ้น ส่วนใหญ่เคลื่อนย้ายแรงงานออกจากภาคการเกษตร ทำให้แรงงานที่เป็นปัจจัยการผลิตพื้นฐานทางเศรษฐกิจต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวด้วยการปรับเปลี่ยนทักษะ หรือเรียนรู้ทักษะเพิ่มเติมมีโอกาสดังกล่าวให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ Income Inequality

ความเสี่ยงจากความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ยังไม่ใช่ปัญหาด้านเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสตูลในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามสถานการณ์ความไม่เท่าเทียม ขณะที่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสตูล โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวมีการเติบโตอย่างก้าวกระโดด ทำให้สตูลเป็นแหล่งดึงดูดเงินทุนจากนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีความเป็นไปได้ที่จะมีกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสตูล โดยเฉพาะในกลุ่มที่เข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีโอกาสและความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจได้ช้ากว่า เข้าไม่ถึงโอกาสทางเศรษฐกิจที่เปิดกว้างมากขึ้นอย่างรวดเร็ว เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม

ความท้าทายจากการเปลี่ยนพฤติกรรมของตลาด ไปสู่ความต้องการที่มีความเฉพาะมากขึ้น Need for Customization

การระบาดของโรคโควิด-19 และการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว เข้าถึงกลุ่มคนได้จำนวนมาก ทำให้ความต้องการสินค้าและบริการของคนเปลี่ยนแปลงไป มีลักษณะของความต้องการสินค้าและบริการที่มีความเฉพาะตัวมากขึ้น แนวโน้มการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะเป็นการพัฒนาสินค้าและบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะกลุ่ม เฉพาะบุคคลมากขึ้น

ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและ บทบาทของภาคเกษตรและประมง Agricultural & Fishery industry

ภาคเกษตรและประมงของจังหวัดสตูลปัจจุบันมีมูลค่าทางเศรษฐกิจขนาดเล็กกว่ามูลค่าทางเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยว แต่ภาคการเกษตรและประมงยังคงเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญ ในแง่การเป็นฐานรากเศรษฐกิจของสตูล พัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีจะทำให้กิจกรรมทางด้านการเกษตรและประมงในพื้นที่ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคต อาทิ การทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) เกษตรแม่นยำ (Precision Farming) การเกษตรแบบผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ (Sufficiency Economy) การผนวกภาคการเกษตรเข้ากับกิจกรรมการท่องเที่ยว

ปัจจัยค่าครองชีพ Cost of living

โครงสร้างทางเศรษฐกิจในปัจจุบันของจังหวัดสตูลไม่มีแนวโน้มปัญหาที่เกิดจากการปรับเพิ่มค่าครองชีพที่สูงขึ้น ประชากรโดยส่วนใหญ่ยังสามารถสร้างรายได้ในอัตราที่เทียบเคียงได้กับการปรับเพิ่มขึ้นของค่าครองชีพในจังหวัดสตูล อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดสตูลที่ถูกขับเคลื่อนโดยภาคการท่องเที่ยว ทำให้มีแนวโน้มว่าค่าครองชีพของจังหวัดสตูลมีแนวโน้มที่จะปรับเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วได้

ปัจจัยความท้าทายในการกำกับการใช้ประโยชน์ จากที่ดิน

Land-use Regulation and Monitoring

จังหวัดสตูลมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย มีพื้นที่ชายทะเล พื้นที่ทะเล เกาะ ภูเขา และพื้นที่ราบ เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่แตกต่างกัน ความหลากหลายของทรัพยากรทำให้ต้องเผชิญกับความท้าทายความต้องการในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ มีความเป็นไปได้สูงที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนจากเหตุความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการพัฒนาพื้นที่

ปัจจัยด้านการจัดเก็บรายได้ภาษีของท้องถิ่น Tourist Tax/Pollution Tax/Green Tax-Local Taxation

นโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น (Government Decentralization) การจัดการรายได้ และการจัดเก็บรายได้ในรูปแบบของภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองจะมีความสำคัญมากในอนาคต เพราะจะเป็นแหล่งรายได้หลักของท้องถิ่นที่นำไปใช้พัฒนา ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น และยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนในจังหวัด จากแนวโน้มการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสตูลไปสู่ภาคการท่องเที่ยวและบริการ การเตรียมแผนบริหารการจัดเก็บรายได้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนาจังหวัดสตูลได้อย่างยั่งยืน

มิติสิ่งแวดล้อม Environment

การอนุรักษ์และใช้งานป่าชายเลนอย่างสมดุล

จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดที่ใช้พื้นที่ป่าชายเลน ลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจเน้นใช้พื้นที่ป่าชายเลนเป็นการแลกเปลี่ยนรายได้กับความยั่งยืนของป่าชายเลน อันเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ทรงคุณค่าการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง การอนุบาลสัตว์น้ำทะเลและน้ำกร่อย ความหลากหลายทางนิเวศ การรักษาระดับออกซิเจน และควบคุมก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ส่งผลกระทบถึงสภาวะเรือนกระจกและการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศโลก

การจัดการขยะ

แม้ว่าจังหวัดสตูลมีส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นพื้นที่ชุมชน/เมืองและอุตสาหกรรมต่อสัดส่วนพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดน้อยเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ในฝั่งอันดามัน แต่สัดส่วนการเกิดขยะมูลฝอยใหม่ที่เกิดขึ้นต่อคนต่อวันมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยเพิ่มขึ้นจากคนนอกพื้นที่ ซึ่งยังไม่มีการจัดเก็บ กำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง มีโอกาสส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศต่อพื้นที่จังหวัดสตูลในอนาคต

มิติการเมืองและนโยบาย Political

โครงสร้างการปกครองรวมศูนย์กลางที่รัฐบาล Centralization

การพัฒนาแผนพัฒนาจังหวัดที่สร้างจากประชาชนเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนออกแบบแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อให้ทราบความต้องการและลดการต่อต้านของประชาชน การพัฒนาไม่สามารถเป็นไปตามแผนได้และไม่บรรลุเป้าหมายที่ควรจะเป็น มีแนวโน้มการเกิดการแยกห่างทางพื้นที่แบ่งแยกการพัฒนาเชิงพื้นที่

7 ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ จากการกวาดสัญญาณการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

เศรษฐกิจสีเขียว

Green Economy Growth

แนวโน้มการเติบโตของพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดสตูลในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พื้นที่ป่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี 2552 มีพื้นที่ป่าไม้ 601,556.25 ไร่ของพื้นที่จังหวัด เพิ่มขึ้นในปี 2562 เป็น 757,523.63 ไร่ ทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ทั้งธรรมชาติวิทยา ป่าไม้ ทะเล ป่าชายเลน ธรรมชาติอื่นๆ มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 50 ของพื้นที่บนบก อุทยานแห่งชาติรวม 3 แห่ง มีพื้นที่รวมกันเป็นสัดส่วนพื้นที่รวมสูงถึงร้อยละ 70 ของพื้นที่รวมทั้งทางบกและทางทะเลของจังหวัดสตูล รวมถึงมีมรดกวัฒนธรรม ศาสนา ประวัติศาสตร์ มีชาติศึกดำบรรพ์และโบราณสถาน มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ จังหวัดสตูลควรรักษาและต่อยอดระบบนิเวศที่เป็นฐานเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจด้านเกษตร ประมง สวนยางและปาล์ม อุตสาหกรรม การแปรรูปและผลิต รวมถึงธุรกิจและบริการที่มีมูลค่าสูงขึ้น ในช่วงปัจจุบัน

จุดหมายการเดินทาง พักผ่อนและเกษียณ

Attractive Destination

สตูล สงบ สะอาด ธรรมชาติบริสุทธิ์ คำขวัญประจำจังหวัดสตูล ด้วยการผสมผสานพหุวัฒนธรรมกันอย่างลงตัว จนเกิดเป็นอัตลักษณ์ของเมืองสตูล และทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสวยงามหลากหลาย ทำให้จังหวัดสตูลได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับใช้ชีวิตพักผ่อนหลังเกษียณ ท่องเที่ยวแบบระยะยาวและยั่งยืน เสมือนบ้านหลังที่สอง (Staycation Destination) ด้วยความเป็นเมืองสุขภาพ (Healthy City) เมืองอยู่ดี คนมีสุข และสิ่งแวดล้อมยั่งยืน แต่ขณะเดียวกันยังมีสัดส่วนแพทย์น้อย ปัญหาพื้นฐานด้านมาตรฐานโรงพยาบาล สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ รวมถึงความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงามภูมิทัศน์ชุมชน ยังคงเป็นปัญหาสำคัญ

เกษตรและประมงทันสมัย

Smart Farming and Fishery

สตูลมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมกว่าร้อยละ 40 ได้แก่ ยางพารา ปาล์ม และการประมง เป็นหลัก ขณะที่เทคโนโลยีด้านการสื่อสารและดิจิทัล รวมถึงสมาร์ตเทคโนโลยีด้วยโซลูชันต่างๆ ของโลกพัฒนามากขึ้น ขยายตัวกว้างขวางและราคาถูกลง การปรับตัวไปสู่สมุดลใหม่ของโลกปัจจุบันนี้ เกษตรกรรมอัจฉริยะ (Smart Farming) และการประมงอัจฉริยะ (Smart Fishery) จะส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม และการประมง ส่งเสริมรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีของชาวประมงพื้นถิ่นและเกษตรกร ซึ่งเป็นแรงงานภาคดั้งเดิมของจังหวัดสตูล

คนสตูลก้าวหน้า

Satun Smart Citizen

แม้จะมีทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนวัฒนธรรมและทุนอื่นๆ แต่ระดับรายได้เฉลี่ยของประชากรในจังหวัดสตูลยังคงค่อนข้างต่ำ โอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตยังถูกจำกัดด้วยขีดความสามารถของคนสตูล สตูลมีกลุ่มนวัตกรรมการศึกษา เชื่อมโยงกับชุมชนคนสตูลเป็นพื้นฐานต้นทุนทางสังคมที่ดี การยกระดับคนสตูลทั้งทักษะชีวิตและเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่จะสร้างจังหวัดสตูลให้ก้าวหน้าและยั่งยืนต่อไป

ประชาคมสตูลสามัคคี

Satun Forum

แนวคิดของชาวจังหวัดสตูลแยกออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มมุ่งพัฒนาต่อยอดจังหวัดให้ทันสมัย เช่น การก่อสร้างพัฒนาระบบคมนาคมรถไฟรางคู่ สนามบิน สะพานมิตรภาพไทย-มาเลย์ ท่าเรือท่องเที่ยว และกลุ่มต้องการอนุรักษ์รักษาสถาปัตยกรรมชาติ ระบบนิเวศ วัฒนธรรมที่ตีมีเอกลักษณ์ ทั้ง 2 มิติมีโอกาสที่ดีและมีข้อจำกัด การขับเคลื่อนสังคมจังหวัดสตูลให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ต้องมีความสามัคคีปักแผ่น รวมถึงต้องมีนโยบายกลยุทธ์ แผนและการลงมือปฏิบัติร่วมกันเพื่อร่วมขับเคลื่อนจังหวัดให้ก้าวหน้าไปอย่างที่คนสตูลต้องการ

คมนาคมเชื่อมโยงใหม่ เพิ่มการลงทุน เทคโนโลยีทันสมัย

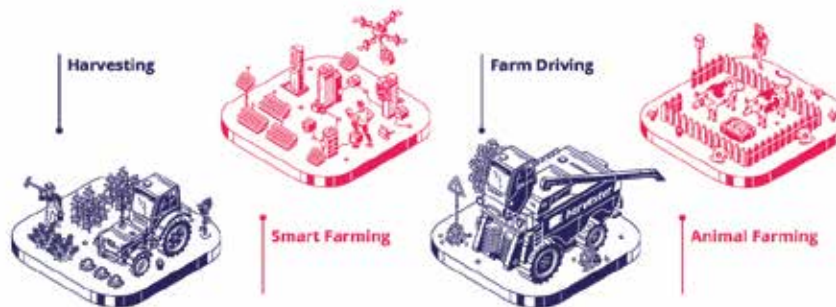
Smart Infrastructure

ผู้นำระดับเมืองและระดับจังหวัดของสตูล มีความมุ่งหวังจะแก้ไขจุดอ่อนด้านการคมนาคมขนส่งของสตูล ที่เคยเป็นเมืองจุดหมายปลายทางสุดท้ายของไทย สตูลติดชายแดนด้านเหนือกับประเทศมาเลเซีย ตรังรัฐเปอร์ลิสโดยมีทะเลกั้นขวาง แต่สตูลไม่มีทั้งเส้นทางขนส่งทางรถไฟ สนามบิน หรือท่าเรือขนาดใหญ่ ผู้นำจึงมีความต้องการร่วมกัน เชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานเส้นทางคมนาคม “อันดามันเกตเวย์” (Andaman Gateway) เพื่อขยายโอกาสคมนาคมขนส่งและการขนถ่ายสินค้าระบบโลจิสติกส์แบบก้าวกระโดด

จังหวัดขับเคลื่อนด้วยข้อมูล

Data-Driven Province

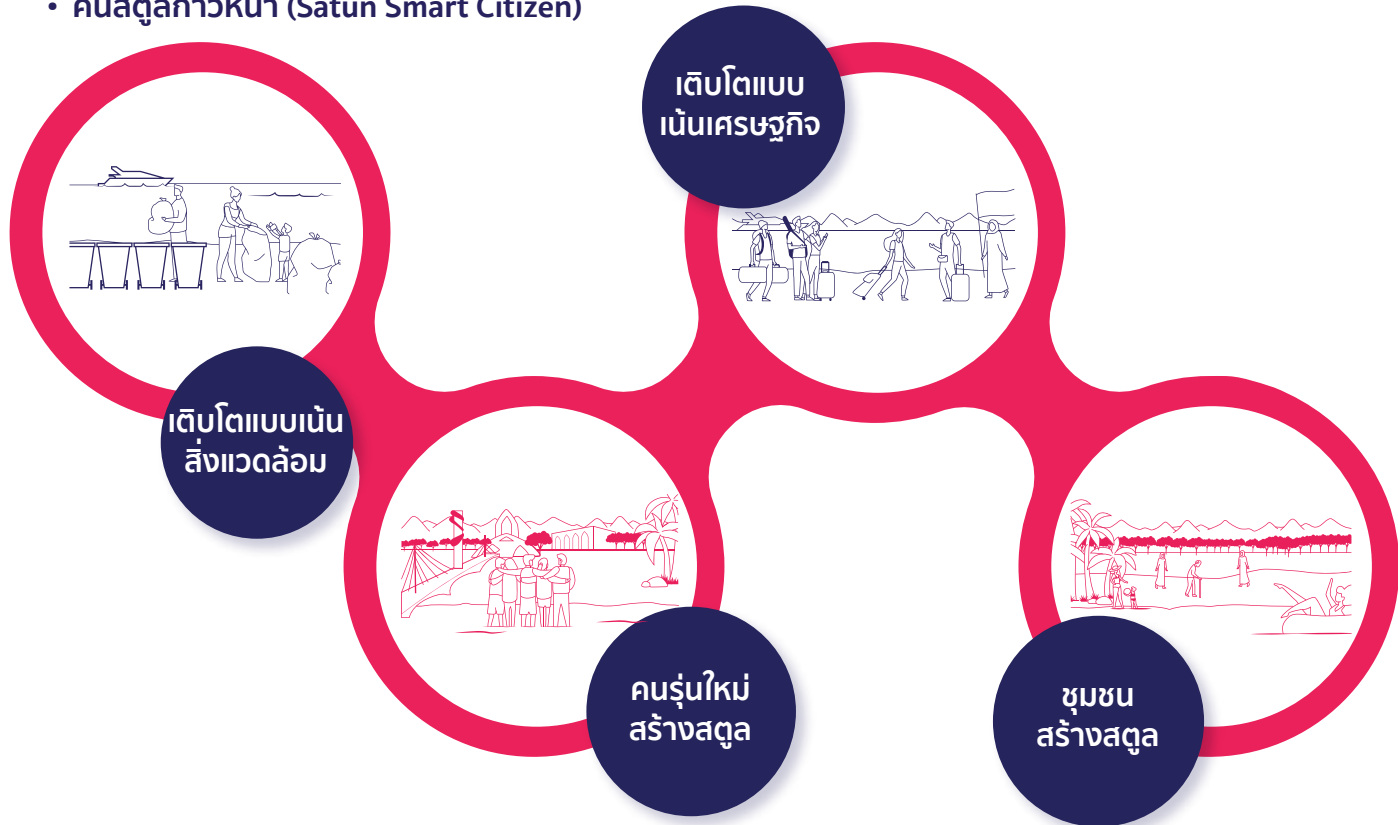
การพัฒนาพื้นที่เป็นจังหวัดอัจฉริยะ (Smart City) พัฒนาระบบงานฐานข้อมูลและประสานงานการวางโครงข่ายพื้นฐานดิจิทัล เพื่อบริการประชาชน และพัฒนาศักยภาพบุคลากรและประชาชนสู่ยุคดิจิทัล เป้าหมาย จังหวัดสตูลจะพัฒนางานบริการประชาชนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล จังหวัดสตูลควรขับเคลื่อนด้วยข้อมูล เพื่อขยายโอกาสเติบโตในภาคเอกชนที่พร้อมใช้ข้อมูลและสถิติที่แม่นยำถูกต้อง นำไปสู่การยกระดับโอกาสและรายได้ของธุรกิจตนเองและจังหวัดสตูล

iii. อนาคตทางเลือก สู่ ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ Key Drivers

ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจเชิงนิเวศ เพื่อคุณภาพชีวิตคนและชุมชนที่ยั่งยืน จังหวัดสตูล ปี 2030

- เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy Growth)
- คนสตูลก้าวหน้า (Satun Smart Citizen)

จากทัศนจังหวัดสี่เขียว โดยคนสตูล

เมืองสตูลในอนาคตที่พัฒนาการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างพึงพิงสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดความอยู่ดีกินดีอย่างยั่งยืน เน้นใช้พลังงานสะอาดในภาคการขนส่งและพลังงานเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีการจัดการขยะที่ดี สามารถเพิ่มรายได้จากการจัดการขยะ การขับเคลื่อนสังคมคนรุ่นใหม่จะเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ สภาพความเป็นการทำงานากิน ในภาคเกษตรจะหลากหลาย สามารถเลี้ยงตัวเองและชุมชนได้ ต้นทุนทางวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ และธรรมชาติในท้องถิ่นจะก่อให้เกิดขยายเศรษฐกิจจากท้องถิ่น

จากทัศนถ่ายทอดคุณค่า ความเป็นสตูล

เมืองที่เน้นการอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ให้คงอยู่ ถ่ายทอดส่งต่อทางวัฒนธรรม องค์ความรู้ ภูมิปัญญา จากรุ่นสู่รุ่นให้คงอยู่เน้นสร้างเมืองจากจุดเด่นอัตลักษณ์ชุมชนในพื้นที่ให้เกิดมูลค่า ภาคเกษตรกรรมส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ วิถีชุมชนและส่งเสริม การท่องเที่ยวโดยชุมชน เน้นขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองสตูลโดยการรวมตัวกันของคนในชุมชนเพื่อสร้างการขับเคลื่อนเมืองสตูล

จากทัศนสุขสตูล

เมืองเศรษฐกิจสีเขียวฐานการท่องเที่ยว และบริการคุณภาพสูงด้วยคนสตูลสมารถ ผู้นำและประชาคมสามัคคี เมืองที่ถูกขับเคลื่อนด้วยคนรุ่นใหม่ในพื้นที่เข้ามาจับบทบาทพัฒนาวัตถุประสงค์เพิ่มมูลค่าท้องถิ่นที่มีอยู่ด้วยการปรับใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมทั้งในการทำเกษตรอัจฉริยะ การทำสมารถฟาร์มปศุสัตว์การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรปศุสัตว์ให้เป็นที่ยอมรับได้มาตรฐาน พัฒนาการท่องเที่ยวและบริการแบบคุณค่าสูง (Hight Value) ภายใต้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เน้นสภาพความเป็นอยู่อย่างมีความสุขร่วมกัน ไม่มีการขัดแย้งทางผลประโยชน์ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วม เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาเมืองสตูลให้เติบโต

จากทัศนเมืองท่องเที่ยว อนุรักษ์โดยชุมชนธุรกิจรุ่นใหม่

เมืองที่มีการเติบโตภายใต้การใช้ทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เน้นสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยคนในพื้นที่อยู่ดีกินดีอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมในชุมชนเน้นขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่โดยการรวมตัวของคนชุมชน เพื่อสร้างรายได้สร้างการเติบโตให้กับชุมชน พัฒนาพื้นที่เมืองสตูลด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนที่มีมาตรฐานสูง เติบโตด้วยเศรษฐกิจที่เน้นคุณภาพการบริการ จำกัดการเข้าออกเมืองจากกลุ่มคนภายนอก เพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมทางธรรมชาติ แต่เปิดการลงทุนจากคนต่างถิ่นหรือคนภายนอกพื้นที่ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สถานพยาบาล เพื่อสร้างการเติบโตของเมืองสตูล

iv. กลยุทธ์การผลักดันภาพอนาคต Strategy and Action

“สุขสตุล สู่ คนสตุลก้าวหน้า สามัคคี สร้างรายได้ดับนวัตกรรม”

นวัตกรรมขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่

นวัตกรรมออกแบบ

Innovative Design for City and Services

จังหวัดสตูลมีอัตลักษณ์โดดเด่น มีธรรมชาติที่สวยงามทั้งทางทะเล ภูเขา ป่าไม้ มีพื้นที่เป็นอุทยานแห่งชาติถึงร้อยละ 70 สังคมสงบสุข ฐานพหุวัฒนธรรม/ศาสนา ย่านเมืองเก่าอนุรักษ์เป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยว และศูนย์เศรษฐกิจ อุทยานธรณีโลกสตูลโดยยูเนสโก (UNESCO Satun Geopark) แห่งแรกและแห่งเดียวของประเทศไทย “นวัตกรรมออกแบบ” จะเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตและการบริการทั้งจังหวัด

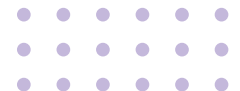
- “สร้าง” สังคมแห่งการมีส่วนร่วม
- “ส่งเสริม” อัตลักษณ์จังหวัดสตูลสู่สากล
- “เพิ่มมูลค่า” แหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า ชายหาดทะเล ภูเขา ป่าไม้และชุมชน
- “พัฒนาต่อยอด” การพัฒนาอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีโลก สตูล (Satun Geopark)

นวัตกรรมการท่องเที่ยวสีเขียว

Green Tourism and Services Innovation

การจำกัดการท่องเที่ยวข้ามแดนและส่งเสริมไทยเที่ยวไทย “นวัตกรรมการท่องเที่ยวสีเขียว” จะเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจและรักษาระบบนิเวศวัฒนธรรมที่ดีของสตูล โดยออกแบบและสร้างสรรค์

- ระบบ Application เดินทาง ที่พัก อาหารและบริการ เครือข่าย Green Destination
- ฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวและแพลตฟอร์มด้านการตลาด
- นวัตกรรมส่งเสริมอาหารทะเลพื้นบ้านและอาหารฮาลาล
- ฐานข้อมูลเพื่อจัดการการใช้ที่ดินแหล่งท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาด
- เปลี่ยนยานยนต์สันดาปเป็นยานยนต์ไฟฟ้า

นวัตกรรมพลังงานสะอาด Clean Energy Innovation

สตูลมีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ 757,500 ไร่ ใน ปี 2552-2562 พื้นที่ป่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คนสตูลร่วมอนุรักษ์ผืนป่าธรรมชาติให้เป็นเสน่ห์จังหวัด ยกกระตักการท่องเที่ยวส่งเสริมชีวิตชุมชนและระบบนิเวศวัฒนธรรมอย่างดียิ่ง อีกทั้งค่าไฟฟ้าบนเกาะท่องเที่ยว เช่น หลีเป๊ะ สูงถึง 28 บาทต่อหน่วย ซึ่งทำให้การลงทุนผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์จะมีระยะเวลาคืนทุนเพียงไม่เกิน 3 ปี “นวัตกรรมพลังงานสะอาด” ที่จะรักษาและส่งเสริมธรรมชาติที่ดีของจังหวัดสตูลได้เป็นอย่างดี

- ระบบเดินทางขนส่งสีเขียว เรือไฟฟ้า รถบัสไฟฟ้า และมอเตอร์ไซด์ไฟฟ้าสาธารณะ
- พลังงานแสงอาทิตย์บนเกาะ ริมทะเล อุทยานแห่งชาติ และในชุมชนเมือง
- พลังงานชีวมวลจากของเหลือทิ้งจากภาคการเกษตร เช่น ยางพาราและปาล์ม

นวัตกรรมจัดการของเสีย West Management Innovation

สตูลมีระบบกำจัดขยะมูลฝอยฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาลเพียง 2 แห่งจากสถานที่กำจัด 13 แห่ง (เทศบาลเมืองสตูล และเทศบาลตำบลกำแพง) แม้จะมีสัดส่วนการใช้ที่ดินชุมชน/เมืองและอุตสาหกรรมต่อพื้นที่จังหวัดน้อยเทียบกับจังหวัดภาคใต้อันตามันอื่น แต่สัดส่วนการเกิดขยะมูลฝอยชุมชนกลับสูง ปี 2562 มีขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นเป็น 308 ตันต่อวัน ดังนั้น “นวัตกรรมจัดการของเสีย” จะส่งผลให้เกิดภาพอนาคต “สุขวิถีสตูล” ร่วมกับนวัตกรรมอื่นๆ โดย

- “**จัดทำ**” ระบบข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อการจัดการขยะ
- “**สร้าง**” นวัตกรรมจัดการขยะอินทรีย์และบรรจุภัณฑ์ด้วยหลัก 3-R
- “**เปลี่ยน**” ขยะเกษตรไปเป็นพลังงานชีวมวล
- “**สร้าง**” นวัตกรรมกำจัดเก็บและทำลายขยะอย่างถูกสุขลักษณะ

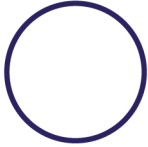
บทส่งท้าย

การมองอนาคต (Foresight) พยายามมองอนาคตระยะไกลย้อนกลับมายังปัจจุบัน (From Future Back to Present) แบบองค์รวมและเชื่อมโยงกัน ทั้งระบบผ่านกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ที่มีความหลากหลาย (Critical Thinking) ตั้งแต่การสร้างจินตนาการ (Imagination) และกระบวนการคิด (Ideation) ไปจนถึงวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นจริง (Calibration) เพื่อสะท้อนให้เห็นแนวโน้มอนาคตทางเลือกที่เป็นไปได้มากที่สุด (Possible Alternative Trends) ซึ่งโอกาสที่จะเกิดขึ้นจริงมีอย่างน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของความหลากหลายของข้อมูล (Data and Information) คุณภาพความน่าเชื่อถือของกระบวนการหรือวิธีการ (Methodology) ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ (Thinking) ตลอดจนการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ที่จะทำให้เข้าใจถึงปัจจัยขับเคลื่อน (Drivers) และบริบทที่เกี่ยวข้อง ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่เห็นอย่างชัดเจนและที่ยังไม่เห็นอย่างชัดเจน ที่จะเป็นตัวบ่งชี้สัญญาณความเปลี่ยนแปลง และความไม่แน่นอนและความเสี่ยงด้านต่างๆ (Uncertainties) ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ที่จะมีผลต่อการกำหนดทิศทาง (Direction Setting) ในการวางแผนยุทธศาสตร์ กำหนดทางเลือก (Make a Choice) และการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงในอนาคตหรือออกแบบอนาคตที่พึงประสงค์ตามที่ต้องการร่วมกัน

อ้างอิง

- กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน. (2560). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (กระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต ระนอง สตูล). กระทรวงมหาดไทย.
- กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2. 2562. “แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน2 (เชียงใหม่ พะเยา แพร่ น่าน) (พ.ศ. 2561 – 2565). แผนพัฒนาจังหวัดสตูล 5 ปี (พ.ศ. 2561 - 2565) ฉบับทบทวน . (21 08 2563). http://www2.satun.go.th/news_devpro
- สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม. (2562). เครื่องมือการมองอนาคต (Foresight Tools). กรุงเทพฯ: สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์. (2562). แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวน. อำเภอเมืองกาฬสินธุ์: สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง. (2562). จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยง และจำนวนไก่เนื้อในจังหวัดพัทลุง ระยะเวลา 9 ปี. <https://www.opsmoac.go.th/phatthalung-home/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพัทลุง จำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. 2551 – 2561.
- สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ 2561-2564 (ฉบับทบทวน 2562).
- สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์. (2562). แผนพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ.2561-2564 (ฉบับทบทวน.พ.ศ.2562). อำเภอเมืองกาฬสินธุ์: สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์.
- สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์. (2563). แผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติการจังหวัด.
- สำนักงานจังหวัดสตูล. (2563). ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสตูล. สตูล: สำนักงานจังหวัดสตูล.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพัทลุง. (2561). รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี และครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ในจังหวัดพัทลุง ปี พ.ศ. 2557 – 2559. <https://phatthalung.cdd.go.th/>
- สำนักงานสถิติจังหวัดพัทลุง. (2560). สถานการณ์การมีการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจังหวัดพัทลุง. <https://bit.ly/2TDQzSc>
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพัทลุง. (2561). รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี และครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ในจังหวัดพัทลุง ปี พ.ศ. 2557 – 2559. <https://phatthalung.cdd.go.th/>
- สำนักงานสถิติจังหวัดพัทลุง. (2560). สถานการณ์การมีการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจังหวัดพัทลุง. <https://bit.ly/2TDQzSc>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). การสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2560 - 2561
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (22 พฤษภาคม 2563). กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง. เรียกใช้เมื่อ 24 พฤษภาคม 2563 จาก กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง
- อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. (2563). การคาดการณ์เชิงยุทธศาสตร์ กรุงเทพฯ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
- Across UK Government. (2017). Tools for Futures Thinking and Foresight.
- Ahuja, G., Coff, R. W., & Lee, P. M. (2005). Managerial foresight and attempted rent appropriation: Insider trading on knowledge of imminent breakthroughs. *Strategy Management*, 26(9), 791-808.
- Amara, R. (1991). Views on futures research methodology. *Futures*, 23 (6): 645-49.
- Bell, W. (1997). *Foundations of futures studies*. New Brunswick, New Jersey: Transaction Publishers.
- Iden et al, 2017 The nature of strategic foresight research: A systematic literature review
- Marching Backwards Into The Future with Backcasting: Interview with Ephraim Bhatoo. (2016)
- Rohrbeck, R. (2012). Exploring value creation from corporate-foresight activities. *Futures*, 44, 440–452.
- Rohrbeck, R., & Schwarz, J. O. (2013). The value contribution of strategic foresight: insights from an empirical study of large European companies. *Technological Forecasting and Social Change*, 80, 1593-1606.
- Sir Mark Walport. (2013). *The Foresight Future of Cities*. Government Office for Science (GO-Science).
- Tsoukas, H., & Shepherd, J. (2004). Coping with the future: developing organizational foresightfulness — introduction. *Futures*, 36, 137-144.

ภาพอนาคต
การพัฒนานวัตกรรม
เชิงพื้นที่ | SOCIAL
FORESIGHT
FOR THE FUTURES

ภาพอนาคต การพัฒนานวัตกรรม เชิงพื้นที่

SOCIAL
FORESIGHT
FOR THE FUTURES

 www.nia.or.th info@nia.or.th 02-017 5555

 NIA : National Innovation Agency   : @niathailand : NIA Channel

